

บทที่ 4

วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคม กลุ่มชนเขมรอีสานใต้ จากเพลงเจรีียง กันตรึม

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมกลุ่มชนเขมรอีสานใต้จากเพลงเจรีียง กันตรึม ในจังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด 100 บทเพลง ผู้ศึกษาได้แบ่งขอบเขตการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านค่านิยมและความเชื่อ นอกจากนี้ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลการแพร่กระจายของวงเจรีียง กันตรึม ในจังหวัดสุรินทร์ โดยมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ด้านสภาพชีวิตและความเป็นอยู่

สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในแต่ละท้องถิ่น ย่อมแตกต่างกันไปตามปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน สภาพชีวิตและความเป็นอยู่นี้สามารถศึกษาได้จากงานวรรณกรรมพื้นบ้านของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องที่น่าสนใจ

สภาพชีวิตส่วนใหญ่ของกลุ่มชาวไทยที่ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวัน ยังมีลักษณะของความยากจนอยู่ในชนบทและยังมีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ จากบทเพลงเจรีียง กันตรึม ซึ่งเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านได้สะท้อนด้านสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ ดังนี้

1.1 ลักษณะของชาวเขมรมักมีผิวดำคล้ำ

ลักษณะผิวพรรณของชาวเขมรโดยทั่วไปจะมีสีคล้ำหรือสีดำ ไม่ว่าจะหญิงหรือชาย โดยเฉพาะชายชาวเขมรเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ต้องทำงานหนัก เช่น งานทำนา ทำไร่ เลี้ยงวัวควาย งานก่อสร้าง งานช่างต่าง ๆ ด้วยความอดทนต่อแสงแดดและลมฝน สภาพผิวก็จะคล้ำดำ บางคนมีผมหยิก ต่อเนื่องเป็นกรรมพันธุ์ เช่นในบทเพลงขะเมาอัยกะบัย ดังนี้

ญ. อะเอ..ฮะเออ..อะเอง..เฮย

เคียรูปเรียงบอง

เนียงมันงุยเดจยัวลึงวะ

ทาแต่คะเมาแต่ชะมัวะ

ฐูปเรียงบองคะเมาพอง

คะเหมายมอด ปึงคลอน

เห็นรูปร่างของพี่

น้องไม่งวงนอนหรอก

นึกว่าจะดำแต่ชื้อ

ตัวพี่ก็ดำด้วย

ดำไปทั้งตัว

มันทามันทาคะนอง
 คะเมาเป็นด ปิงคฺลวน
 ปะเชียนสฺเรี่ยนบานบอง
 เวียเจจบารโตวมาอาโย้ว

ทั้งหน้าทั้งหลัง
 ดាំหมดตัว
 ถ้าหญิงใดได้ตัวไป
 มันจะนอนได้ทั้งชีวิต

ข. สะเอ..สะ..เอ็ง..เอย

คียบองคะเมา
 คะเมาได้ส้อสกบัย
 ปบานโตวสฺเรี่ย
 เป็นบานสฺเรัจจเสระ
 เนียงคะโกนเนียงกะมม
 มันบักสเมา
 เป็นบานสฺเรัจจเสระ
 ซี้พองลัวพอง

เห็นพี่ตัวดำ
 ดำเหมือนซี้ควาย
 ถ้าได้ไปกับหญิงใด
 เหมือนได้นาที่กว้าง
 น้องมีลูกสาว
 ไม่ต้องตัดหญ้า
 เหมือนได้นากว้าง
 กินด้วยขายด้วย

ในบทเพลงคะเมาแม่ กล่าวถึงหญิงชาวเขมรผิวดำ แต่เป็นที่ชื่นชอบของชาย ดังนี้

ซเรี่ยคะเมาตัมเนียรอน
 ตะ มู จไปน
 คะเมาบองเนื่อยนะ
 เบอบองบานเต้ว
 เกร็อนบานจุกคัลลิส
 คะเมาบองเนื่อยนะ
 มันเมียนรนาจุกคัลลิส เลย
 บองซลัญชเรี่ยคะเมา
 เปียะ อาว ดัยเวง
 คลุนเนียงเน็วกเมญ
 เนียงซลัญญเนียะ นา
 ตามเจิตปโอินชเรี่ย

ผู้หญิงผิวดำเดินก้ม ๆ
 ก้มหน้าเศร้า ๆ
 น้องดำที่เหนื่อยนะ
 ถ้าพี่ได้ไป
 คงจะได้ช่วยบ้าง
 น้องดำที่เหนื่อยนะ
 ไม่มีใครช่วยบ้างเลย
 พี่รักผู้หญิงผิวดำ
 ใส่เสื้อแขนยาว
 ตัวน้องยังเด็ก
 น้องรักผู้ใด
 ตามใจน้องหญิง

รูปร่างชายชาวเขมรมักมีผิวดำ ผมหยิก ไม่หล่อ จึงไม่เป็นที่พอใจของฝ่ายหญิง ปรากฏ
ในบทเพลงความกระम्म ดังนี้

ญ.	บองโม่ป็นาบานเฮียน ปรับทาสะลันเนียง มีรูปร่างเรียงคอรนบองอากรือ ซือกก็กันจรัย เนียงสะลันมันจ้อ ซือกกะมันกียบานเซด	พี่มาจากไหนถึงกล้า บอกว่ารักน้อง ดูรูปร่างของพี่ไม่ดีเลย ผมก็หยิก น้องรักไม่ได้หรอก ผมก็ไม่เคยได้หวี
ช.	คอรนบรอ ปรับบองเทอกา มันเมียนเวเสียบ นียงบานเซดซ้อ คียทาบรอ นะมันกียกั้งหือ มันกียและลือ ออยจ้อบองโตวจ้อ มันกั้งหือเต่แสรเรีย	ตัวชี้เหร่ เพราะพี่ทำงาน ไม่มีเวลา ถึงไม่ได้หวีผม เห็นว่าชี้เหร่ นะไม่ได้โกหก ไม่เคยเหลาะแหละ ให้เชื้อพี่เกิด ไม่ได้โกหกหรอกน้องหญิง

ชายหรือหญิงชาวเขมรมักเลือกคู่ครองของตนด้วยดูจากลักษณะผิวดำต้องเป็นผิวดำดำคล้ำ
เพราะผู้ที่มีผิวดำดำคล้ำมักมีความขยันอดทนในการทำงาน โดยเฉพาะงานด้านการเกษตร ทำให้
ครอบครัวมีความเป็นอยู่ดีขึ้นคลายความทุกข์ยากลำบาก ส่วนหญิงชาวเขมรมักไม่ชอบชายผิวดำ
ผมหยิกเพราะถือว่าไม่หล่อถูกใจนั่นเอง

1.2 สภาพชีวิตลำบากยากจน

เมื่อกล่าวถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์และกลุ่มจังหวัดภาคอีสานตอนใต้
แล้ว ความแห้งแล้งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้สภาพชีวิตของคนในแถบนี้ยากลำบาก ซึ่งส่วนใหญ่
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือทำนาทำไร่ แต่ผลผลิตที่ได้ยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคและ
จำหน่าย จึงส่งผลให้ความเป็นอยู่ยากลำบาก กลายเป็นความทุกข์ที่ฝังในใจของชาวเขมรมา
ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ดังในบทเพลงเจริญป็นนา ได้กล่าวถึงความยากจนของชายที่รำพันให้

หญิงรับรู้ เป็นความทุกข์และเสียใจ

ตรงบองปุมชเบย	อกพีไม่สบาย
ดีลแต่ฮเลยนา	ถึงน้องเท่าไร
เรือทอปปีไกล	เรื่องทุกข์จากไกล
กิตชนัยอนิจจา	คิดโชนอนิจจา
คลุนบองนี่นา	ตัวพีนี้
กซ็อดแบล็ดฮเดวี	ยากจนจริง ๆ
เปรียะ เซ็ดเบอบาน	ประเสริฐถ้าได้
จวบจิวรุมชทาน	จวบจนทุกสถาน
น้องปโชนแซชนอง	กับน้องเส่นหา
เฮามฮาเมียนเพิป	เรียกว่าอภัพ
ปีไกลชลง	จากไกลตาม
แฮตเนียงน้องบอง	เหตุนี้กับพี
บานซางพองคเนีย	ได้สร้างด้วยกัน
ยุบยุรเฮยนา	มีค่าแล้วนา
ปรีฮคลุนนิตเตรีย	ตัวพีเข้านอน
ลิ่งลือฮปีงอง	นอนลิม
มเมอฮิวลซ็อป	ละเมอเพื่อฝัน
แต่จกาลบองปชอง	เหมือนพี่อธิษฐาน
เคิญปโชนแซชอง	เห็นน้องเส่นหา
กน้องเรียแดรียซังต	ในวตริสังต
แต่จน้องบาน	เหมือนกับได้
มูลมิตรรุมชทาน	มवलมิตรรวมสถาน
น้องปโชนเตียงว็อง	กับน้องทั้งตระกูล
บอง พเวียฮเลิงปัด	พีตื่นขึ้นหาย
เนียงเฮยตรงบอง	น้องเฮยอกพี
เกรียมกร็วมกเดาปซา	แห่งทุกข์ร้อนแสบ

ในบทเพลงงูตตี ได้กล่าวถึงชายผู้ยากจนต้องการจีบสาว

ปรี้อบของเกิดโม	ตัวพีเกิดมา
จีเจียตเนียะลิ่ง	เป็นชาตินี้กลอง
ตามลเมลรี้งริง	ตามนิสัยเรื่อย ๆ
อัมเปยคลุณจ้อฮ	จนตัวแก่
คลุณลงซัดเซ	ตัวพีซัดเซ
แต่ลมี ปปุฮ	เหมือนเมฆล่องลอย
กัมชอตกัมรช ยา กรอนะ	ยากจนอย่างยิ่ง
ปีคลุณของตุงจิวณคลุณบองจ้อฮ	ตั้งแต่ตัวพีเล็กจนตัวพีแก่
บองมันเกลื้อยบาน	พีไม่เคยได้
ปะ ซเกือล เจียตชเรี้ย	แต่จะต้องผู้หญิงเลย

ในบทเกี่ยวเพลงเรือมกะโน้ปติงตอง กล่าวถึงชายที่ไม่ต้องการให้หญิงที่ตนรัก
ยากลำบากอีกต่อไป

บทเกี่ยว

อา กะโน้ปติงตอง	เจ้าตักแตนตำข้าว
ซีชเลอะ งักญ	กินใบขี้เหล็ก
กโม้มเดลบองซลัญ	สาวที่พีรัก
โท้มเดีร์บานก็	โตไปได้ผู้อื่น
อา กะโน้ปติงตอง	เจ้าตักแตนตำข้าว
ซีชเลอะ ระแหย	กินใบไม้ไผ่
กโม้มมุยกันลือฮเบี้ย	สาวหนึ่งหนุ่มสาม
บานเดีร์เนียะ นา	ได้ไปผู้ใด
เบอบานโมบอง	ถ้าได้มาพี
บองโท้มออปชตอย	พีไม่ให้น้องลำบาก
ปีบายากรอ	ลำบากยากจน

ชีวิตของชาวเขมรที่ต้องต่อสู้กับความยากลำบากเพื่อให้อยู่รอดในสังคมก็มีไม่น้อย
เมื่อเกิดมาในสภาวะที่ครอบครัวยากจน คนจะต้องอดทนและดิ้นรนทำมาหากินเพื่อความสบาย
ของตัวเองและลูกหลาน ฉะนั้นไม่ว่าใครก็ต้องทำงานทุกอย่างเพื่อหนีพ้นจากความลำบาก ในบท
เพลงทำกินหาเก็บ สะท้อนให้เห็นเช่นกัน

แม่เฮย..ทามนี่ยั้ง เกิดโม	แม่เอยว่าคนเราเกิดมา
เนือวกระนีงโลก แพนแต่ย	อยู่ในโลกแผ่นดิน
นอ..เมียนต็องเปราะ ต็องแซรีย	หนอ..ทั้งชายทั้งหญิง
แม่เอย เมียนต็องลี้วะ	แม่เอย มีทั้งขี้เหว
เมียนต็องลออ้อ	มีทั้งสวงาม
น้อเนี้ยะคลี้ะ ก็เกิดโมเมียน	หนอบางคนก็เกิดมารวย
เนี้ยะคลี้ะ ก็เกิดโมยากกรอ	บางคนก็เกิดมาจน
ตามคอยชะตา เวียสนาชะตากรรม	ตามวาสนาชะตากรรม
ชระเนาะคลุนตีก	สมหนอดตัวข้า
แสนแต่ ลำบากกายกรรม	แสนลำบาก
เปราะแซรีย เกิดโมเมียนกรรม	ชายหญิงเกิดมามีกรรม
ประจำเนิว นึงแพนแต่ย	ประจำอยู่ในแผ่นดิน
เปราะแซรีย วารวีชี วาซอลชววย	ชายหญิง ทำมาหากินชวนชววย
มนี่โลก ยั้งเฮยแดงแต่ ลำบาก	คนเราเอยมีแต่ลำบาก
เกิดโมเร็งยาก ปีบาก คอยเคลี่ยน	เกิดมาก็ยากประทั่งหิว
แบกยี้ ตี ชระ	เหง้อแตกหยด
วากมประบาก วาซมเตียน	ทุกข์ยาก ออกไปขอทาน
คอยซาล ทาปี้วะเคลี่ยน	เพราะยากท้องหิว
กีนีเยอ๊ะมันทา ..มันทา	ก็เหนื่อยยาก ไม่ว่า...ไม่ว่า

การทำงานที่เหนื่อยยากลำบาก พ่อแม่ทำนาเพื่อให้ลูกได้กินได้มีเงินใช้ เป็นความทุกข์ที่
กว่าจะได้ข้าวมาเข้ายุ้งต้องเหนื่อยยากลำบากเพียงใด ปรากฏในบทเพลงเจริญอดีต ปัจจุบัน ดังนี้

ตีกเนิวแอนโนง เอ๊ะเนิว แอปรี

น้ำอยู่ในบ่อ ฟินอยู่ในป่า

แม่คอมเจ้าชะศรีอว มั่นกี้ยเมียน	แม่อุตสาห์ปลุกข้าวไม่เคยมี
รุงสี่ คอมเจ้าะรุงเสริด	โรงสี่ข้าว
ต้องอม ต้องสะตี	ทั้งผัดข้าว
เชร้อมอันดำ ออยโกนซี	กว่าจะได้ให้ลูกกิน
อ้อวปะจัวร์ แดกระเบียบ	พ่อไถนา กับควาย
แม่คอม ดอกสะนาบ	แม่ช่วยถอนกล้า
ตะชั้นแรก เรกเติวแซร	ใส่หาบไปนา
เชร้อมเกิดเดมชรีอว กรรมนะ	กว่าจะได้ต้นข้าว กรรมเหลือเกิน
ชรีอวตุ้มบึงแซร	ข้าวแตกรวงเต็มท้องนา
คอมใจรด แอ่หนึ่งได	ช่วยกันเกี่ยวข้าวด้วยมือ
อากะเดา ก็กะเดา อานีเย	ร้อนก็ร้อนและเหนื่อย
สะตีอวิมุค ดูลิ่งแซร	เวียนหน้าเหมือนจะล้มในนา
พอไทงแบ อันจุนกะนับ ตะเลียน	ตอนสายแบกรวงข้าวไปได้ลานนา
เคลียนโฮบบาย ละเจียกรูจ มั่นบาน	หิวข้าวกินไม่ได้ยังไม่เสร็จ
แม่อ้อวยากกรอเมียนเตียน	แม่พ่อทุกข์ยากจริง ๆ

1.3 วิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ

ชีวิตที่อยู่กับธรรมชาติเป็นชีวิตที่มีมากในสังคมชนบท เพราะการทำมาหากินต้องอาศัยธรรมชาติไม่ว่าดิน น้ำ ลม ไฟ ต่าง ๆ เหล่านี้ชาวเขมรถิ่นไทยได้นำมาใช้ประโยชน์และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนถึงปัจจุบัน ชาวเขมรได้รู้จักนำอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติมาหาปลาตามแหล่งน้ำต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตจังหวัดสุรินทร์ ในบทเพลงเจรียงชั้นตุจ มีเนื้อความกล่าวถึงการไ้เบ็ดตกปลา ลอบ ไช สวิง ในการหาปลา เพราะเมื่อถึงฤดูทำนาหรือฤดูฝนน้ำจะเต็มท้องนาที่เขียวขจี และจะอุดมไปด้วย ปลา กบ กุ้ง หอย ปู เต็มในท้องนา ชาวเขาก็จะจับโดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาทำอาหาร

ชั้นตุจของด้จ	เบ็ดพีซาด
บองมุดตีตาม	พีดาน้ำตาม
บองชวาเป็อนริม	พีควักอสงวะ
ปะ กตามกันจัส	ถูกปูแก่
ปักวรีเล็อนแอตโบง	ฟ้าลันทางทิศใต้

ดี แบลลูน	น้ำไหลหลาก
บองรั้วตู่ ตะ	พื้หาลอบไผ่
นเจ็มชเรี่ยชเตียง	เลี้ยงผู้หญิงบาง
ตราบองปรัมเปือน	ไซพื้ห้าพัน
เลื่อนบองปรัมรอย	เลื่อนพื้ห้าร้อย
บองมันออยชเรี่ยปรวย	พื้ไม่ให้หญิงทุกซ์
กันชเนียงนเจ็ต	ถือสวิงซ้อน
ปักวีร์เลื่อนแอตโอง	ฟ้าลั่นทางทิศใต้
คยอลเบาะ ร่มปวง	ลมพัดมาอื้ออึ้ง
ชวรกรบแม่ เซอ	กระทบกิ่งไม้
เบอเนียงน้องบอง	ถ้าน้องกับพื้
ช้อมคเนียงเฮยเตวี	สมกันแล้ว
มินกวรเนียงเซอเวอ	ไม่ควรน้องซัดเซ
เนียงเตวีรั้วกูตีต	น้องไปหาคู่อีก
กัชละ กัชเลา	เขาสลักเสลา
กัเดารมีต	เขาทาทามัน
เนียงเตวีรั้วกูตีต	น้องไปหาคู่อีก
ดือลน่าน้องบาน	ถึงไหนจะได้
ลองชน้อฮเวียงโทม	พื้สงสารท่งใหญ่
ชเมากัจกัณจม	หญ้าไหวตัวเป็นกลุ่ม
กัมปึงปวยปกกา	ผักดอกแพงพวย
บองเก็อยเนิวชเราะะ ชเรี่ย	ที่เคยอยู่บ้านหญิง
ปี้รเบ็ยปชา	สองสามพรรษา
มี ปึงปวยปกกา	ดูดอกแพงพวย
บองเล็ยเนียงเตวีชเราะะ	พื้ล่าน้องไปบ้าน
ปักวีร์เล็อินล้อฮ	ฟ้าลั่นสนั่น
กตามกรอ ปีพะาะ	บุลจากตม

ชาวเขมรในชนบทผูกพันกับน้ำ ไม่ว่าจะเป็นน้ำในลำห้วย หนองน้ำ สระน้ำ ปอดิน

การใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภค ตัวอย่างปรากฏในบทเพลงงูตตี ที่ชาวเขมรนิยมอาบน้ำใน
บ่อน้ำธรรมชาติ คือหนองปีญอง

โมเวยงูตตี	มาอาบน้ำกันเถอะ
งูตตรอเปียงปีญอง	อาบที่หนองปีญอง
ออยบองงูตพอง	ให้พี่อาบด้วย
บอง ดอฮกแอลออย	พี่ชู้ไคลให้
บอง ดอฮคางมู	พี่ชู้ข้างหน้า
บองตุ คางกรออย	พี่ไว้ข้างหลัง
บอง ดอฮ กแอลออย	พี่ชู้ไคลให้
ออยซอแต่จกแฉ่	ให้ชาวเหมือนกา

ในเพลงอมตุ หรือแปลว่าพายเรือเล่น ก็สะท้อนถึงความผูกพันกับน้ำที่เป็นสถานที่
พักผ่อนหย่อนใจ ชายพาหญิงที่รักไปพายเรือเล่น

บองอมตุ เตวี	พี่พายเรือไป
แต่รียจิงวาลูตเปรียด	ปลาชิว กระโดดพรุ
บองแซร์กปดัมญีเยต	พี่ร้องส่งญาติ
มีคเมาบองพอง	คุณ้องดำให้พี่ด้วย
ปดัมกัวลตังกิวต	สั่งต่อไม้
ปดัมเปริอ์ตจัมนอง	สั่งปมเชือกหนังควาย
มือ คเมา บองพอง	คุณ้องดำพี่ด้วย
คลาจ ดัจ ชีกแซ	กลัวขาดกินเชือก
ปดัมกัวลตคป	สั่งตันตะขบ
ปดัมกัวลซังแก	สั่งตันซังแก
คลาจเวียดัจชีกแซ	กลัวมันขาดกินเชือก
บานไฉียเดอะโม	ได้อะไรจุงมา
บองอมตุ เตวี	พี่พายเรือไป
ตุ โท้มจวาเวง	เรือใหญ่ไม้พายยาว

บองอมเนียงเนียงเดีรลิ่ง
 เดีรกนาล อันลวงโทม
 บองออยเนียงเนียงะ จิส
 ปรีฮบองเนียงะ ออม
 เดีรกนาล อันลวงโทม
 ปีรเนียงะ โซงซาร

พีพายพาน้องเดินเล่น
 ไปกลางน้ำอันกว้างใหญ่
 พี่ให้น้องเป็นคนขี่
 พี่เป็นคนพาย
 ไปกลางน้ำอันกว้างใหญ่
 สองคนคู่รัก

บทเพลงกันตรึมมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับธรรมชาติเกือบทุกเพลง เช่น กล่าวถึง วัน เวลา กล่าวถึงดินฟ้าอากาศ พืชและสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น ดังตัวอย่าง เพลงไหมโรง ทำนองอันของ ชเนญญู กล่าวถึงช่วงเวลา

ทังยลเจียด ตระซึล
 เนียง ปกรัวะ คเนียง

ตะวันเย็นต่ำลง
 น้องพิเคราะห์กัน

เพลงไหว้ครูเรือมอันเร ทำนองอาโยพิมพวง กล่าวถึงสภาพอากาศ

ชตุ่ม มี จัต
 คเมาบองบัต

อากาศมีดครึ้ม
 น้องดำของพี่พาย

เพลงประกอบเรือมอันเร จังหวะจึงมูย กล่าวถึงสภาพภูมิศาสตร์ที่มีภูเขา ลำห้วยน้ำมูล ซึ่งภาคอีสานตอนใต้มีแม่น้ำมูลไหลผ่าน จึงมีน้ำสำหรับทำการเกษตรได้ทุกฤดู

มี มี ชตุ่ม
 มือ พนม ชตุล
 ชตึงเปรี๊ยะ มุล
 เทอเม็ฮบองเฮียน ซลอง
 ดี เรี๊ยะ ซเมอะพลิว
 ดี จรี๊ว ซเมอชมอง
 เทอเม็ฮบองเฮียนซลอง

ดูเมฆมีดครึ้ม
 ดูภูเขาสูงใหญ่
 ห้วยน้ำมูล
 ทำอย่างไรพี่กล้าข้าม
 น้ำตื้นแค่ขา
 น้ำลึกแค่หน้าแข้ง
 ทำอย่างไรพี่กล้าข้าม

โม้วรชเรี่ยชแดง

มหาผู้หญิงบอบบาง

บริเวณที่ชาวเขมรออาศัยอยู่จะปลูกมะพร้าวไว้สำหรับทำอาหารทั้งอาหารคาวและหวาน ซึ่งสามารถมองเห็นต้นมะพร้าวทั่วไป ในบทเพลงประกอบเรื่องมอันเร จังหะมลปโดง กล่าวถึงความร่มรื่นของต้นมะพร้าว ดังนี้

มลปโดงเออย	ร่มมะพร้าวเออย
ตโฆลแต่็จพนุม	สูงดูจภูเข
มลปโดงชเวาะ โท้ม	ร่มมะพร้าวใบใหญ่
มลป ซาคา	ร่มมีสาซา
มลปโดงเกรแย็ย	ร่มมะพร้าวมรดกยาย
รี มลปโดงแย็ยตา	หรือร่มมะพร้าวยายตา
มลปโดง ชเวาะห์ นา	ร่มมะพร้าวบ้านไหน
มลปชรวลไธ็ยแบระ ชแร็บ	ร่มสบายดีแท้ ๆ จริง

เพลงกะโน้ปติงต็อง กล่าวถึงตักแตนซึ่งอาศัยในท้องนา มากินใบข้าว ซึ่งข้าวเป็นพืชสำคัญของชาวเขมร หรือเป็นพืชหลักปลูกไว้รับประทานทุกครัวเรือน

อากะโน้ปติงต็อง	เจ้าตักแตนตำข้าว
ชองชารบองเออย	คู่รักพี่เออย
ซี ชันและ รแฮ็ย	กินใบไผ่
กโมม มูยกันลือสแบ็ย	สาวหนึ่งหนุ่มสาม

เพลงกัญญจันเจ ตูจ กล่าวถึงเขียดซึ่งเป็นสัตว์ที่อยู่อาศัยตามหนองน้ำทั่วไป

กันจัญเจ เออย	เจ้าเขียดเออย
ลูตตุ่มกันจัญเจ	กระโดดเกาะกัน

เพลงสักรวา กล่าวถึงพืชชนิดต่าง ๆ ที่สามารถนำมาทำอาหารได้ เช่นหัวมัน ซึ่งเป็นพืช

ที่ชาวเขมรนิยมปลูกและนำมารับประทานหรือทำขนมในงานสำคัญ

ชั้ววา ปกามรีจ	สีกวาดอกพริกไทย
เคิญทเม็ยจอลจ้อ	เห็นใหม่ทิ้งเก่า
เน็ยงมินกั๊ดคเน็ย	น้องไม่คิดกัน
ปีเด็ม เด็มเม็ง	แต่ก่อนเก่าโน้น
ลิ่งพองคเน็ย	เล่นด้วยกัน
มินการเคล็ยตเคล็ย	ไม่ควรห่างเหิน
ปีตลุงบองเต็ว	จากออกไป
ชั้ววา ปกาดันโลงคแมร	สีกวาดอกมันเขมร
เน็ยง ชเว อัมแปร	น้องเสเพล
ร็วตตามปรีอฮ	วิ่งตามผู้ชาย
แม จีปเดา	แม่ค้าสั่งสอน
เน็ยงทามนายค้อฮ	น้องว่าแม่ผิด
เน็ยงร็วตตามปรีอฮ	น้องวิ่งตามผู้ชาย
จวนคนองตมาร	จนปวดหลัง
ชั้ววา ปกามรีจ	สีกวาดอกพริกไทย
จัวะ หนั่มกันเต็ยะ	สูบยาเส้นเป็นผง
ดาเม็ยงโต็มเซาะ	ไม่ทำเป็นก้อน
กโม็ม ชเราะะ บอง	สาวบ้านพี่
บานปแต่็ยอ้อฮ	ได้ผิวหมด
เน็วแต่บองกันลือฮ	อยู่แต่พี่เป็นหนุ่ม
บองชวรออปด็ยุม	พี่ยื่นกอดอ้อมให้
บองชน้อฮเซอกฮอม	พี่สงสารไม้แดง
จลือมน้องชอฮ	ปนอยู่ในสีข้าว
เปรงบองอากรือฮ	พี่ทำกรรมไม่ดี
กันลือฮแบ็ยดอง	ความผิดพี่สามครั้ง
กันลือฮชเราะะ กี่	หนุ่มบ้านอื่น
กีกันลือฮมเน็ยะ มนอง	เขาผิดคนละครั้ง

กันลื้อฮ ปรีฮบอง
แบ็ยดองตาแอง

ตัวพี
คนเดียวสามครั้ง

1.4 วิธีชีวิตการเกษตร

การเกษตรเป็นอาชีพหลักของชาวเขมรอีสานใต้ ได้แก่ การทำนา การทำไร่ การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะการทำนาแทบทุกครัวเรือนของชาวเขมรต้องมีอาชีพทำนา เพราะข้าวเป็นอาหารหลักที่ต้องมีทุกบ้าน เช่นในบทเพลงเจียงตรด สะท้อนถึงการทำนาเป็นวิถีชีวิตประจำวันของชาวเขมร

แคแจตกเดาครึ่ง	เดือนห้าแดดร้อน
แคปรังกเดาแอง	เดือนนาปรังแดดร้อน
กเดาแซะ กมตรง	ร้อนจนต้นตะขบตาย
ตโม แจญดี	จอมปลวกออกน้ำ
เนียงเตวีชเราะะ บอง	น้องไปดูบ้านพี่
กีชตุงกศรี	เขาดำนามากมาย

เพลงงูตตี กล่าวถึงฤดูกาลทำนาเดือนหก ชายผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว หรือชายหนุ่ม จะใช้ชีวิตอยู่กับท้องนาเป็นประจำ

กิตเฮยชชนกิต	นึกเฮยแสนนึก
กิตคเมียนดัมเนย	นึกไปสารพัด
กิตน้องแฮ ชแรเปรย	นึกจะนุกเบิกนาป่า
มายน้องทวื้อ	หวังจะทำ
ดัมร็องกนองเจ็ด	คิดอยู่ในใจ
มายน้อง เบตพลื้อ	หวังจะยกคันนา
จวนลื้อซั่มแต่ย	พอได้ยินวาจา
คเมียน เรยจจการ	ไม่มีราชการ
รั้ว ซเว็่วปู้จชเว็่วเท็ยร	หาพันธุ์ข้าวที่นวดเสร็จแล้วมากอง
มายน้องดัมรอง	หมายจะดำรง
ดะ เจ็ยลดะ กร็อง	ใส่ตะกร้าใส่ตะข้อง

ภูจรรย์การ	งานเสร็จเรียบร้อย
จวนดีอลรวีร์ ชเววีแคปซา	จนถึงฤดูข้าวเดือนหก
เองเมียนเรียจจการโมคัตตาน	มีราชการขัดขวาง
กิตเคยแซนกีตมาน้องทวือ	นีกเคยแสนนีกหมายจะทำ
ค้อมปชวรเบิตพล้อออยแตลบาน	หมั้นยกคันนาให้ได้

หนุ่มสาวที่รักกันเมื่อถึงฤดูเกี่ยวข้าวก็จะไปเกี่ยวข้าวด้วยกัน ปราภฏในบทเพลงร็อก
เอี้ยยะ ดังนี้

โอะละหนอ ละหนอเนียงเออย	โอะละหนอน้องเออย
แคกระเด็ก โอนเออยชะย้อลไฮด	เดือนที่ลมพัดโบก
บองเนียงเนียงจะโรด	พี่พาน้องเกี่ยวข้าว
พะลือมเปี้ยกันจะเรียง	เปาขลุ่ยร้องเจี๋ยง

การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ เช่นปลูกกล้วย เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ ในบทเพลงกล่อมเด็ก เช่น

ชนัมนิฮดัมเจ	ปีนี้ปลูกกล้วย
ชนัมพเน นแจ้มเมือน	ปีหน้าเลี้ยงไก่
จัมแตเมือบองโท้ม	คอยแต่ไก่ฟักใหญ่

การเลี้ยงควาย เป็นวิถีชีวิตที่โดดเด่นของชาวนา ซึ่งชาวเขมรก็เช่นเดียวกันการทำนาโดย
ใช้แรงงานควายเป็นหลัก คนจึงผูกพันกับควายเป็นอย่างมาก ในบทเพลงชะเมาอัยกะบัย กล่าวถึง
ชายหนุ่มผิวดำเหมือนขี้ควาย เพราะการคลุกคลีอยู่กับควายในการทำนา

คียบองคะเมา	เห็นพี่ตัวดำ
คะเมาโต้อัสกบัย	ดำเหมือนขี้ควาย
บ่บานโตวสรัย	ถ้าได้ไปกับหญิงใด
เป็นบานสรัจิงเสราะ	เหมือนได้นาที่กว้าง
เนียงตะโกนเนียงกะมม	น้องมีลูกสาว

มันบักัสเมาะ

ไม่ต้องตัดหญ้า

เป็นบานแสร้งเสราะ

เหมือนได้นากวาง

ซีพองลิวพอง

กินด้วยขายด้วย

1.5 ความเป็นอยู่พอเพียง

ความพอเพียง โดยพื้นฐานก็คือ การพึ่งตนเอง เป็นหลักการทำอะไรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง พิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร ความสมเหตุสมผล และการพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง การสร้างสามัคคีให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมดุล ในแต่ละสัดส่วน แต่ละระดับ ครอบคลุมทั้งทางด้านจิตใจ วัฒนธรรม สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงเศรษฐกิจ (ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2549) ชาวเขมรอีสานใต้ได้ดำเนินชีวิตด้วยการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สร้างเศรษฐกิจในครัวเรือนอย่างพอมีพอกินและเหลือเก็บ การไม่หลงใหลมัวเมาในค่านิยมทางวัตถุความทันสมัยของเทคโนโลยีมาก รู้จักประหยัด มีเงินออม สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างยั่งยืน ดังเช่น การรู้จักทอผ้าไหมมาใช้และขายหลังจากเสร็จงานในนา ในบทเพลงศรีไพรทมนันต์

รูจขริ้ว รูจอังกฤษ

เสร็จจากข้าวเปลือก ข้าวสาร

บองเอยแบดะ หนอวาโกนเนียง

พี่เอ๋ยหันใส่ลูกสาว(หนอนใหม่)

โอรูจขริ้ว รูจอังกฤษ

เสร็จจากข้าวเปลือก ข้าวสาร

บองเอยแบดะ หนอวาโกนเนียง

พี่เอ๋ยหันใส่ลูกสาว

เฮะ เอ ไทงเฮย รัง รัง

ตะวันออกแล้ว

เดิรพลิวแบะมวน

เดินเก็บใบหม่อน

อาคละเดิรตุล

บ้างเดินเอาไว้บนหัว

บองเวยกำปึก หนอวาเดิรปูล

พี่เอ๋ยเดินพุดบ่นไป

โอรออาคละเดิรตุล

บ้างเดินเอาไว้บนหัว

บองเวยกำปึก หนอวาเดิรปูล

พี่เอ๋ยเดินพุดบ่นไป

เฮะเอ เดิรพลิว แบะมวน

เดินตามทางเก็บใบหม่อน

เดิวตะหนอ โกนเนียง

ไปใส่หนอ ลูกสาว

ไทงละเจียก ตราซึล

ทั้งกลางวัน เย็น

โอิไทงละเจียก ตราซึล

ทั้งกลางวันเย็น

บองเวยไทงละเจียก หนอตราซึล

พี่เอ๋ยทั้งกลางวัน เย็น

เฮอะเอ แบตะโกนเนียง	หันใส่ลูกสาว
ตะบายชำปิวัด หนอดะสไบ	ได้ผ้าถุง และผ้าสไบ
จรูยเออย เนียงจรูย	พรวนแล้วน้องพรวน
จรูยเออย นอบอง จรูย	พรวนเออยพี่พรวน
ตะจีเดิมมวน	ใส่ปู้ตันหม่อน
ออยซ็อบ นอกฐึบก็วล	ให้ครบทุกโคนต้น
กมยัวเสมาปะบ๊ะ	ไม่เอาหญ้าออก
มันซึบ นอมันซั้วร ชาระยัง	ไม่หยุด ยืน
ออย ซ็อบ กฐึบก็วล	ให้ครบทุกต้น
เก็ร็อน ล็วน นึ่งบานแป๊ะ	จึงจะได้เก็บ
ออย ซ็อบ กฐึบก็วล	จึงจะได้เก็บ
โคโนียงแป๊ะ บองโบท	น้องเก็บพี่ตั้ง
โคโนเออย เนียงกมโบท	น้องเออยอย่ารูด
เกียงจั้งแกะ แดลออนโบท	ปวดเอวที่ก้มเก็บ
ค็อดบุง นอโมนะ	ปวดก็ซัยบ
ปี้ แตะ เกิดโม่ มันกี้ย นี๋ย ออยแบละ	ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยเหนื่อย
ปี้ แตะ เกิดโม่ มันกี้ย นี๋ย ออยแบละ	ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยเหนื่อย
ค็อดบุง นอโมนะ	ปวดก็ซัยบ
โกนเนียง นอเคลียนเฮย	ลูกสาวหิวแล้ว
โกนเนียง นอละวียเฮย	ลูกสาวล้าแล้ว
ทาโม่ค็อลปะเต็ยะ นองุดตี	ว่ามาถึงบ้านก็อาบน้ำ
หนอโสบบาย	กินข้าว
บ็วปะโอิน นะบองเออย เติวชงาย	อุ้มลูก พี่ไปไกล
แม่มึง นอ ออยเซลอะ	แม่จะให้ใบหม่อนกิน
เชิบ เชิบ นอบองเชิบ เชิบ เชิบ บองเชิบ	

จากบทเพลงนี้ทำให้ได้รู้จักวิถีชีวิตของชาวเขมรที่อยู่กับธรรมชาติ รู้จักดัดแปลงธรรมชาติ มาใช้ประโยชน์ คือการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม แล้วนำมาทอผ้าสำหรับสวมใส่ เมื่อมีมากหรือทอได้

สวยงามก็จะนำไปขาย เป็นการสร้างรายได้เสริม มีเงินออม มีของใช้ที่ไม่มีสารพิษ มีอาหารกินจากการปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ ทำให้ชีวิตของชาวเขมรมีความสงบสุข

บทเพลงวอนวัยรุ่น เป็นอีกบทเพลงหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะวัยรุ่นปัจจุบันให้ปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอนของปู่ย่าตายาย แม้เกิดมาลำบากแต่ก็อยู่อย่างมีความสุข ทำมาหากินอย่างสุจริต ไม่ตกเป็นทาสยาเสพติด ตามเนื้อหาของเพลงดังนี้

เกิดโมเสียมะนียากกรอมนันทา	เกิดมาเป็นคนยากแค้นไม่ว่า
บ๊ะบักยางนา มันก็ยกกันเริกเมื่อด	ลำบากอย่างไร ก็ไม่เคยบ่น
จ๊ะตุ่มก็ทาออยจือตามเกือด	ผู้แก่ท่านว่าให้เชื่อตามท่าน
ออยเมียนกำนี่ดักัดแจะรัวซี	ให้มีความคิดและสามารถทำมาหากิน
วัยรุ่นเปราะเซรียสมายซ์ออบใจ	วัยรุ่นชายหญิงสมัยนี้
เมียนมอร์เตอร์ไซตจิวแตคะเนีย	มีมอเตอร์ไซค์ขี่ไปหากัน
เวียเมียนต้อจจุ เวียเมียนต้อจเจีย	มันมีทั้งไม่ดีและมันมีทั้งดี
ปรับตู้เรื่อนคะเนีย ด้อลเวเลี่ยน้องทา	บอกไว้ทุกคนถึงเวลาต้องว่าแล้ว
สลัญโกนคัลงยุกมันกียจิทา	รักลูกมากไม่เคยด่าว่า
เวียโตวเพอะชรา ตามศาลาข้างเพลา	มันไปกินเหล้าตามศาลาข้างทาง
ยุบโจรชเป็อนนา เซรียกูเซรียเฮา	คืนดีก็ยังงี้ ร้องดังตะโกนดัง
เทิบต้องกระป้องกา	ดมทั้งกระป้องกา
ไค้ยมะนีไค้ยมะเนีย	เสียคน
อันเยียต้องแนน แจ้กั๊ดสั๊กนิต	พูดตรงนี้รู้จักคิดสั๊กนิต
โพงยาเสพติด ก็อมกั๊ดทาเจีย	พวักยาเสพติดอย่าคิดว่าดี
กฎหมายตามจับ เมียนโทษเตียคะเนีย	กฎหมายตามจับมีโทษเหมือนกัน
ระวังออยเจียต้องเซรียต้องเปราะ	ระวังให้ดีทั้งหญิงทั้งชาย
ชมวิงวอนวัยรุ่นหนุ่มสาว	ขอวิงวอนวัยรุ่นหนุ่มสาว
แตลชอลดมกาออยสิงโตวเจ้า	ที่ขอบดมกาให้เลิกไปเถอะ
โมลิ่งกีฟ้า หรือพัฒนากระน้องเซราะ	มาเล่นกีฟ้าพัฒนาหมู่บ้าน
นังเมียนควาเมชะ ต้องเปราะต้องเซรีย	จะมีความสุขทั้งชายทั้งหญิง

ความประหยัดไม่ใช้สิ่งของที่ฟุ่มเฟือยเป็นหนทางหนึ่งของความพอเพียง ปรากฏในบทเพลงคลื่นใหญ่ใต้ร่มต นื้อเพลงกล่าวเชิญชวนให้ทุกคนประหยัดน้ำมัน ประหยัดเงินและใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาทและให้รักสามัคคีกันในหมู่คนไทย ดังนี้

คลังญเวียเลิงไทล	น้ำมันราคาแพงขึ้น
รถยนต์มือเดอริไซค์	รถยนต์มือเดอริไซค์
จួយประหยัดเคินยเนอ	ช่วยประหยัดกันด้วย
มาลิตรแซเซิบบาท	หนึ่งลิตรสี่สิบบาท
เวียน้องด็อลเฮยเตอ	มันจะถึงแล้ว

1.6 ชีวิตที่รื่นเริงมีความสุข

ความรื่นเริงบันเทิงใจเป็นอุปนิสัยของชาวเขมร เมื่อมีการจัดงานต่าง ๆ เช่น งานบุญขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานบวช งานประเพณีแซนโดนตา(ประเพณีวันสารทเดือน 10 ชาวเขมรจะประกอบพิธีเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ) เป็นต้น จะมีการรวมตัวของเครือญาติที่มาฉลองร่วมกัน เป็นการเลี้ยงสังสรรค์ไปด้วย โดยส่วนใหญ่แล้วมักมีเหล้า เบียร์ เป็นเครื่องดื่มหลัก ท่ามกลางเสียงเพลงกันตรึม และเต้นรำอย่างสนุกสนาน ในบทเพลงแซนโดนตา กล่าวถึงงานรวมญาติเพื่อทำบุญให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไป แต่ก็สร้างบรรยากาศของงานให้รื่นเริงสนุกสนาน มีการเต้นรำกับเพลงกันตรึม ดังนี้

เนียงเฮยแสร์ยนะ	น้องเอ๋ยน้องหญิง
โมเริมโดนยัยโดนตา	มารำโดนตา
ออยสะรวลเจ็ด	ให้สุขใจ
นะกุนมะนายวะกุนมะนาย	นะน้อง
จึ่งเคินคะยม	การเจี๋ยงของผม
มันเมียนปีดมันเมียนชงาย	ไม่ได้ใกล้ไม่ได้ไกล
โมเริมโดนตาปรี้อแสร์ย	มารำโดนตาทั้งชายหญิง
โดนตาเียงด็อลเฮย	วันโดนตาเรามาถึงแล้ว

โดยเฉพาะการเรือมกันตรึม (รำกันตรึม) ชาวเขมรจะชื่นชอบมาก เพราะจังหวะดนตรีสนุกสนาน ปรากฏในบทเพลงเรือมกันตรึม ดังนี้

เชิบเชิบ นอบองเชิบ	เชิบเชิบ นอบองเชิบ
โจล โม ออยบีด	เข้ามาให้ใกล้
เนียงนึ่งจันลีด นออี้อจ ตระก็อล	น้องจะไม่ทำอะไร
โจล โม ออยบีด	เข้ามาให้ใกล้
เนียงนึ่งจันลีด นออี้อจ ตระก็อล	น้องจะไม่ทำอะไร
ออยบอง โจลโม ออยด้อล	ให้พี่เข้ามาให้ถึง
โมเรื่อกันตรึม นอ พองปะโอน	มารำกันตรึมกับน้อง
โมเรื่อกันตรึม นอ พองปะโอน	มารำกันตรึมกับน้อง

1.7 วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปตามความเจริญด้านวัตถุ

สังคมของกลุ่มชนเขมรอีสานใต้เหมือนสังคมคนไทยทั่วไป ที่ได้รับสื่อเทคโนโลยีความเจริญด้านวัตถุ เกิดค่านิยมตามวัฒนธรรมตะวันตก ที่จะต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวกหลาย ๆ อย่างในชีวิตประจำวัน ทั้งที่จำเป็นและไม่จำเป็น วัฒนธรรมแบบเดิมกำลังจะถูกกลืนด้วยคนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่ใช่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ เช่น การแต่งตัวตามยุคสมัยเหมือนคนกรุงในเมืองหลวง การรับประทานอาหารที่ไม่ใช่อาหารพื้นเมืองแต่เป็นอาหารต่างชาติ

ในบทเพลงเจียงอดีต ปัจจุบัน ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวเขมรจากเดิมไม่มีไฟฟ้าใช้ แต่มาเดี๋ยวนี้มีไฟฟ้าใช้ มีถนนลาดยาง เมื่อก่อนหาอาหารต้องเข้าป่า แต่ปัจจุบันซื้อที่ตลาด ชีวิตรุ่นลูกต่างจากรุ่นพ่อแม่เพราะลูกเกิดมาก็สบายไม่ทุกข์ยาก แต่ขณะที่ลูกสบายพ่อแม่แสนยากลำบาก บ้างเลี้ยงหลานไม่มีเงินพอค่านมหลาน และจ่ายค่าน้ำค่าไฟ ปรากฏในบทเพลงดังนี้

สมัยปีเดิม มันเต็อนพัฒนา	สมัยก่อนยังไม่พัฒนา
มันเต็อนเมียนไฟฟ้า	ยังไม่มีไฟฟ้า
มันเต็อนเมียน ลาดยาง	ยังไม่มีลาดยาง
เมียนอัฐู เมียนสตางค์	มีเงิน
ติงมะโฮบ มันบานตี	ซื้อของไม่ได้กิน
เคลียนโฮบอวย โจลดีบ โจบปรี	อยากกินต้องหาเข้าป่า
โกนกะเมงตุจทม	เด็กเล็กใหญ่
มันสะเก็อล นุมเต	ไม่รู้จักขนมหรรอก

เมียนตราว ตันโลง สะงอ	มีแต่เผือกมัน ต้ม
จะออยซี อีวน้องแมร์วี่	เอาให้กินพอกับแม่หามา
อันเจิมโกน	เลี้ยงลูก
โกนเอาะปีคฺลุน แมมันกี้ยอิลกี	ลูกทั้งหมดไม่เคยอายุใคร
ตีกเนิวแออันโนง เอ้าะเนิว แอปรี	น้ำอยู่ในบ่อ ฟืนอยู่ในป่า
แมคคอมเจ้าะชรีอว มันกี้ยเมียน	แม่อุตสำหรับปลูกข้าวไม่เคยมี
รุงสี่ คอมเจ้าะรุงเสริด	โรงสี่ข้าว
ต้ออม ต้องสะตี	ทั้งผัดข้าว
เซรือมอันดำ ออยโกนซี	กว่าจะได้ให้ลูกกิน
อีอวปะจัวร์ แตกระเบี้ย	พ่อไถนา กับควาย
แมคคอม ดอกสะนาบ	แม่ช่วยถนบกกล้า
ตะชั้นแรก เรกเดิวแซร	ใส่หาบไปนา
เซรือมเกิดเดมชรีอว กรรมนะ	กว่าจะได้ต้นข้าว กรรมเหลือเกิน
ชรีอวตุ่มปึงแซร	ข้าวแตกรวงเต็มท้องนา
คอมโจรด แอนิ่งไค	ช่วยกันเกี่ยวข้าวด้วยมือ
อากะเดา กิกะเดา อานีย	ร้อนก็ร้อนและเหนื่อย
สะต้อวิมุก ดูลนึ่งแซร	เวียนหน้าเหมือนจะล้มในนา
พอไทงแบ อันจุนกะนับ ตะเลียน	ตอนสายแบกรวงข้าวไปได้ลานนา
เคลียนโฮบบาย ละเงียกรูจ มันบาน	หิวข้าวกินไม่ได้ยังไม่เสร็จ
แมอีอวยากกรอเมียนเตียน	แม่พ่อทุกข์ยากจริง ๆ
จำเปี้ยะกี ตังอ้อดตังเคลียน	ติดหนี้เขาทั้งอดทั้งหิว
อีนาแบง ออยจำเปี้ยะ	ที่ไหนให้ยืมได้ก็ยืม
อีนาเลี้ยะตุกซี	มีบ้างที่เก็บไว้กิน
มันกี้ย สะเกือลพล้อว	ไม่เคยรู้จักถนน
มึงกอก รับชูลูกกี	กรุงเทพ ไปรับจ้างเขา
เมียนโกน เปราะะแซรีย	มีลูกชายหญิง
มันออย เดิวเต	ไม่ให้ไปหรรอก
มือจานมือชนัง แมสอนออยบาน	ให้ดูงานหม้อ แม่สอนให้ได้
แมสอนออยบานระบิบ โคนแซรีย	แม่สอนให้ได้ระเบียบลูกสาว

อัลนาโกนแมกระมม ก็แม่ออยเนียง ยัวปะแต่ย เมื่อโตเป็นสาวแม่ก็ให้เอาผ้า

เซนยัวปะแต่ย

เซนเอาผ้า

สมัยปีเดิม มันโคจสมัยซ็อบง

เมื่อก่อนไม่เหมือนเดี๋ยวนี

ซูลนะตาแยย

มีความสุขนะตายาย

ก็รัวสต่างค์ มันเต๋อน

หาเงินไม่ทัน

พลึงพลือ กรูปปะเตียะ

ไฟมีทุกบ้าน

เกอติ๊กปัม

น้ำประปา

ดัจแคกาลนา

สิ้นเดือนเมื่อไหร่

ก็รัวดกะแจยเคเนีย ปึงเซราะ

ก็หาเยี่ยมคนทั่วไป

เมียนซริ้วตะยุง

มีข้าวใส่ยุง

กะเบ็กซี ก็แบ่งลัวะ

ก็แบ่งกินแบ่งขาย

อีนาดิงมะโฮปซี

ชื่อของกิน

อีนาบะ ดิงชวาเพอะ

และชื่อเหล่ากิน

ทาปะบากดิงกี

ว่าลำบากชื่อเขา

มันเมียนแต่ยว่าง ดำตุก

ไม่มีที่ปลูกไว้

ปินี เติวมุก มันเมียนแต่ยล็ก ปะเตียะเต

ไม่มีที่ปลูกบ้านเลย

สมัยอ้อวแม่

สมัยพ่อแม่

ก็แจกแซร บานด็อบไร่

ก็แจกนาได้ สิบไร่

ลือวเนาะบัน บาดไต

ทุกวันนี้ได้ฝ่ามือเดียว

ก็มันกรูป โจนเต

ก็ไม่ครบลูกเลย

ต้องจากแม่อ้อว ก็แบกเซราะ แบกแซร

ต้องจากแม่พ่อแตกบ้านไป

เนิวตามมึงกอก

ไปอยู่ตามกรุงเทพ

รับชูลูกก็ เนื่อมเคเนียรัวซี

รับจ้าง พากันหากิน

ส่งสต่างค์ ออยแม่อ้อว

ส่งเงินให้แม่พ่อ

จ็องบาน จำเปียะกี

อยากได้ก็ยืมเงินเขา

ตู้เย็น โทรทัศน์ ผนังบาย กริ่งซักผ้า

ตู้เย็น โทรทัศน์ หม้อหุงข้าว เครื่องซักผ้า

อีนาส่งออยโกน

อันไหนส่งให้ลูก

อีนาส่ง ออยแยยตา

อันไหนส่งให้ยายตา

ดัจแคก็อลนา มันพอ

สิ้นเดือนเมื่อไหร่ไม่พอ

เทคโนโลยีที่มีความเจริญมากโดยที่ชาวเขมรปรับตัวไม่ทัน ต้องคล้อยตามทำให้วิถีชีวิต
เปลี่ยนไป เกิดปัญหาโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น พ่อแม่เลี้ยงลูกผิดวิธีคือตามใจทุกอย่าง ปรากฏในบท
เพลงปะอินปราบบอง ดังนี้

สมัยลับไถ่มันเดกสมัยหนอโยตา	สมัยนี้ไม่เหมือนสมัยยายตา
แม่เอาวีรนาคละ	พ่อแม่ใครบ้าง
สลันโกนหมันเตรรา	รักลูกไม่ถูกทาง
ตองแมหนอตองเอาวีตามจัตโกนกรูปร่าง	ทั้งแม่ทั้งพ่อตามใจลูกทุกอย่าง
สะตุงหนอสตางค์	เงินทุกบาท
รัวออยโกนหมันเตือน	หาให้ลูกไม่ทัน
ลัวเดียวหนอลัวเหมือนลัวมอด	ขายเปิดขายไก่อขายหมด
ดอลสะแรจังกาเลิง ทุกข์เวทนา	ถึงที่นา ก็หมด มีทุกข์
ปรัวสลันหนอโกนเคาะ	เพราะรักลูกไม่ถูก
บองเอ๋ยหนอบองเปราะเนียงนง	พี่เอ๋ยพี่ชายของน้อง
ซีแจงมันเมนทาเนียงแกลิ่ง	น้องซีแจงไม่ใช่ว่าน้องแกลิ่ง
ชอมออยบองสดับ	ขอให้พี่ฟัง
เนียงแองนุบองปราบปัญหา	น้องจะบอกปัญหา
ออยบองแดงปรัวจะเลิงดอล	ให้พี่รู้เผื่อจะเข้าใจ
กะเมนเลิงพากันวุ่นวาย	เด็กที่พากันวุ่นวาย
อะบงนุอะบาย เวียเมียน	อบายมุขมันเป็นเรื่องจริง
เพราะไมเกิดเดกหนอลูกไซ	มันจะกลายเป็นเหมือนลูกไซ
ออยบองหนอเข้าใจ	ให้พี่โปรดเข้าใจ
เลิงกะเมนหนอชอบไป ก็ทา	เรื่องเด็กทุกวันนี้เขาว่า
กะบาลคือสดับเฮย	หัวคือ ไม่ฟัง
เนียงซีออยจุกะเนียงแก	น้องบอกให้ช่วยกันแก้ไข
ออยเอาวีหนอออยแมออยบอง	ให้พ่อให้แม่ให้พี่
บองกัลปีเลาะเนียงเอย	พี่ชายของน้องเอย
มันเมนทาเนียงอูดแจอูดแดง	ไม่ได้ว่าน้องอวดรู้อวดเก่ง

เอเอเอ ซอมออยบอง เกิดไกลเกิดเวง	ขอให้พี่ได้รู้
แดสะไรกะเมนอันโย	ที่น้องหญิงพุดมา
ซอมออยบองพิจารณาเดอบอง	ขอให้พี่พิจารณานะพี่
เดอ...บอง	นะพี่

2. ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่เรียกว่าสังคม คือ มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องร่วมกัน เช่น การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนจำหน่ายแจกจ่ายสิ่งต่าง ๆ ภายในชุมชนหรือระหว่างชุมชน กิจกรรมเหล่านั้นเป็นวิถีทางเศรษฐกิจ เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยต่อกัน สังคมมนุษย์จึงได้รับการพัฒนาให้มีแนวทางปฏิบัติที่ซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มจำนวนประชากรมนุษย์และสื่อเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แต่ระบบเศรษฐกิจจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลในชุมชนนั้น ๆ ประกอบอาชีพอะไรมีผลดีหรือไม่ สภาพเศรษฐกิจของสังคมก็จะแปรผันตามไปด้วย (สมบัติ จันทรวงศ์, 2527)

ชาวเขมรอีสานได้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและมีอาชีพที่เป็นการปรับเปลี่ยนตามเทคโนโลยี ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจและอาชีพของชาวเขมรจากบทเพลงเจียง กันตรึม ได้ดังนี้

2.1 อาชีพทำนา

ชาวเขมรมีอาชีพหลักคือการทำนา เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์เอื้อต่อการทำเกษตรมีแหล่งน้ำ เช่น แม่น้ำมูลไหลผ่าน มีลำห้วย หนองน้ำตามธรรมชาติ ชาวนาจะทำนาในตอนต้นฤดูฝนถึงกลางฤดูหนาวเรียกว่า นาปี แต่ก็มีบ้างที่ทำนาปรังเพราะได้น้ำจากชลประทาน ตอนต้นฤดูฝนชาวนาเริ่มไถ พรวนดิน จากนั้นหว่านกล้า แล้วดำข้าว จนกระทั่งข้าวตั้งท้องและแตกรวงเหลืองอร่ามทั่วท้องนาในต้นฤดูหนาว ชาวนาจะเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตประมาณช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, 2547, ม.ป.ป.)

การทำนาใช้เครื่องมือเครื่องใช้อยู่หลายอย่างหลายขั้นตอนด้วยกันคือ เครื่องมือเครื่องใช้ในการเตรียมดินเพื่อทำนา ได้แก่ ไถ แยก คราด มีด จอบ เสียม ขวาน คันไถหรือกะไซ เครื่องมือเครื่องใช้ในการเก็บเกี่ยวนวดข้าว ได้แก่ เคียวหรือเกี่ยว คันหลาว ไม้หอบกล้า ตอก ไม้หนีบ ไม้ตีข้าวหรือไม้ฟาดข้าว ไม้หอบข้าวหรือขาม่า ไม้รองตีข้าวหรือฟาดข้าว ไม้นวดข้าว ฝัดวีข้าว คราดมือ ตะกร้า เครื่องมือเครื่องใช้ในการขนส่งข้าวและเก็บข้าว ได้แก่ กระสอบข้าว เกวียน ล้อสาแหวก ถัง เส้าข้าว เครื่องมือเครื่องใช้ในการแปรรูปข้าว ได้แก่ ครกมือ เครื่องสีข้าวโบราณ

กระดิ่ง ตะแกรง เครื่องไม้แป้ง เครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้คือภูมิปัญญาของคนโบราณที่ใช้สืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน ผลผลิตที่ได้คือเมล็ดข้าวที่หล่อเลี้ยงชีวิตชาวนาและผู้คนมาทุกยุคทุกสมัย

บทเพลงที่สะท้อนชีวิตชาวนาในดินแดนเขมรอีสานใต้คือ เพลงเจริญตรรต กล่าวถึงการทำนาปรังในบรรยากาศร้อนเป็นช่วงเวลาของการดำนา

แคแจตกเดาครึ่ง	เดือนห้าแดนร้อน
แคปรังกเดาแฮง	เดือนนาปรังแดดร้อน
กเดาแฮะ กมตรง	ร้อนจนต้นตะขบตาย
ตโม แจญดี	จอมปลวกออกน้ำ
เนียงเติ้วชเราะ บอง	น้องไปดูบ้านพี่
กีชตุงครี	เขาดำนามากมาย

การทำนานั้นยากลำบากมาก กว่าจะได้ข้าวมาให้ลูกกิน ในบทเพลงเจริญอดีต ปัจจุบันสะท้อนให้เห็นความเหนื่อยยากของพ่อแม่ที่มีอาชีพทำนา

แม่คอมเจ้าชะริ้ว มั่นกียเมียน	แม่อุตสาห์ปลูกข้าวไม่เคยมี
รุงสี คอมเจ้าชะริ้วเสียด	โรงสีข้าว
ต้องอม ต้องสะดี	ทั้งผัดข้าว
เชรือมอันดำ ออยโกนซี	กว่าจะได้ให้ลูกกิน
อ้อวปะจัวร์ แตกระเบ็ย	พ่อไถนา กับควาย
แม่คอม ดอกสะนาบ	แม่ช่วยถอนกล้า
ตะซันแรก เรกเติวแซร	ใส่หาบไปนา
เชรือมเกิดเดมชะริ้ว กรรมนะ	กว่าจะได้ต้นข้าว กรรมเหลือเกิน
ชะริ้วตุ้มปึงแซร	ข้าวแตกรวงเต็มท้องนา
คอมใจรด แอนิ่งได	ช่วยกันเกี่ยวข้าวด้วยมือ
อากาศเดา ก็กะเดา อาเน็ย	ร้อนก็ร้อนและเหนียว
สะดีอวิมุก ดูลนึ่งแซร	เวียนหน้าเหมือนจะล้มในนา
พอไทงแบ อันจุนกะนับ ตะเลียน	ตอนสายแบกรวงข้าวไปไว้ลานนา
เคลียนโฮบบาย ละเง็ยกูจ มั่นบาน	หิวข้าวกินไม่ได้ยังไม่เสร็จ

แม่ชื้อยากกรอเมียนเตียน

แม่พ่อทุกข์ยากจริง ๆ

ผู้ที่ต้องการทำนาในสมัยก่อนเมื่อไม่มีที่ไถงก็ต้องบุกถางป่าให้เตียน เป็นการปรับพื้นที่เพื่อการทำนา ปรากฏในบทเพลงงูตตี ดังนี้

กีดน้องแฮ ชแรเปรอย	นี่ก็จะบุกเบิกนาป่า
มายน้องทวือ	หวังจะทำ
คัมร็องกนองเจ็ด	คิดอยู่ในใจ
มายน้อง เบิตพลือ	หวังจะยกคันนา
จวนลือซั้มแต่ย	พอได้ยีนวาคา
คเมียน เร็ยจจการ	ไม่มีราชการ
รัว ชเวรี่ปู้ชเวรี่เทียร	หาพันธุ์ข้าวที่นวดเสร็จแล้วมากอง
มายน้องคัมรอง	หมายจะดำรง
ตะ เจ็ยลตะ กร็อง	ใส่ตะกร้าใส่ตะข้อง
รูจชรัจการ	งานเสร็จเรียบร้อย
จวนดือลลเดวี ชเวรี่แคปซา	จนถึงฤดูข้าวเดือนหก
เองเมียนเร็ยจจการโมคัตตาน	มีราชการขัดขวาง
กีดเอยแซนกีตมายน้องทวือ	นี่กเอยแสนนี่กหมายจะทำ
ค้อมปชวรเบิตพลือออยแตลบาน	หมั่นยกคันนาให้ได้
จัมคือลชเราะะ บอง	คอยถึงบ้านพี่
เซาะ ชรวลชานตราน	สุขสบายเบิกบาน
ปรือฮบองมินคาน	พี่ไม่ทิ้ง
วางจอลเน็ยง	จากน้องไปเลย

2.2 อาชีพรับจ้างทั่วไป

เมื่อว่างจากงานเกษตรหรือเสร็จสิ้นจากการทำนา ชาวเขมรบางส่วนจะเดินทางออกจากบ้านเพื่อไปทำงานรับจ้างในเมืองใหญ่ ๆ เช่น ตัวอำเภอ ตัวจังหวัด หรือกรุงเทพฯ ฯ เป็นต้น กระแสการหารายได้เพิ่มเพื่อจุนเจือครอบครัวให้มีฐานะดีขึ้น เป็นเหตุผลหนึ่งที่ชาวเขมรทั้งวัยรุ่นและผู้ใหญ่นิยมไปรับจ้างทำงานต่างถิ่น จากบทเพลงเจ็ยงอตตี ปัจจุบัน สะท้อนอาชีพรับจ้าง ดังนี้

มึงกอก รับชูลูก	กรุงเทพ ไปรับจ้างเขา
ต้องจากแม่ฮ้อว ก็แบกเซราะ แบกแซร	ต้องจากแม่พ่อแตกบ้านไป
เนิวตามมึงกอก	ไปอยู่ตามกรุงเทพ
รับชูลูกก็ เนื่อมเคนียรั่วซี	รับจ้าง พากันหากิน
ส่งสตางค์ ออยแม่ฮ้อว	ส่งเงินให้แม่พ่อ

เพลงเลี้ยโมโดนตา สะท้อนถึงชาวเขมรที่ไปทำงานเป็นลูกจ้างตามถิ่นเมืองใหญ่ ๆ ต้องขอลางานหัวหน้ามารวมเครือญาติในเทศกาลประเพณีแซนโดนตา แสดงให้รู้ว่าเมื่อดำเนินปลุกข้าวเสร็จแล้วก็จะไปหาอาชีพเสริมคือรับจ้างทั่วไป ตามเนื้อเพลงดังนี้

ช.	สวัสดีครับหัวหน้า ชมเลี้ยกาปีบั้งยัย ออยหัวหน้าเข้าใจ ปรี๊วะหาดีอลงัยโดนตา.. ออย	สวัสดีครับหัวหน้า ขอลางานสักสองสามวัน ขอให้หัวหน้าเข้าใจ เพราะว่าถึงวันโดนตาแล้ว
ญ.	ประเพณีปีตายัย ตองปรี้อเสรียจวยรักษา กมัยเค็งเด้อหัวหน้า ชมเลี้ยกาปีบั้งยัย	ประเพณีตั้งแต่รุ่นตายาย ทั้งชายหญิงช่วยรักษา อย่าโกรธนะหัวหน้า ขอลางานสักสองสามวัน

อาชีพก่อสร้างเป็นอาชีพรับจ้างอีกประเภทหนึ่งซึ่งชาวเขมรโดยเฉพาะชายผู้ใช้แรงงานนิยมเดินทางไปรับจ้างก่อสร้างตามที่มีผู้ว่าจ้าง ในบทเพลงหนุ่มก่อสร้างกล่าวถึงการที่ตนพาภรรยาไปรับจ้างก่อสร้าง เพื่อให้มีเงินมาจุนเจือครอบครัวและส่งให้ลูก เป็นการบรรเทาความอดอยากและความยากจน ปรากฏในเนื้อเพลงดังนี้

กันซ้อคแสนกันซ้อค	จนแสนจน
ชนะน่านเวียฮ้อด เวียฮ้อดต้องสตางค์	ปีนี้มันอด มันอดทั้งเงิน
เวียจอลวอยโกน	มันทั้งลูก
เนื่อมประปีวนโตวกก่อสร้าง	พาเมียไปก่อสร้าง

คือมเนือมกระนางจ้าง	ตั้งใจพาไปรับจ้าง
จ้องบานสตาจค์ส่งโกน	อยากได้เงินส่งลูก
โกนไวยโกน โกนโนวยางนา เอย	ลูกเอยลูกลูกอยู่อย่างไร
โกนไวยโกน โกนโนวยางนา	ลูกเอยลูกลูกอยู่อย่างไร
ประปีรวยแม้อ้วออยโนวบระา	เงินสองร้อยแม่พ่อไม่พอใช้
ออยโกนปรับ้บทา	ให้ลูกบอกวา
ออยส่งจดหมายปรับ้โตว	ส่งจดหมายบอกไป
โตวก่อสร้าง โนวบานปรับ้ดะนีอบง	ไปก่อสร้าง อยู่ได้สิบวัน
เนือมประปีวณแซร์คือมีอยากคดั่ง	พาเมียทำอย่างตั้งใจ
ชื่อมเบิกสตาจค์ส่งโตวออยโกนแซร์ย	ขอเบิกเงินส่งไปให้ลูกสาว

การมีอาชีพเสริมนอกเหนือจากการเกษตร ชาวเขมรบางคนสามารถขั้บรดสามล้อรับจ้าง ในที่นี้จากบทเพลงน้ำตาตึก ๆ ได้สะท้อนถึงอาชีพของหนุ่มสาวเขมรผู้ทำหน้าที่ขั้บรดตึก ๆ รับส่งผู้โดยสาร เพื่อหาเงินส่งหญิงที่ตนรักให้เรียนจบปริญญา โดยมีเนื้อหาดังนี้

บองรืวดตึกตึก รัวประส่งออยเนียงรีน	พื่วงตึกตึก หาเงินส่งน้องเรียน
เนียงก็หมั่นเพียร รินยัวควมรืววิชา	น้องก็หมั่นเพียรเรียนเอาควมรืววิชา
รืวดรถยุบไทง	วิงรถกลางวันกลางคืน
หวังออย แซร์ยบานศึกษา	หวังให้น้องศึกษา
ส่งรีน บานจ็อบปริญญา	ส่งเรียนได้จบปริญญา
แม็กแซร์ยงา เนียงโมพลิกบอง	ทำไมน้องมาลืมพี
พอบานประแค	พีได้เงินเดือน
เคมาแม เนียงมันระมิลมือ	แม่น้องไม่มองดู
เสนาะคลุนเองเดอ	สมน้ำหน้าตัวเอง
ซูรับปันเวอ แซร์ยพอง	สู้รับปากแม่ดูแลน้องมาตลอด
พอเนียงบานเจีย	พอน้องได้ดี
แม็กเฮยบานโมพลิกบอง	ทำไมมาลืมพี

2.3 อาชีพทอผ้าไหม

อาชีพทอผ้าไหมเป็นเหมือนอาชีพเสริมที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวเขมรตั้งแต่อดีต

ได้สร้างสรรค์การทอผ้ามาสวมใส่เองโดยไม่ต้องซื้อ และเมื่อทอมากในแทบทุกครัวเรือน ความสวยงามและพิถีพิถันในการทอจึงมีมากขึ้นจนสามารถจำหน่ายได้ สร้างรายได้เสริมเป็นอย่างดี บทเพลงเจียงตรด ในเนื้อความกล่าวว่ามีกาเลียงใหม่ ดังนี้

เบอเกิต ตะ กเนียง

ถ้าเกิดเลียงใหม่

ออยซัลป้อฮยเตียงเกี๋ยว

ให้ตายหมดทั้งกระดั่ง

และในบทเพลงศรีไผทสมันต์ กล่าวบรรยายขั้นตอนการเก็บใบหม่อนเลียงใหม่ จนกระทั่งทอเป็นผ้าไหม ดังนี้

รูจซรีอว รูจอังกอ

เสร็จจากข้าวเปลือก ข้าวสาร

บองเฮยแบตะ หนอวาโกนเนียง

ที่เอ๋ยหันมาสนใจลูกของน้อง

(หมายถึงตัวหนอนไหม)

โอรูจซรีอว รูจอังกอ

เสร็จจากข้าวเปลือก ข้าวสาร

บองเฮยแบตะ หนอวาโกนเนียง

ที่เอ๋ยหันมาสนใจลูกของน้อง

เฮะ เอ ไทงเฮย ริ่ง ริ่ง

ตะวันออกแล้ว

เดิรพล้อวเบะมวน

เดินเก็บใบหม่อน

อาคละเดิรตุล

บ้างเดินเอาไว้บนหัว

บองเวยก่าปึก หนอวาเดิรปูล

ที่เอ๋ยเดินพุดปั่นไป

โออาคละเดิรตุล

บ้างเดินเอาไว้บนหัว

บองเวยก่าปึก หนอวาเดิรปูล

ที่เอ๋ยเดินพุดปั่นไป

เฮะเอ เดิรพล้อว เบะมวน

เดินตามทางเก็บใบหม่อน

เติวตะหนอ โกนเนียง

ไปใส่ให้ลูกของน้อง

ไทงละเจียก ตราซึล

ทั้งกลางวัน เย็น

โอไทงละเจียก ตราซึล

ทั้งกลางวัน เย็น

บองเวยไทงละเจียก หนอตราซึล

ที่เอ๋ยทั้งกลางวัน เย็น

เฮะเอ แบตะโกนเนียง

หันมาสนใจลูกของน้อง

ตะบาญชำปิวัด หนอตะสไบ

ได้ผ้าถุง และผ้าสไบ

จรูยเฮย เนียงจรูย

พรวนแล้วน้องพรวน

จួយเอย นอบอง จួយ	พรวนเอยพีพรวน
ตะจีเต็มมวน	ใส่ปุยต้นหม่อน
ออยซ้อบ นอกฐีบก็วล	ให้ครบทุกโคนต้น
กมยัวเสมาะปะ๊ะ	ไม่เอาหญ้าออก
มันซึบ นอมันซัวร์ ซาระยัง	ไม่หยุด ไม่หย่อน
ออย ซ้อบ กฐีบก็วล	ให้ครบทุกต้น
เกวียน ล้วน 닝บานแบ๊ะ	จึงจะได้เก็บ
ออย ซ้อบ กฐีบก็วล	ให้ครบทุกต้น
โคโนียงแบ๊ะ บองโบดี	น้องเก็บพีตัง
โคโนเอย เนียงกมโบดี	น้องเอยอย่ารูด
เกียงจั่งแกะ แดลออนโบดี	ปวดเอวที่ก้มเก็บ
ค้อดบุง นอโมแนะ	ปวดก็ขยับ
ปี แต เกิดโม มันกีย นีย อยแบละ	ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยเหนื่อย
ปี แต เกิดโม มันกีย นีย อยแบละ	ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยเหนื่อย
ค้อดบุง นอโมแนะ	ปวดก็ขยับ
โกนเนียง นอเคเลียนเฮย	ลูกของน้องหิวแล้ว
โกนเนียง นอละวียเฮย	ลูกของน้องล้าแล้ว
ทาโมต้อลปะเต๊ะะ นองุดดี	ว่ามาที่บ้านก็อาบน้ำ
หนอโฮบบาย	กินข้าว
บิวปะโคโน นะบองเอย เดิวซงาย	อุ้มน้องออกไปไกล
แมเน็ง นอ ออยเซลอะ	แม่จะให้ใบหม่อนกิน
เทิบ เทิบ นอบองเทิบ เทิบ เทิบ บองเทิบ	
ไต่ ซเวง เปาะรุษ	มือซ้ายปิดแมลงวัน
ไต่ สด้า หนอ รุษเซลอะ	มือขวาเด็ดใบ
แม รวีวล นะบองเอย ออยเซลอะ	แม่มัวแต่เด็ดใบ
กฐีบยุบ นอ กฐีบไทง	ทั้งคืนทั้งวัน
กฐีบยุบ นอ กฐีบไทง	ทั้งคืนทั้งวัน
เทิบ เทิบ นอบองเทิบ เทิบ เทิบ บองเทิบ	
มีนนอทา ลีักัจ หนอระวังรุษ	ระวังไก่อมาชี่ และแมลงวันตอม

นมมันออยเงาะ	มันมาเงาะ
ตรูจมือ บองเอย ออยเงาะ	ตรูจดูให้ทั่ว
กรูบเกรียง นอ จนตุม	ให้ครบจนได้ที่
เชิบ เชิบ นอบองเชิบ เชิบ เชิบ บองเชิบ	
กรอก แต ปิปรี	ตื่นแต่เช้า
บองเอยตรึมเสมาะ นอตรึมรุษ	เตรียมให้พร้อม
แบะเลาะ ฮาล เฮย	เก็บใบตากแดด
ตรูอวโทง นอมุน ชราว	ถูกแดดก่อนนำมาสาว
พอแต บานเลาะ	พอแต่ได้ที่
โอทา มนายเอย ยิงตรึม ชราว	ว่าเราจะเตรียมสาวใหม่
ปะแซงเฮย กะเดาซรอด	ควนร้อนเหงื่อหยด
ปะซาเพนท นะเนอบอง	แสบตาจ้งเลยพี
อานี๋ย กีนี๋ย โอทาจ้งแกะ ก็เกียงพอง	ว่าเหนื่อยก็เหนื่อย เอวิกปวดด้วย
ปะซาเพนท นะเนอบอง	แสบตาจ้งเลยพี
คอมชราว ออยเงาะ	ให้สาวจนหมด
เนิวแต เตาะดี้อ	เหลือแต่รัง

2.4 อาชีพค้าขาย

อาชีพค้าขายเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ควบคู่ไปกับการทำเกษตร ชาวเขมรหลายครอบครัวประกอบอาชีพนี้ ไม่ว่าจะการค้าขายของชำในบ้าน ขายอาหาร ขายพืชผัก ขายของป่า ที่ตลาด ขายเครื่องจักสาน เพราะชาวเขมรมีความสามารถในการนำวัสดุธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวก เช่น การนำดอกไม้ไผ่มาสานเป็นส้อมไม้ สานตะกร้า กระจาด ชะลอม กระชอน กระด้ง อุปกรณ์จับปลา เป็นต้น ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ในครัวเรือน และนำไปขายได้ บทเพลงกันจัญเจ ตูจ สะท้อนการค้าขาย ไว้ว่า

เบอบานคเนียเตีร์	ถ้าได้อยู่กันไป
ตบาญแตชเนียงลัวะ	สานแต่กระชอนขาย
ชเนียงมูยมาชเล็ง	กระชอนหนึ่งสลึง
บานเกิดจัสชเราะะ	ได้เกิดเป็นผู้ใหญ่บ้าน
ตบาญแตชเนียงลัวะ	สานแต่กระชอนขาย

2.5 อาชีพเลี้ยงช้าง

ดินแดนอีสานตอนใต้เคยมีช้างอาศัยอยู่จำนวนมาก บรรพบุรุษของคนเลี้ยงช้างคือชาวเขมรหรือขอมโบราณ คุณศรีฟ้า ดารณี ศิลปินกัณทรீม ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชาวเขมรว่าเป็นผู้มีวิชาอาคมในการคล้องช้างป่ามาเลี้ยงและนำไปถวายเจ้าเมืองในสมัยนั้น การคล้องช้างป่าเป็นหน้าที่ของพรานป่าชาวเขมร เพราะมีฝีมือมาก นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาวส่วยหรือกวยที่สามารถคล้องช้างป่าได้ ทั้งเขมรและส่วยถือว่ามีต้นตระกูลเดียวกัน ปัจจุบันจังหวัดสุรินทร์มีชื่อเสียงในเรื่องการเลี้ยงช้าง และมีช้างเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด ผู้เลี้ยงช้างในปัจจุบันเป็นกลุ่มชาวเขมรและส่วย ทั้งนี้จังหวัดสุรินทร์ได้มีงานช้างเป็นงานประจำจังหวัดอีกด้วย

งานช้างสุรินทร์ได้เริ่มต้นปีแรกเมื่อ พ.ศ.2503 เป็นการชุมนุมช้างครั้งใหญ่ที่อำเภอท่าตูม ต่อมาในปี พ.ศ.2504 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาสนับสนุนการจัดงานร่วมกับจังหวัดสุรินทร์ และได้ย้ายสถานที่จัดงานจากอำเภอท่าตูมมาเป็นสนามกีฬาประจำจังหวัดจนกระทั่งปัจจุบัน (ไพฑูริย์ มีกุล, 2515) งานแสดงของช้างมีหลายรายการ เช่น ช้างทำตามคำสั่ง การคล้องช้าง ช้างเตะฟุตบอล ชักเย่อคนกับช้าง ช้างเก็บของ ช้างข้ามคน รวมทั้งประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นสุรินทร์ กลางคืนทางจังหวัดได้จัดให้มีงานช้างแฟร์ควบคู่กันไป โดยมีการออกร้านจำหน่ายสินค้าของหน่วยงานราชการและเอกชน การจัดนิทรรศการของส่วนราชการและองค์กรสาธารณกุศลต่าง ๆ การแสดงศิลปหัตถกรรมพื้นเมือง

การเลี้ยงช้างเป็นการเลี้ยงเพื่อฝึกไว้ใช้งาน และใช้แสดงเพื่อหารายได้เสริมครอบครัว ในบทเพลงนอกรวง สะท้อนให้เห็นถึงชายผู้มีความสามารถในการคล้องช้างและนำช้างมาเลี้ยง ดังนี้

ทังยลเวียจเจียะ	ตะวันเย็นต่ำลง
บองแจญเปียะ ตัมเรีย	พี่ออกไปคล้องช้าง
ทังยักวงเมื่อตแปรย	ตะวันอยู่ระดับต้นไม้
ตัมเรียบองยูลดัย	ช้างพี่แก่วงวง
ยูลดัยปี่ปรี	แก่วงตั้งแต่เช้า
จวลด้อลลทังย	จนถึงกลางวัน
ตัมเรียบองยูลดัย	ช้างพี่แก่วงวง
ยูลดัยปี่ปรี	แก่วงตั้งแต่เช้า
จวลด้อลลทังย	จนถึงกลางวัน
ตัมเรียบองยูล ดัย	ช้างพี่แก่วงวง
กิตชเรียชเราะะ ซงาย	คิดถึงหญิงบ้านไกล

2.6 อาชีพเย็บผ้า

ความสามารถพิเศษอย่างหนึ่งของหญิงชาวเขมรคือ ตัดเย็บเสื้อผ้าได้ โดยเฉพาะเมื่อมีเวลาว่างหลังจากทำการเกษตร หญิงชาวเขมรจะไปเรียนเย็บผ้ากับช่างชาวไทยเชื้อสายจีนและรับจ้างตัดเย็บที่ร้านเจ้าของกิจการ เมื่อความสามารถดีจึงรับตัดเย็บอยู่ที่บ้าน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น บทเพลงกล่อมเด็กได้กล่าวถึงหญิงที่มัดแต่เย็บผ้า ดังนี้

แคเรียะ กมอง	พระจันทร์ขึ้นกลม
แคตริ่ง กวาว	ขึ้นตรงส่องแสงแวววาว
ปโอินล้วยเออว	น้องมัดแต่เย็บเสื้อ
ปโอินมินบานชเลยเนียะ	น้องไม่ได้ชาน
นจุล ลัยบะ	เข็มเย็บเสื้อหัก
เจียลล้วยลือมเปียะ	ด้ายติดกัน
ปโอินมินบานชเลยเนียะ	น้องไม่ได้ชาน

3. ด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี

สิ่งดั้งเดิมที่มนุษย์สร้างขึ้นและถือปฏิบัติสืบต่อกันมา คือ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี ที่กลายเป็นแบบแผนปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิตของคนในสังคมหรือกลุ่มชนนั้น ๆ โดยมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (อริยานุวัตร เขมจารี, 2526)

วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมของกลุ่มชนเขมรอีสานใต้โดยทั่วไป มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ถือปฏิบัติสืบต่อมาจากบรรพบุรุษ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การทำบุญตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ ส่วนประเพณีที่สำคัญได้แก่ ประเพณีสารทเดือนสิบหรือประเพณีแซนโตนตา ประเพณีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีแต่งงาน และอื่น ๆ อีกมากมาย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี จากเพลงเจรีียง กันตรึม ดังนี้

3.1 วัฒนธรรมของชาวพุทธ

ชาวเขมรตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เคารพบูชาพระพุทธรูปตัวแทนพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของศาสนาพุทธ เคารพบูชาพระสงฆ์คือผู้นำหลักธรรมคำสอนมาเผยแผ่ วิถีแห่งเส้นทางสร้างบุญโดยเชื่อว่าการทำบุญทำ

ความดีจะทำให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุขเจริญรุ่งเรือง สังคมของคนเขมรจึงสงบสุขด้วยการทำบุญ จะเห็นได้จากการเข้าวัดเพื่อทำนุบำรุงศาสนาอยู่เป็นประจำ

บทเพลงป็วรี้อปชรา กล่าวถึงหญิงคนหนึ่งนำดอกไม้เครื่องสักการบูชาไปถวายพระ และอธิษฐานขอความเป็นมงคลให้ชายอันเป็นที่รักพ้นจากความทุกข์ยาก ดังนี้

โอยา..กัจปกายัวเติว ทวายเปรียะ	ตัดดอกไม้เอาไปถวายพระ
กัจบาน เฮยนา	ตัดได้แล้วหนา
นอยัวเติว ทวายเปรียะ	เอาไปถวายพระ
ทวายรุจเฮย ลิกโด ซำเปียะ ..เอ	ถวายเสร็จแล้วยกมือไหว้
บองเอย ลิกโดเออ ซำเปียะน้อ	พี่เอยกมือไหว้
ยัวเติว ทวายเปรียะ	เอาไปถวายพระ
ทวือเจ็ด ตังออยลอล	ตั้งจิตให้ตั้งาม
ก้อมสเก็ล ปีบาก	อย่าได้ทุกข์ยาก
บองเวย นอยากกรอ..เอ	พี่เอยทุกข์ยาก
โอเนอเมียะ มาจ๊ะไทล	ได้ร่ำรวยขึ้น

ในบทเพลงเรื่อกันตรึม กล่าวถึงการให้ลูกหลานสวดมนต์ไหว้พระเป็นประจำ ดังนี้

ทาโกนเจา ติวบ็อด	ว่าลูกหลานสวดบท
นอเปรียะปุด รือติวดา	ไหว้พระพุทฺธ หรือเทวดา
โกนเจา ติวบ็อด	ว่าลูกหลานสวดบท
นอเปรียะปุด รือติวดา	ไหว้พระพุทฺธ หรือเทวดา
โกนเจา นอบองเอย แมนา	ลูกหลานเอ๋ย แม่คนไหน
ทาลอ ละฮ๊ะ อย เจียงกี	ว่าสวดยกว่าใคร

3.2 การยึดมั่นในจารีต ประเพณี

จารีตประเพณีอันเป็นสิ่งดีงามที่ยึดถือปฏิบัติมา ปุ่ย่าตายายและพ่อแม่มักสั่งสอนลูกหลานให้ยึดถือปฏิบัติตามประเพณีอย่างเคร่งครัด เป็นการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมของชาวเขมร ในบทเพลงเจรียงนอรแกว กล่าวถึงการปฏิบัติตามจารีต ประเพณี เช่น นุ่มสาวที่รักกัน

ฝ่ายชายจะไม่ละเมียดสงเกิ้นฝ่ายหญิงก่อนการแต่งงาน ซึ่งหญิงมักปฏิเสธการเกี่ยวพาราฮีเพราะกังวลว่าผู้คนรอบข้างจะมองดูว่าไม่สมควร ดังนี้

ชาย

กเม็ยเค็งโคจ

อย่าซิ่งโกรธ

กเม็ย เจิตตุจ

อย่าใจน้อย

เตียงยุปเตียงทงัย

กระทั่งมีดกระทั่งวัน

บองโฑิมอ้งวอร

พี่ชอวังวอน

กงอรรัวกแต่ย

แงอนหาเรื่อง

เนียงลออเจาแยย

น้องสยหลานยาย

เทิตนะ คนดี

เถิตนาคคนดี

หญิง

เตือนบานอันแยยคเนย

หากได้พูดกัน

นี่ นี อีลกี

นี่นีกอายเขา

เกี่ยวพาราฮี

เกี่ยวพาราฮี

มันเมนชเรยจัว

ไม่ใช่หญิงชั่ว

แต่จูกตามฎี

เหมือนวัวตามตัวเมีย

เวียด้อฮณีนี

มันผิดประเพณี

ตามเก็ยนิยม

ตามเคยนิยม

เมื่อแต่งงานมีครอบครัวอยู่ด้วยกันแล้ว ไม่ควรมีฝ่ายใดนอกใจอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งชายและหญิงควรรักเดียวใจเดียว เพราะถ้าคบซู้ผู้ชายแล้วถือว่าการกระทำอันไม่สมควรอย่างมาก ครอบครัวจะมีความสุขปราศจากปัญหาได้สามีหรือภรรยาที่จะต้องไม่ผิดประเพณี บทเพลงโคจคูลุนปรีวะปะแต่ยก็ มีเนื้อหากล่าวถึงหญิงที่มีซู้กับชายผู้เป็นสามีคนอื่น ทำให้หญิงนั้นได้รับความอับอายถูกผู้คนประณาม ต้องกล่าวโทษตัวเอง

โคจย้ออยปะแต่ย เนยชะเราะ

เสียให้ผิวเขา

โคจย้อคูลุน เนยงชะเรย

เสียตัวน้องหญิง

โคจย้ออยปะแต่ย เนยชะเราะ

เสียให้ผิวเขา

โมเดกอำปิวล เจียตุ้	มานอนครำครวญ
บังเนี้ยะเซราะเก กิจีประจານ	คนในหมู่บ้านดำประจານ
โมเดกอำปิวล เจียตุ้	มานอนครำครวญ
บังเนี้ยะเซราะเก กิจีประจານ	คนในหมู่บ้านดำประจານ
เดอเลี้ยะแตมี	ต้องหลบหน้า
ปะแต็ยเนี้ยะเซราะเก เทอฮอยช็อกะบาล	ผิวเขาทำให้ปวดหัว
เดอเลี้ยะแตมี	ต้องหลบหน้า
ปะแต็ยเนี้ยะเซราะเก เทอฮอยช็อกะบาล	ผิวเขาทำให้ปวดหัว
ประป็วนกั เติวจีประจານ	เมียเขาดำประจาน
ทาเนียงตะเนิม ปะแต็ยกั	ว่าเราแย่งผิวเขา
ประป็วนกั เติวจีประจານ	เมียเขาดำประจาน
ทาเนียงตะเนิม ปะแต็ยกั	ว่าเราแย่งผิวเขา

3.3 ประเพณีบวชนาค

ชาวเขมรสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ ล้วนนับถือพุทธศาสนาทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อลูกชายมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ก่อนจะมีเหย้ามีเรือน พ่อแม่จะต้องจัดการบวชเพื่อให้ได้ศึกษาพระธรรมในพุทธศาสนา ก่อน เพื่อเป็นการสืบทอดพุทธศาสนาและทำบุญทดแทนพระคุณพ่อแม่ ซึ่งส่วนมากจะทำก่อนเข้าพรรษา สิ่งที่จะขาดไม่ได้ในสังคมเขมรคือการเซ่นไหว้บอกกล่าวแก่วิญญาณบรรพบุรุษ มีการจัดสำรับข้าวปลาอาหารและทำพิธีจุดธูปเทียน เช่นบอกผี การสู่ขวัญนาคเป็นอีกพิธีหนึ่งในการบวชนาค เป็นพิธีเรียกขวัญให้มาสู่ตัวผู้บวช สิ่งที่ใช้ประกอบในพิธีสู่ขวัญนาคมีดังนี้ ข้าวสาร 1 ชัน กรวย 5 กรวย รูป 1 คู่ เทียน 1 คู่ และเงินตามที่หมอสู่ขวัญถือปฏิบัติ ผาเต่าปุ่น 9 อัน หรือ 3 อันก็มี บายปะลิ่ง (คือขันข้าว ไข่ไก่ น้ำตาลใส่ในขันเอาใบตองทำกรวยคว่ำครอบปิดไว้ มีใบตองที่ทำเสมือนธงยื่นขึ้นไป และมีมะพร้าวอ่อน) บายศรีตัน เมื่อได้มาแล้วนำมาวางบนฟูกพับครั้งที่ปูบนเสื่อ วางหมอน มีผ้าขาวปูทับอีกชั้นหนึ่ง ให้นำคันงบนฟูกพนมมือ ฟังหมอสู่ขวัญ เนื้อหาการสู่ขวัญส่วนใหญ่จะเป็นการบอกกล่าวเทวดา อารักษ์ บอกถึงประวัติการบวชนาค ความลำบากยากเข็ญในการฟุ่มฟักเลี้ยงดูของพ่อแม่ และอวยชัยให้พรในการบวช ระหว่างการสู่ขวัญมีการให้ร้องเอ้าชัย ต้อนรับขวัญ ผูกข้อมือเรียกขวัญนาคโดยผู้ใหญ่ที่มาร่วมพิธี จากนั้นผู้มาร่วมพิธีจุดแว่นเทียนแล้วส่งต่อกันวนขวาไปรอบ ๆ นาค 3 รอบ การทำขวัญนาคเป็นการอบรมผู้บวชอย่างหนึ่ง ชาวเขมรนิยมบวชนาคพร้อม ๆ กันหลาย ๆ คน การแห่ นาคไปบวชที่

วัดมีทั้งใช้ข้างแหหรือให้มาคนึงบนกระบะรถยนต์ ข้างหรือรถที่ใช้แหนั้นจะตกแต่งให้สวยงาม เป็น การบอกฐานะของผู้บวชด้วย

การบวชปรากฏอยู่ในบทเพลงเจรีียงตรต ว่าชายจะต้องบวชก่อนแต่งงาน ดังนี้

ก๊อลบองเตีรวบวต	ตอนพีไปบวช
ปโอินชเรียบัมบวต	น้องหญิงบวชให้
จีปวรพองคเนีย	จีวรด้วย
บองน้องเซอะ มา	พีจะสึกมา
ยัวจี พรี เยีย	เอาเป็นภรรยา
ไซงซารพองคเนีย	คู่รักด้วยกัน
เต็ลลกอซอตรูมบอง	ยากจนร่วมพี

3.4 ประเพณีแต่งงาน

ในการแต่งงานของชาวเขมรอีสานใต้ เมื่อฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตกลงใจที่จะแต่งงาน กันแล้ว จะต้องตกลงกันในการพิจารณาเชิญแขก โดยทั่วไปในการแต่งงานแขกจะเป็นผู้จัดหา ของขวัญมากำนำลคู่บ่าวสาว คู่บ่าวสาวจะเลี้ยงอาหารขอบคุณแขก แต่หากเป็นแขกผู้ใหญ่หรือ ญาติสนิทที่เคารพนับถือ คู่บ่าวสาวจะจัดผ้าไหมมาไหว้ ในปัจจุบันฝ่ายเจ้าสาวจะเป็นผู้เตรียมผ้า ไหมมาไหว้ญาติฝ่ายเจ้าบ่าว มีนัยว่าเป็นการแนะนำตัวหรือฝากเนื้อฝากตัวเข้าร่วมวงศ์ตระกูล และผู้รับไหว้จะต้องเตรียมเงินทองผูกข้อมือให้เหมาะสมกับสิ่งที่รับไหว้ (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด สุรินทร์, 2528)

ภาษาเขมรเรียกพิธีแต่งงานว่า "ซีจู้ก" แปลว่ากินหมู ซึ่งใช้เรียกแบบกันเอง ถ้าเป็นพิธี การเรียกว่า "การ" พิธีแต่งงานจะมีกำหนดงาน 2-3 วัน โดยแบ่งเป็นวันรวมญาติพี่น้อง หรือวัน สุกดิบ วันแต่งและวันส่งตัว เป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดของทุกคนเพราะเป็นวันแห่งการสร้าง สถาบันครอบครัว สร้างอาชีพ สร้างทายาทของวงศ์ตระกูล หนุ่มสาวชาวเขมรในปัจจุบันมีอิสระ ในการเลือกคู่ เมื่อรักใคร่กันแน่นอนแล้ว พ่อแม่ฝ่ายชายก็จะมาเยี่ยมเยือน ทำความคุ้นเคย จากนั้นก็จะส่งแม่แก่ไปทำการ "ซูร์" (หมั้น) เริ่มด้วยการทาบทามด้วยเหล้า 1 ขวด หมากพลู 1 พาน เทียน 1 คู่ ฝ่ายหญิงจะเรียกค่าสินสอดตามแต่จะพอใจ ถ้าตกลงก็จะนัดวันแต่งงาน ใงแซน (วันแต่งงาน) ที่บ้านเจ้าสาว ต้องมี "อาจารย์" เจ้าพิธี จัดเตรียม บายแสรีย (บายศรี) พร้อมเครื่องบริวาร มีดอกไม้ เทียน ข้าวต้มมัด กัล้วย ขนมตามความพอใจ มีด้ายผูกข้อมือ ใน ประำพิธีมีเสากลางตกแต่งด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อย และดอกไม้ สำหรับเช่นสรวงเทพ มี "ปะต๊วล" (เป็นไม้ไผ่ผ่าซีกสานเป็นรูปร่างคล้ายกระดิ่งคว่ำหรือระฆังหงาย มีด้ามสั้น ๆ สำหรับมัดติดกับเสา

ใส่กระปุกน้ำและกรวย 5 (ชั้น 5) เชื่อว่าเป็นสถานที่รองรับพระพรหม ซึ่งเป็นเทพชั้นสูงไม่ลงถึงพื้น จึงต้องมีที่สถิตเพื่ออวยพร) แขนงหัวเสา ด้านหน้ามีฟูกวางสำหรับกราบ บนฟูกวางหมอนหันไปทาง “ปะติวัล” วางเครื่องบริวารที่เตรียมไว้โดยรอบ เช่น พานผ้าไหม เงิน หมากพลู กรวยดอกไม้ ชันข้าวขวัญ(ข้าวสุกปั้น) ไข่ต้มมีกรวยใบตองคว่ำ ชันน้ำมนต์ เป็นต้น

การแห่ขันหมากของฝ่ายเจ้าบ่าว จะมีโหรนำหน้าขบวนแห่พานบายศรี แห่เครื่องเช่นผีบรรพบุรุษ พร้อมเถาขนม ลินสอด ชั้นหมาก เข้าสู่ปะรำพิธี ฝ่ายเจ้าสาวจะมารับ นำเข้าสู่ปะรำพิธี เมื่อนั่งเรียบร้อยแล้ว เจ้าสาวจะออกมาอบหมากพลูให้เจ้าบ่าว จากนั้นเฒ่าแก่ฝ่ายเจ้าบ่าว จะมอบ “เฮียบ” และ “ท้อง” คือ พานหมากพลู พ่อแม่เจ้าสาวก็จะแก้ห่อผ้าออกหยิบกินเป็นการยอมรับ บ่าวสาวลงนั่งบนฟูกกราบอาจารย์ แล้ววางมือคว่ำลงบนเต้าปูนเหนือหมอน เจ้าบ่าววางมือทับบนหลังมือเจ้าสาว ส่วนพิธีการเช่นผี อาจารย์เป็นผู้ทำพิธีจุดเทียนเชิญผีบรรพบุรุษมารับเครื่องเช่น จากนั้นผู้เฒ่าจะมารินน้ำ รินเหล้าใส่เครื่องเช่น เพื่อเป็นการบอกกล่าวผีบรรพบุรุษ

พิธีการส่งตัวเจ้าสาว เริ่มต้นด้วยการจัดเป็นขบวนแห่ ต้นขบวนคือเจ้าสาวจะหามน้ำ ส่วนเจ้าบ่าวแบกฟืน คนที่อยู่ในขบวนช่วยกันแบกฟูก หมอน และผ้าไหว้ แห่ไปบ้านเจ้าบ่าว มอบหมากพลูให้ญาติเจ้าบ่าวเพื่อขอทางผ่าน ญาติฝ่ายเจ้าบ่าวจะรับน้ำและฟืนไป เจ้าบ่าวเกี้ยวก้อยเจ้าสาวขึ้นเรือน ญาติเจ้าบ่าวจะนำน้ำมันมาล้างเท้าให้คู่บ่าวสาว แล้วให้เหยียบกระเชอใส่ข้าวเปลือก เหล้า ผ้าขาว และขวาน เป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งเรือง พอขึ้นเรือนผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าวจะนำน้ำมันและหม้อข้าวเก่ามาให้เจ้าสาวล้างกันหม้อ เพื่อแสดงความพร้อมที่จะเป็นแม่ศรีเรือน แล้วมอบฟูกหมอนให้พ่อแม่เจ้าบ่าว นำน้ำที่เจ้าสาวหามาจากบ้านมาอาบให้พ่อแม่ของเจ้าบ่าว แล้วมอบผ้าไหมไหว้พ่อแม่และญาติเจ้าบ่าว ซึ่งเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะได้รับเงินของขวัญตอบแทนจนคุ้ม จากนั้นเจ้าสาวจึงไหว้เจ้าบ่าว ด้วยโสร่ง เสื้อขาวคอกกลม สไปสองผืน เจ้าบ่าวก็จะมอบของขวัญให้เจ้าสาว เมื่อเปลี่ยนเสื้อผ้าเสร็จแล้ว เจ้าสาวจะจัดขนม ผลไม้ น้ำ เหล้าให้แขกรับประทาน

ช่วงต่อมาเป็นการเสี่ยงทาย บ่าวสาวจะตักอาหารป้อนซึ่งกันและกัน ฝ่ายใดตักข้าวก่อนตักกับข้าว แสดงว่าฝ่ายนั้นรู้จักอดออม ประหยัด ถ้าฝ่ายใดตักกับข้าวก่อนตักข้าวแสดงว่าฝ่ายนั้นฟุ่มเฟือย ญาติจะเตือนเจ้าสาวให้รู้จักอดออมให้มาก

การแต่งงานของชาวเขมรเน้นการขอบคุณและระลึกถึงเทพ ผีบรรพบุรุษ จะพบว่าปะติวัล เป็นสัญลักษณ์เด่นที่สุดในปะรำพิธี เพราะเป็นเครื่องเช่นผีบรรพบุรุษที่จะลืมไม่ได้ในพิธีแซนการ์ บทเพลงเจ็ดเตี้ยเจ็ด ได้กล่าวถึงชายผู้มั่นในความรักในหญิงสาวและจะสว่สนองแต่งงานตามประเพณี ความว่า

กะนองเวลียนิปรวม ๆ คเนีย

โสบปชา กระจายบเจียกะนองเวลียนิออปรวม ๆ คเนีย

(แล้วรดน้ำอัญเชิญพร้อมกล่าวว่า)

แม เอิว แยย ตา โมคคัลลเหย

ออยเลียงโคเลียงจิงโมโสบปชา

แคลโกนเจาริปตะตุล เมียนสรา

นมเนกเจกอันชอม กรูปกริ่งเหยนา

อัญจือโมโสบปชาออยบอมโบร

(รอลีกประมาณ 3 – 4 นาที กรินน้ำ เหล้า น้ำส้ม โดยรินให้ครบ 3 ครั้ง)

ชาวไทยเชื้อสายเขมรจะให้ความสำคัญกับพิธีกรรมนี้ เพราะถือเป็นการให้ความสำคัญกับวงศ์ตระกูล และเป็นการรวมญาติ ตามได้สารทุกข์สุกดิบสำหรับผู้ที่จากบ้านไปนาน แต่ละครอบครัวก็จะประกอบพิธีกรรมกันเองโดยใช้เวลาไม่นานนักในตอนบ่ายหรือเย็น เครื่องเซ่นส่วนเล็ก ๆ จะถูกแบ่งออกไปวางนอกเรือน เพื่อให้วิญญาณอื่นได้อาณิสต์ด้วย เครื่องเซ่นใหญ่จะถูกตั้งไว้จนถึงเย็น และจากนั้นเครื่องเซ่นบางส่วนก็จะกลายเป็นอาหารในการดื่มกินของคนในครอบครัว พอได้เวลาตีสาม หรือเวลาประมาณ 3 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้นซึ่งตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ชาวบ้านจะนำเครื่องเซ่นที่มีส่วนประกอบเพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งอย่าง คือ "บายมัดตะโบร" หมายถึง ข้าวเหนียวสุกก้อนเล็ก ๆ จำนวน 49 ก้อน อาจใส่ในกระทงใบตองหรือเต๋มไปตามอาหารเครื่องเซ่น (เนื่องจากเชื่อว่านางวิสาขานำอาหารมาถวายพระพุทธเจ้า พระองค์ฉันเพียง 49 เม็ด เท่านั้น) นำไปถวายพระที่วัด เมื่อถึงวัดชาวบ้านจะแห่เวียนรอบอุโบสถ 3 รอบ แล้วนำขึ้นไปให้พระสวดมนต์อุทิศส่วนกุศลทำพิธีกรรมทางศาสนา เสร็จแล้วชาวบ้านก็จะนำเครื่องเซ่นที่พระสวดแล้วไปวางตามสถานที่ที่เหมาะสม เช่น ตามรั้ววัด กำแพงบ้าน ตามธาตุเจดีย์ หรือตามโคนต้นไม้ เพื่อผีวิญญาณจะได้มากิน บางคนก็นำออกไปวางตามไร่นาของตน ตามที่คิดว่าน่าจะมีผีเจ้าสถิตอยู่ เพื่อให้เกิดความสิริมงคล ส่งผลให้ข้าวปลาในไร่นาอุดมสมบูรณ์ จากนั้นชาวบ้านจะกลับบ้านไปเตรียมข้าวและอาหารมาทำบุญตักบาตร ซึ่งวันนี้จะเป็นวันพระ โดยชาวบ้านจะถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ทั้งมือเช้าและมือเพล (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, 2528)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติตามประเพณีนี้ ทำให้ผู้ร่วมพิธีรู้จักการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ร่วมสืบสานพระพุทธศาสนา และมีวัฒนธรรม จารีตที่ดีงาม

บทเพลงที่สะท้อนประเพณีแซนโดนตา ประกอบด้วย เพลงแซนโดนตา เพลงโมเวียโดนตา เพลงเจียงโดนตา เพลงเดอ...เพอะโดนตา และเพลงเสียโมโดนตา

ตัวอย่างเพลงแซนโดนตา

ฮะ..เอ๋ย

ทาโมเวยโมโดนตา

ว่ามาเถิดผีตายาย

โมเวยโมโดนตา

มาเถิดมาผีตายาย

กันลื้อสเตรียงา เสราะเอ็ง

หนุ่มสาวเด็กพร้อมหน้าบ้านเรา

เสราะกราวกะนีงมึง

บ้านนอกและในเมือง

เอ็งโมจุมโดนตา..อะ..เอ๋ย

เรามารวมกับบรรพบุรุษตายาย

มาชะนำ เมียนมะนอง

หนึ่งปีมีครั้งหนึ่ง

รวมบองรวมปะอินรวมยัยตา

รวมพี่รวมน้องรวมตายาย

สระรอดเปียร์..นอสระรอดสรา

รินเปียร์รินเหล่า

โดนตาเอ็งคือลเวยเฮย

งานโดนตามาถึงแล้ว

ฮะ..เอ๋ย

เบิกสราแซนสระรอด

เปิดเหล่ารินเช่นไหว

แซนคะม้อดยัย นอ คะม้อดตา

เช่นผีตายผีตา

ตาโนว อีนาอีนา โมโหบปะซา

ตาอยู่ที่ไหนมารับสำหรับ

โมโหบโมเพ้อเวยรวมคะเนย

มารับประทานร่วมกัน

เพ้อสราเวยเพ้อเปียร์

ดื่มเหล้าดื่มเปียร์

รวมคะเนยงัยโดนตา

รวมกันวันโดนตา

ฮะ...เอ๋ย

จากเพลงแซนโดนตา ได้สะท้อนให้เห็นว่าประเพณีแซนโดนตาเป็นการรวมญาติพร้อมหน้าพร้อมตากัน หนึ่งปีมีหนึ่งครั้งที่ลูกหลานไม่ว่าอยู่ที่ใดจะมารวมกันนำอาหาร ทั้งของคาวหวาน เหล้าเปียร์ มาเป็นสำหรับแล้วเชิญดวงวิญญาณบรรพบุรุษรับเครื่องเซ่นไหว้ แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว

ตัวอย่างเพลงโมเวีย...โดนตา

ข. มือมิกเวียตามสะเราแบกกม

ดูเมษแดดร์ม ข้าวแตกรวง

พลึงละลีม ปะแประปะเปราะ

ฝนรินลงแล้ว

พลึงละลิมงัยเบ็นทม

ฝนตกในวันเพ็ญ

	แสรวีตุัดเนียงจะโรวิส	น้องสาวตัวเล็ก
	กมมอังกุยวิกอันซอมทม	กำลังนั่งห่อข้าวต้มใหญ่
	วิกอันซอมทม แชนโดนตา	ห่อข้าวต้มใหญ่ เช่นผีตายาย
	โมเวย..โดนตา โมเวย..เวยโดนตา ๆ	มาเถิด ผีตายาย
ญ.	ปกัลลิน ระดงระโต๊ะ	ฟ้าร้องดัง
	โอยะตีไฮระดม ระดม	มีน้ำตกลงมา
	ดีอลระดาเป็นทม ถึงวันเพ็ญ	
	กันลือกกะมม โมจุมคะเนีย	ที่หนุ่มสาวมารวมกัน
	กีเมียนตองสระวา เมียนตองเบียร์	เขามีทั้งเหล้า และเบียร์
	จุมแมจุมเอาริลคะเนีย	รวมทั้งพ่อแม่มาทุกคน
	สระรอดสระรอดเบียร์ แชนโดนตา	รินเหล้ารินเบียร์ เช่นผีตายาย
	โมเวย..โดนตา โมเวย..เวยโดนตา ๆ	มาเถิด ผีตายาย

จากบทเพลงโมเวีย...โดนตา ได้แสดงถึงช่วงเวลาวันเพ็ญเดือนสิบที่ชาวเขมรรวมญาติพี่น้องในบ้านเพื่อประกอบพิธีแซนโดนตา มีการห่อข้าวต้ม(อันซอม) เช่นผีบรรพบุรุษ การเจียบบทเรียกดวงวิญญาณเพื่อมารับสำหรับอาหาร ซึ่งพิธีนี้ไม่ว่าเด็กเล็ก หนุ่มสาว ผู้ใหญ่ คนวัยชรา ต่างประกอบพิธีร่วมกัน

3.6 ประเพณีเล่นตรต

เล่นตรต หรือ เรือมตรต แปลว่ารำตรุษ เป็นการรำของชาวเขมรอีสานใต้ นิยมเล่นในเทศกาลออกพรรษา งานกฐิน และเดือนห้า (แคแจตว) เทศกาลสงกรานต์ โดยตระเวนเล่นไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อบอกบุญขอบริจาคทรัพย์สมทบกองทุนผ้าป่า กองดอกไม้ กองกฐิน กองบุญต่าง ๆ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีคือ กลอง ปี่อ้อ ซลุ่ย ฆ้องใหญ่ กระทบรวัว ซอคู่ ผู้เล่นชายร้องเพลงคนหนึ่ง ฝ่ายหญิงคนหนึ่ง มีลูกคู่ช่วยกันร้องประกอบ มีนางรำแล้วแต่เหมาะสมประมาณ 10-12 คน ร่ายรำตามจังหวะเพลง มีนาฏลีลาอ่อนช้อยเนิบนาบ นักร้องชายหญิงร้องสลับกัน ผู้รำจะเดินเป็นแถว จำนวน 15-20 คน เดินไปตามบ้านเหมือนกับการขี้ผึ้งแม่เงิน (เรียไร) การแต่งกายสวมชุดพื้นเมือง เช่น ผ้าโสร่ง สวมเสื้อหลากสี เมื่อไปถึงหน้าบ้านผู้ใดก็จะเริ่มตีกลอง ผู้ร้องนำก็จะเริ่มร้องขับแล้วผู้ร้องตามก็จะร้องพร้อมกับจังหวะการรำไปทางซ้ายที่ขวาที่ กระทั่งด้วยไม้ผูกกระทบวนให้ได้ยินถึงเจ้าของบ้าน เมื่อคณะรำตรตไปถึงบ้านใครบ้านนั้นก็หา

น้ำให้ดื่ม ให้สุราและถวายจตุปัจจัยเพื่อร่วมทำบุญ หลังจากนั้นคณะรำตราก็จะร้องเพลงอวยพร ให้มีความสุขความเจริญ (วิทยาลัยครูสุรินทร์, 2529)

ตัวอย่างบทเพลงเจี๋ยงตรต

คมาต โมด็อลเฮย	กระผมถึงแล้ว
กราล กันตึลคนอลเคนีย	ปู่เลื่อมอน
จัมรับตั้งเคา	สำหรับหัวหน้า
คมาตโมลิ่งตรต	กระผมมาเล่นตรต
คมาตโมลิ่งนา	กระผมมาเล่นที่ไหน
โมตามบรีชือต	มาเล่นบรีชือต
คมาตโมลิ่งตรต	กระผมมาเล่นตรต
ตามประเปยนี้	ตามประเพณี
แคแจตกเดาครัง	เดือนห้าแดดร้อน
แคปรังกเดาเฮง	เดือนนาปรังแดดร้อน
กเดาเซะ กมแตรง	ร้อนจนตันตะขบตาย
ตโม แจ็ญตี	จอมปลวกออกน้ำ
เนียงเตวีชเราะะ บอง	น้องไปดูบ้านพี่
กีชตุงกศรี	เขาดำนามากมาย
ตโม แจ็ญ ตี	จอมปลวกออกน้ำ
คยอง ริวตเฮีย เต็ย	หอยวิ่งคลั่งดิน
ยองเอยเนียงยอง	น้องเอยน้องยอง
ปีปก็มออยบอง	จัดที่เขนให้พี่

บทเพลงเจี๋ยงตรตนี้ได้สะท้อนภาพชายหนุ่มมาเล่นตรต เป็นช่วงเวลาเดือนห้าที่มีการดำนาปลูกข้าว และชายหนุ่มต้องการสร้างความสนใจให้หญิงที่ตนรักอีกด้วย

3.7 พิธีเรือมมมีวด

เรือมมมีวดหรือรำมมีวดหรือโจลมมีวด เป็นพิธีกรรมของคนเชื้อสายเขมร โดยมีความเชื่อว่าบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ววิญญาณยังคงวนเวียนอยู่ เพื่อคอยช่วยเหลือลูกหลาน และหากลูกหลานคนใดประพฤติดิฉินจารีตประเพณีหรือทำไม่ดีก็จะได้รับการลงโทษจากวิญญาณบรรพบุรุษ

ให้ได้รับความเดือดร้อน เจ็บไข้ได้ป่วย เป็นต้น และเมื่อลูกหลานเจ็บป่วยจึงมีการขนาน และ พิธีเล่นมโหรี

การ "เรือมมโหรี" เป็นพิธีกรรมความเชื่อที่แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวเขมร ในชนบท ดั้งเดิมที่จัดขึ้นเพื่อรักษาผู้ป่วยที่ไม่สามารถหาสาเหตุของการป่วยได้ มักเชื่อว่าผู้ป่วยถูกคุณไสย หรือ ถูกกระทำจากสิ่งเร้นลับ ตลอดจนมีวิญญาณร้ายมาสิงสู่ ญาติพี่น้องก็จะเชิญ "แม่หมอ" มาประกอบพิธีกรรมเพื่อเป็นการขจัดปัดเป่าสิ่งเลวร้าย หรือขอขมาลาโทษสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ป่วยอาจ ล่วงละเมิดโดยไม่ตั้งใจ หรือถอนคุณไสยที่ถูกกระทำจากศัตรูคู่แค้น โดยการใช้ดนตรีเป็นสื่อใน การประกอบพิธีเพื่อเป็นการบูชาครูและสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ป่วย

อุปกรณ์ในการเรือมมโหรีจะประกอบด้วยเครื่องเช่นสังวอย และเครื่องบวงสรวง ซึ่งทำ จากก้านกล้วยจำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 มี 3 ขา ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของดวงวิญญาณที่เป็นเพศ ชาย ชุดที่ 2 มี 4 ขา จะเป็นตัวแทนของดวงวิญญาณที่เป็นเพศหญิง พร้อมทั้งดอกไม้ธูปเทียน เหล้า ข้าวต้มมัด อวูธ(มีดดาบ) 1 เล่ม ข้าวสาร 1 ขัน นางรำแล้วแต่ผู้ประสงค์จะรำ แม่ หมอจะอัญเชิญดวงวิญญาณประทับร่าง ในขณะที่เดียวกันนักดนตรีจะบรรเลงเพลงและขับร้องใน จังหวะเร่งเร็ว นางรำก็จะรำรำบูชาครู ตลอดถึงเทวดาฟ้าดินสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ให้ช่วยดล บันดาลให้ผู้ป่วยหายจากอาการป่วยไข้ ส่วนอวูธซึ่งเป็นมีดดาบที่ใช้ในพิธีถือว่าเป็นอวูธที่ใช้เพื่อ การข่มดวงวิญญาณร้ายที่สิงสู่อยู่ในร่างของผู้ป่วย (วิทยาลัยครูสุรินทร์, 2529)

ปัจจุบันพิธีกรรมเหล่านี้ยังมีอยู่ในบางชุมชน แม้ว่าไม่มีผู้ป่วยไข้ ในชุมชนก็จะจัด พิธีกรรมนี้ขึ้นเพื่อเป็นการบูชาครู ตลอดถึงเทวดาฟ้าดิน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือดวงวิญญาณบรรพบุรุษ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้คนในครอบครัว ในชุมชน โดยพิธีกรรมจะเริ่มขึ้นเมื่อดนตรีเริ่มบรรเลง ผู้ที่อยู่ในพิธีจะตั้งจิตเพ่งที่เปลวเทียนจนเกิดอาการสั่นไปทั้งตัว วิญญาณที่อัญเชิญมาจะลงประทับ ร่าง จากนั้นลุกขึ้นแต่งตัวด้วยผ้าไหม สไบ ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า แล้วพ้อนรำตามจังหวะดนตรี ผู้ร่วมพิธีที่อัญเชิญวิญญาณประทับร่างจะรำรำตลอดทั้งคืนกินเวลาถึงเที่ยงของอีกวัน โดยไม่รู้จัก เหน็ดเหนื่อย เชื่อกันว่าผู้ที่รำรำในพิธีโหล่มโหรีจะมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีอายุยืนยาว ทั้งนี้เชื่อกันว่าเป็นเพราะครูบาอาจารย์วิญญาณที่ประทับร่างคอยดูแลรักษา

เครื่องดนตรีในการเรือมมโหรี ได้แก่ กลอง แคน ซอ ซลู่ ฉิ่ง ฉับ และพิณ ผู้บรรเลงเพลงจะเจี๋ยหรือร้องเป็นภาษาเขมรตามจังหวะดนตรีมีทั้งช้าและเร็ว ซึ่งในบทเพลงไหว้ ครูมโหรี ทำนองเพลงเพ็ญ เพลงมโหรีทำนองเพลงบันแซร เพลงมโหรีทำนองเพลงเซียม เพลงมโหรีทำนองเพลงกาปเป และเพลงมโหรีทำนองเพลงซาปตาน เป็นบทเพลงเจี๋ยที่ใช้ใน พิธีเรือมมโหรี มีเนื้อหากล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวเขมรทั่วไปและการรำพันถึงหญิงคนรัก

ตัวอย่างเพลงมมีวด ทำนองเพลงกาปเป

ชเรีซเต็งจัมเปิร	หญิงบาง ๆ
บองรีปตัมเนิร	พีเตรียมเดินทาง
คะ มุ ออนนุยม	กัมหน้าร้องไห้
รีปกูร เต็ฮ	เตรียมม้วเกวียน
ปชวรจรีญจรัม	ตั้งไว้เรียงราย
เนียงคะ มุ ออนนุยม	น้องกัมหน้าร้องไห้
กัตตามบองปีกรอย	คิดถึงพี่อยู่ข้างหลัง
บองชล์ญชเรีซไลด	พี่รักหญิงบริสุทธิ์
เต็จไซตอัมปวง	เหมือนใหม่ใส่กระบอก
บองจ็องบานชเรีลจ็วง	พี่อยากได้หญิงเิง
เก็รอินจ็ปเดา	ก็ด่าสั่งสอน
จ็ออยมเร ตี	ด่าให้หาบน้ำ
กรอ ปี ปรี จ็อชเชรีว	ลูกแต่เช้าดำข้าว
ด็อลเวียเลียยุปเจริว	เวลามีดตี
บองด็สเนียงออยเวีย	ปลุกน้องให้งาย

3.8 พิธีเรือมมงกัวลจองได

เรือมมงกัวลจองไดเป็นการพอรำประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญ เพลงที่ใช้ร้องจะเป็นเพลงกันตรึมบรรเลงประกอบการรำ การทำพิธีนี้ชาวเขมรถือว่าเป็นการเรียกขวัญให้มาอยู่กับตัว การจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญจะจัดขึ้นได้ทั้งในการแสดงความชื่นชมยินดี หรือในการที่ต้องเดินทางจากญาติมิตรไปอยู่ที่อื่น หรือการต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียน เป็นต้น

ตัวอย่างเพลงมมงกัวลจองได

โมเวย ปีลิ่ง	มาเกิดขวัญเอย
โมเวยโมเวย ปีลิ่ง	มาเกิดขวัญเอย
ตาจารย์เฮาปลิ่ง ออย ใจลโมออยด็อล	อาจารย์เรียกขวัญ ให้เข้ามาให้ถึง
ตาจารย์เฮาปลิ่ง ออยใจลโมออยด็อลเอย	อาจารย์เรียกขวัญ ให้เข้ามาให้ถึง
กมอาลัย เพ็ดเพีย	อย่าใจเสียเลย
กมเนิว ชแง ช้งอล	อย่าล้งเลเลย

โฉลโมออยดีอล ทาหนีง นอจองได	เข้ามาให้ถึงว่าต้องผูกข้อมือ
โฉลโมออยดีอล ทาหนีง นอจองไดเออย	เข้ามาให้ถึงว่าต้องผูกข้อมือ
โมปี รุจเวียม	มาจากตัว
ปีเปียม ต้นเล็ย	จากเครื่องไหว้
ออยแจ๊ะปรูเน็ย ทาสละเจรินเกร็อน	ให้รู้จักทำให้สบายใจมาก
ออยแจ๊ะปรูเน็ย ทาสละเจรินเกร็อนเออย	ให้รู้จักทำให้สบายใจมาก
เอ๊าะ เตียงเม็อน เตียงจรั	ให้หมดทั้งไก่ทั้งหมู
เอ๊าะ ประเมิน ประเป็อน	ให้หมดเงินหมื่นเงินแสน
เอ๊าะเต็ย เอ๊าะเม็อน	ให้หมดเปิดหมดไก่
จ็องตันร็อว ปีลิ่งเออย	อยากเรียกขวัญเออย
กมเนิว ตามดับ	อย่าอยู่ตามป่า
กมซึบ นอตาม เปร็ย	อย่าหยุดอยู่ตามป่า
กมอ็อด นอ ปรูเน็ย	อย่าอดอยาก
โฉลโม นอ ออยบีด	เข้ามาให้ใกล้
กมอ็อด นอ ปรูเน็ย	อย่าอดอยาก
โฉลโม นอ ออยบีดเนอ	เข้ามาให้ใกล้
มือเกด็ย อ็อวปู มะนาย	ดูเครื่องบูชาท่าน
บองปะอิน เย็ยด เย็ยด	พี่น้องจัดทำ
โฉลโมออยบีด กมเพ็ด เดิวอีนา	เข้ามาให้ใกล้ อย่าตกใจไปไหน
โฉลโมออยบีด กมเพ็ด เดิวอีนา	เข้ามาให้ใกล้ อย่าตกใจไปไหน
อาจารย์ เฮาโมเวย	อาจารย์เรียกมาเถิด
โอบีลิ่ง เน็ยงทลา	ใช้ขวัญเจ้าเออย
กมเพ็ด เดิวอีนา	อย่าตกใจไปไหน
โฉลโมกะน็อง ออเว็ยกาย	เข้ามาในร่างกาย

คำว่าพิธีมังก็วลจองได แปลเป็นภาษาไทยว่า พิธีมงคลผูกข้อมือ เป็นการบายศรีสู่ขวัญ เพราะเชื่อว่าคนเรามีขวัญอยู่กับตัว เมื่อผู้นั้นเกิดเหตุร้ายหรือต้องเดินทางจากบ้านไปเป็นเวลานาน ขวัญอาจจะหายไปจากตัว ต้องทำพิธีเรียกกลับคืนมาเพื่อความเป็นปกติ และความสบายใจของผู้นั้น

3.9 ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเรือมอันเร

เรือมอันเร แปลว่ารำสาก สมัยก่อนเรียกว่า ลูตอันเร เล่นกันในวันหยุดสงกรานต์ ซึ่งเรียกว่า "วันต้อม" ชาวเขมรถือวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 เป็นวันขึ้นปีใหม่ของจันทรคติ ชาวเขมรจะพากันหยุดงาน 3 วัน ตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ ถึงวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 5 เพื่อพักผ่อนและไปทำบุญที่วัด พอถึงวันขึ้น 14 ค่ำ จะมีพิธีอัญเชิญเทวราช(พนมกะซัส)ตามวัดวาอารามต่าง ๆ ทั่วไป รุ่งขึ้นตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ มีการทำบุญตักบาตร และจากวันแรม 1 ค่ำเป็นต้นไป ตามประเพณีให้หยุดงาน 7 วัน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวที่รักใคร่ชอบพอกันได้พบกันด้วยการละเล่นพื้นบ้าน เครื่องดนตรีมีโหม 1 คู่ ปี่อ้อ 1 เล้า ปี่ไฉน 1 เล้า ซออุ้งขนาดกลาง 1 คัน ตะโพน 1 ใบ ฉิ่ง 1 คู่ กรับ 1 คู่ ฉาบ 1 คู่ สากที่ใช้เล่นมี 2 อัน ยาวประมาณ 3 เมตร ทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่นไม้พยอม หรือไม้ประดู่ มีไม้หมอน วางรองหัว-ท้ายสาก สูงประมาณ 3-4 นิ้ว

ผู้รำไม่จำกัดจำนวน ส่วนผู้เล่นดนตรีปกติมี 4 คน ส่วนการแต่งกาย ในสมัยก่อนไม่พิถีพิถัน แต่งกายตามสบาย หากจะให้สวยงามก็ต้องแต่งตามประเพณีนิยมคือ ผู้ชายนุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลมแขนสั้น ผ้าขาวม้าคาดเอว 1 ผืน คล้องคอปล่อยชายไปข้างหลังอีก 1 ผืน ส่วนผู้หญิงจะนุ่งผ้าไหม ภาษาเขมรเรียกว่า "ซั่มปีวตไฮล" เสื้อแขนกระบอก มีผ้าสไบห่ม ห่มพาดทับเสื้ออีกชั้นหนึ่ง นอกจากนั้นยังมีเครื่องประดับอื่น ๆ อีก (สมจิตร์ กัลยาศิริ, 2524)

เพลงที่ใช้ในการเรือมอันเรคือ เพลงเจรียงไหว้ครูเรือมอันเรทำนองอาไยพิมพวง เพลงประกอบเรือมอันเรจังหวะกัตปกาชาปदान เพลงประกอบเรือมอันเรจังหวะจิงมูย เพลงประกอบเรือมอันเรจังหวะมลปโดง เพลงประกอบเรือมอันเรจังหวะจิงปี่ร เพลงเหล่านี้เป็นเพลงเจรียงใช้ทำนองแบบดั้งเดิม เนื้อหากล่าวถึงตามชื่อจังหวะ

เช่นเพลงเรือมอันเรจังหวะมลปโดง

มลปโดงเออย	รุ่มมะพร้าวเออย
ตโซลแต่จพนม	สูงดูจภูเขา
มลปโดงชเราะะ โท้ม	รุ่มมะพร้าวใบใหญ่
มลป ซาคา	รุ่มมีสาขา
มลปโดงเกรแยย	รุ่มมะพร้าวมรดกยาย
รี มลปโดงแยยตา	หรือรุ่มมะพร้าวยายตา
มลปโดง ชเราะห์ นา	รุ่มมะพร้าวบ้านไหน
มลปชราวลโฮียแบระะ ชเร๊บ	รุ่มสบายดีแท้ ๆ จริง

มลปโดง แปลว่า รมมะพร้าว บทเพลงนี้จะกล่าวถึงต้นมะพร้าวที่มีอยู่มากมาย ให้ร่มเงา เมื่ออยู่ใต้ร่มเงามะพร้าวจะรู้สึกเย็นสบาย

3.10 ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเรือมอไช

เรือมอไช เป็นการร้องโต้ตอบกันทำนองเกี่ยวพาราสิกันระหว่างหนุ่มสาวชาวเขมรถิ่นไทยในเทศกาลงานรื่นเริงสนุกสนาน โดยผู้รำนั้นจะให้ไหว้ครู่พร้อมกัน เสร็จแล้วเดินออกมาร้องเพลงโต้ตอบกันเป็นคู่ ๆ มีลูกคู่ร้องรับ เมื่อร้องจบในแต่ละวรรคดนตรีก็จะบรรเลงรับ ผู้แสดงทั้งหญิงและชายจะรำเกี่ยวพาราสิกัน ลูกคู่จะปรบมือสนับสนุน เมื่อดนตรีจบคู่ใหม่ก็ออกมาร้องทุกคู่จนครบ และร้องบทลาในตอนจบ การรำไม่มีแบบแผนตายตัว เป็นการพ้อนรำให้เข้ากับจังหวะดนตรี ทำท่าส่วนใหญ่เป็นท่าจีบและแบมือเรียกว่า ออไช รำแบบในท่าพ้อนเกี่ยว ท่ารำของฝ่ายหญิงจะเป็นท่าที่คอยปิดหรือทำปกป้องระวังการถูกเนื้อต้องตัว

การแต่งกาย ใช้ผ้าทอพื้นบ้าน นุ่งผ้าถุง สวมเสื้อแขนกระบอก มีผ้าสไบคล้องคอ ผู้ชายนุ่งโจงกระเบนสวมเสื้อคอกลมแขนสั้น มีผ้าไหมคาดที่เอว

เครื่องดนตรี มีกลอง(สก็วอล) 1 คู่ ปี่อ้อ 1 เล้า ซอ 1 คัน ฉิ่ง ฉาบ กรับ ทำนองที่บรรเลงเข้าใจ สนุกสนาน (เครื่องจิต ศรีบุญนาค, 2534)

บทเพลงเรือมอไช เป็นการร้องโต้ตอบระหว่าง ชาย - หญิง ขึ้นต้นด้วยบทไหว้ครู่ แล้วร้องบทเกี่ยวพาราสิ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลี ดัยบังค้อม	ยกมือวันทา
ตะ ลือ เซรซา	เหนือเกศา
อัญเจิญกูฐบา	อัญเจิญกูฐบาอาจารย์
โมจุยคณุมพอง	มาช่วยข้าด้วย
ชาย	
โอบโอบนชเรัยเปวี	โอบโอบนชเรัยเปวี
บองชูชะ กแต่ย	พี่ถามเรื่องราว
ปรับบานรีเต	บอกได้หรือไม่
เนียงเมียนแมเอวี	น้องมีแม่พ่อ
ญีตเปวีชันดาน	ญาติลูกสุดท้องสี่สกุล
บองปโอบนเบรียงปราน	พี่น้องพร้อมตัว
เมียนคลัฮรีเต	มีบ้างหรือไม่

หญิง

บองปรีอฮชแนหา	พี่ชายเสน่หา
เนียง โม ปีนา	ท่านมาจากไหน
ซุซื่อปชะ กเต็ย	ผู้ชักถามเรื่องราว
ซุเคียงแมเอวี	ถามทั้งแม่พ่อ
นียงปโอินปรีอฮชเร็ย	กับน้องชายหญิง
แฮตการอาเว็ย	เหตุการณ์อย่างไร
ซุแต่จจ็ยเน็ยะ นา	ถามเหมือนผู้ใหญ่ผู้ใด

ชาย

เนียงตแปะ ตเป็ลปิญ	น้องเรียนแก้้มเต็ม
ตเป็ล็ดบองซลัญ	แก้้มพี่รัก
ซุปโอินพเจ็ย	ถามน้องนงราม
เนียงเม็ยนแมเอวี	น้องมีแม่พ่อ
รือเอวีกัมเป็รีย	หรือพอกำพำร่า
บองนียงยัวเจ็ย	พี่จะเอาดี
ลอล ลอ้อฮ มแฮแซ็ย	สวยสะพรั่งมเหสี

หญิง

ปรีอฮเอ็ยเน็ยะ ชดป	ชายเอ็ยท่านฟัง
ปโอินนียงปรายปรีป	น้องจะบอก
ออยออดซัจกเต็ย	ให้หมดเนื้อความ
ญ็ยตเป็วซันดาน	ญาติสืบสกุล
โอินเม็ยนอาเว็ย	น้องมีอะไร
บองปโอินปรีอฮชเร็ย	พี่น้องชายหญิง
กรุปเก็ร็อนบอโรบ	ครบครันบริบูรณ์

3.11 ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเจ็ร็ยง กัันตรึม

การแสดงเจ็ร็ยงและกัันตรึม เป็นการขับร้องเพลงพื้นบ้านประกอบเสียงดนตรี มีทั้งร้องเดี่ยวและร้องโต้ตอบกัน ขับร้องทั่วไปในกลุ่มชนเขมรอีสานใต้

เจ็ร็ยง เป็นการขับร้องมีลักษณะคล้ายคลึงกับการเล่นหมอลำหรือการเล่นเพลงโคราช แบ่งเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะชื่อของเจ็ร็ยง คือ

เจรียงที่มีชื่อเรียกตามเครื่องดนตรี

1. เจรียงตรัว ใช้ขอประกอบเป็นการร้องคนเดียวเป็นนิทานหรือร้องโต้ตอบกันในเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม
2. เจรียงจเปย ใช้กระจับปีประกอบ ร้องคนเดียวเป็นนิทาน
3. เจรียงจรวง ใช้ปีจรวงประกอบ

เจรียงที่เรียกชื่อตามลักษณะของเพลง

1. เจรียงกันตรอกกัย เป็นการขับร้องคนเดียว หรือโต้ตอบกันระหว่างผู้เจรียง ชาย – หญิง ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบ แต่ใช้การปรบมือให้จังหวะ บางทีอาจใช้ขอประกอบ นิยมเล่นในวันสงกรานต์
2. เจรียงนอรแกว เป็นการขับร้องโต้ตอบกันระหว่าง ชาย – หญิง มีพ่อเพลง แม่เพลง และลูกคู่ บทร้องจบด้วยนอรแกว
3. เจรียงบังนา เป็นการขับร้องกับเจรียงนอรแกว แต่มีจังหวะเร็วกว่า สร้อยแทรกและจบด้วยคำว่าบังนา
4. เจรียงไปยออ เป็นการขับร้องเกี่ยวพาราตี ใช้ปี้อบรเพลงประกอบ
5. เจรียงอาโย เป็นการละเล่นเบ็ดเตล็ดอย่างหนึ่ง ประกอบกับการเล่นมโหรีโดยมาก เป็นการร้องเกี่ยวพาราตี
6. เจรียงเบริน เป็นการร้องโต้ตอบกันระหว่างชาย – หญิง โดยใช้การเป่าแคนประสานเสียงอย่างเดียวกับหมอลำ

เจรียงที่มีชื่อเรียกตามลักษณะของงานประเพณี

1. เจรียงตรต เป็นเจรียงในเทศกาลตรุษสงกรานต์ เพื่อขอรับบริจาคจตุปัจจัยจากครอบครัวต่าง ๆ แล้วนำไปถวายวัด
2. เจรียงขันตุง เป็นการขับร้องในงานเทศกาลต่าง ๆ ของกลุ่มคนหนุ่มเพื่อเกี่ยวสาว โดยใช้คันเบ็ด ซึ่งมีเหยื่อเป็นผลไม้หรือขนมต่าง ๆ เป็นเหยื่อล่อสาว หากสาวคนใดรับขนมนั้นก็แสดงว่ารับรักชายที่หย่อนเบ็ดมา

(เครือจิต ศรีบุญนาถ, 2546)

บทเพลงที่สะท้อนถึงการเจรียงคือ เพลงเจรียงโดนตา เพราะในวันโดนตาจะมีการพบปะของญาติพี่น้อง มีการฉลองกันอย่างสนุกสนาน โดยมีการร้องเจรียง และรำรำเพื่อนำเครื่องเช่น ไหว้ไปไหว้ผีบรรพบุรุษ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เนียงเฮยแสร์ยนะ	น้องเอ๋ยน้องหญิง
โมเริ่มโดนยัยโดนตา	มารำโดนตา
ออยสะรวลเจ็ด	ให้สุขใจ
นะกุนมะนายวะกุนมะนาย	นะน้อง
จรีงเคินคะยม	การเจรียงของผม
มันเมียนปีดมันเมียนชงาย	ไม่ได้ใกล้ไม่ได้ไกล
โมเริ่มโดนตาปรีอแสร์ย	มารำโดนตาทั้งชายหญิง
โดนตาอิงด้อลเฮย	วันโดนตาเรามาถึงแล้ว

ภาพสะท้อนในบทเพลงโมเวีย..โดนตา ปรากฎเพลงเจรียงขันตุง เนื้อหากล่าวถึงการเชิญชวนหนุ่มสาวมาช่วยกันจับข้าวปั้นแซนโดนตา แล้วนำไปทำบุญที่วัด ดังนี้

จรีงซัดตูด ชาววับ	ร้องเจรียงขันตุง เรียกชวน
ระมมะระมับ จับบายเป็น	ร่วมกันจับข้าวปั้น
สะลือกสะโรง จองกะเบ็น	ใส่ใส่ร้อง โจงกระเบน
จับบายเป็นรวมต้ายย	จับก้อนข้าวรวมต้ายย
กันลือเนียงกम्म	หนุ่มสาว
ตองตูด ตองทม ตองเวงกะลัย	ทั้งเล็กทั้งใหญ่และทุกคน
จับบายเป็นรวมปรีอแสร์ย	จับก้อนข้าวรวมชายหญิง
รวมตารวมยัย จัยโดนตา	รวมตารวมยายวันโดนตา

ภาพสะท้อนในบทเพลงร็อค เอียยะ มีเนื้อหากล่าวถึงการร้องเพลงเจรียงของหนุ่มสาวคู่รักในขณะพากันไปเกี่ยวข้าว ฝ่ายชายเป็นผู้เป่าขลุ่ย ส่วนฝ่ายหญิงเป็นผู้เจรียง ดังนี้

แคกระเด็ก โอนเอยชะย้อลไฮด	เดือนที่ลมพัดโบก
บองเนียงเนียงจะโรด	พี่พาน้องเกี่ยวข้าว
พะลือมแปยกันจะเรียง	เป่าขลุ่ยร้องเจรียง
บองเนียะพะลือม	พี่คนเป่า
โอนเอยกระम्म	น้องสาวเอย

สะเรียดเนียงจะริง	คนเจรียง
เปียบบองโอนนาปี่รวง	ขลุ่ยพี่เสียงดี
กะเบียดเดกลวง	ควายฟังกอนหลับ
ตาคีกล้วยปะฉิง	หุมนเอย
เจ็ดบองชอมจอนึงเนียง	ใจพี่ขอมมีแต่น้อง
บองสะแรกลำเลง	พี่ร้องเสียงดัง
จะริงดะชะย้อลระเจีย	เจรียงใส่ลมหนาว
โหละหนอ หละหนอเนียงเอย	โหละหนอน้องเอย
ลำเลงโหละหนอจะเจรียง	เสียงน้องเจรียง
ชะย้อลระยี่ลิ่งก็ได้จเนียงนึ่งบอง	ลมพัดโบกเหมือนน้องกับพี่
รื้อดกำแปงเคนียโนวระจ้อง	วิ่งหยอกล้อกัน
เจ็ดเยื้องจ่านอง	ใจเราทั้งสอง
ทายังปะร่าคะเนีย	ว่าเราเข้ากันดี
เนียงเอยเจ็ดบองออยเนียง	น้องเอยใจพี่ให้น้อง
สลัมนึ่งกันจะเจรียง	เราจะร้องเจรียง
บองมันลือลเต	พี่ไม่ไปไหน
นึ่งบาทแดย่มะนายทรณี	จะไม่จากฝากแม่ธรณี
มันจ้อลเนียงเตปีนโตว้วยลวง	ไม่ทิ้งน้องหรือกปีนี้จะไปขอ

เนื่องด้วยการขับร้องเพลงพื้นบ้านเจรียงเป็นความสามารถทั้งชายและหญิงชาวเขมรในอดีต ซึ่งปัจจุบันอาจจะมีน้อยหรือไม่มีเลยที่หนุ่มสาวจะมาร้องเจรียงพลอดรักกัน

กันตรึม เป็นชื่อการเล่นดนตรีประกอบคำร้องของชนชาวเขมรใน 3 จังหวัด คือ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ กันตรึมมีการเล่นไปตามสมัยและนิยมเล่นเป็นคณะ ๆ การแต่งกาย ผู้ชายนุ่งผ้าโจงกระเบน มีผ้าไหมคาด และมีผ้าไหมอีกผืนหนึ่งพาดผ่านไหล่ทั้งสองข้าง โดยให้ชายผ้าห้อยอยู่ทางด้านหลัง ส่วนเสื้อใช้เสื้อแพรคอกลมแขนสั้น ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่นไหมพื้นเมือง เสื้อแขนกระบอก อาจมีสไบเฉียงก็ได้ โอกาสที่เล่นจะเล่นได้ในโอกาสทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นงานมงคลหรืองานอวมงคล รวมทั้งการเล่นตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น โจลมมีวัต บองบ็อด เป็นต้น แต่ที่นิยมนำไปเล่นกันมากได้แก่ งานเกี่ยวกับความมงคลและงานรื่นเริงต่าง ๆ

เครื่องดนตรีประกอบด้วย กลองกันตรึม (สก็วล) ปี่อ้อ ซอดู้้ ขลุ่ย ฉิ่ง ใช้ผู้เล่น 4-6 คน

ลักษณะการเล่น มีการเล่นตามที่เจ้าภาพจัดให้เล่น เป็นโรงยกเวทีสูง ผู้ชมอยู่รอบ ๆ ข้าง นักดนตรีจะนั่งเป็นวงอยู่กับพื้นเวที ส่วนผู้ร้องและผู้รำจะยืน

เนื้อร้องและคำบรรยาย เนื้อหาที่ร้องในเพลงกันตรึมนั้นไม่นิยมร้องเป็นเรื่องราว มักจะร้องเป็นบทเบ็ดเตล็ด โดยเริ่มจากการไหว้ครู แล้วจึงเล่นบทเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เช่น บทสังสอน บทเกี่ยวพาราสี บทพรรณนา บทรำพัน ฯลฯ แต่ละบทก็จะมีจังหวะที่แตกต่างกันออกไป และมีลีลาที่เหมาะสมกับคำร้องด้วย เช่น บทแซ่รีปะเซอ ชมโปง จานแบก สวายจุมเวือด เป็นต้น (พรรณราย คำโสภา, 2540)

บทเพลงที่สะท้อนถึงการเล่นกันตรึม คือ เพลงแซนโดนตา ซึ่งเนื้อเพลงกล่าวถึงความสนุกสนานครื้นเครงของการฉลองวันรวมโดนตา จึงมีการร้องรำกันตรึม ดังนี้

นมเนกแจกอันซอม	ขนมกล้วยข้าวต้ม
เมียนตอติ๊กกะสอมเมียนตีกทะเลา	มีน้ำแดงมีน้ำเปล่า
แสรกเฮาเวยแสรกหา โดนตาวะเคินเยิง	เรียกหาผีตายายของเรา
ทามือมีกชะตุ้ม	ว่าตอนนี้แดดร่ม
เริ่มกันตรึมโงเบนทม	รำกันตรึมวันเพ็ญ

บทเพลงรักสาวกันตรึม เป็นเพลงที่สะท้อนถึงหญิงชาวเขมรผู้มีอาชีพเป็นนักร้องกันตรึม เมื่อมีการแสดงทำให้ชายหนุ่มสนใจเกิดความรักในเสน่ห์ของสาวกันตรึม ดังนี้

บองสลัลกระम्मกันตรึม	พี่รักสาวกันตรึม
ชอบยังไม้ลิ้ม	ทุกวันไม้ลิ้ม
คอมสังซิมพะลีลมันบาน	ไม้ลิ้มได้
เนียงเอยเบอเจ็ดเนียงตะรอง	น้องเอยถ้าใจน้องตรง
ชอมสลัลซัวแซนกันตรึม	ขอรักเจ้ากันตรึม
บองมันจ้อลเนียงเต	พี่ไม่ทิ้งน้องหรอก
จ้องแดงเนียงสลัลบองเต	อยากรู้น้องรักพี่บ้างไหม
สลัลบองเตเนียงกระम्मกันตรึม	รักพี่หรือเปล่าน้องสาวกันตรึม
กันเลาะเนียงะเมือง	หนุ่มในเมือง
บองมันจ้อลเนียงเต	พี่ไม่ทิ้งน้องแน่

เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปศิลปะการแสดงพื้นบ้านกันตรึมก็ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย กลายเป็นกันตรึมร็อกที่ได้รับความนิยม จากบทเพลงกลองยาวคงคย บอกถึงความนิยมใน วงกันตรึมร็อกคงคย ที่มีชื่อเสียงในยุคหนึ่ง ชาวเขมรอีสานได้รู้จักกันดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มาละเหวยมาละวา	มาละเหวยมาละวา
อันเทญแม่อ็อวเยียตา	อันเทญแม่อ็อวเยียตา
โมเรือมนั่งอานา กันตรึมร็อกคงคย	มารำกับน้องกันตรึมร็อกคงคย
ยายยอมก็โมข้างชะเวง	ยายยอมเขามาข้างซ้าย
เอี้ยตาเกงก็โมข้างชะดำ	ตาเกงเขามาข้างขวา
ยายยอมก็โมข้างชะเวง	ยายยอมเขามาข้างซ้าย
เอี้ยตาเกงก็โมข้างชะดำ	ตาเกงเขามาข้างขวา
เนียงเออยเนียงเซาะปะดำ	น้องเออยน้อง
ไวยงามขำโมเรือมกันตรึมนั่งบอง	ไวยงามขำมารำกันตรึมกับพี่
สมศรีเปี้ยะเอาปะกา	สมศรีใส่เสื้อลายดอก
เนียงค็องนาเปี้ยะเอาลาย	น้องใครใส่เสื้อลาย
เนียงเออยกั่มออยกุกุขิม	น้องเออยอานั่งขิม
โมเรือมกันตรึมนั่งพี่ชาย	มารำกันตรึมกับพี่ชาย

4. ด้านค่านิยมและความเชื่อ

ค่านิยม คือสิ่งที่สังคมถือว่ามีค่าพึงปรารถนา ต้องการให้เป็นเป้าหมายของสังคม และปลูกฝังให้สมาชิกของสังคมยึดถือเป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิต เช่น การละทิ้งความยากจน แสวงหาสิ่งที่มีคุณค่า นำปรารถนา หรือนำความสุขมาให้มีทั้งเป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุ รวมทั้งความเชื่ออันเกิดจากระบบความคิดของคนในสังคม ที่เชื่อและกระทำในสิ่งเดียวกัน ซึ่งค่านิยมสามารถเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาได้เช่นเดียวกับความเชื่อ และมีความแตกต่างกันไปตามสังคมและวัฒนธรรม (สุพัตรา สุภาพ, 2520) ค่านิยมของคนไทยจะมีลักษณะสากลมากขึ้น เช่น นิยมยกย่องวัตถุ ความมั่นคง ความหรูหราฟุ่มเฟือย ความเป็นอิสระ ความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ยึดมั่นในประเพณี ชื่นชมวัฒนธรรมตะวันตก และเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะการใช้โทรศัพท์มือถือ อำนวยและเกียรติยศชื่อเสียง การดูแลสุขภาพด้วยโภชนาการและการออกกำลังกาย

จากบทเพลงเจียง กันตรึม สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมและความเชื่อที่มีอยู่ในกลุ่มชนเขมร อีสานได้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวเขมรมีทั้งเป็นแบบดั้งเดิมหรือแบบโบราณ และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป กลุ่มชนชาวเขมรสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ มีค่านิยมและความเชื่อที่สืบมาจากบรรพบุรุษ รวมทั้งการอบรมสั่งสอนของ ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ทำให้เป็นสิ่งที่ต้องยึดถือและปฏิบัติของคนเขมร โดยเฉพาะความเชื่อทาง พุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อพื้นบ้านดั้งเดิม นอกจากนี้ยังเกิดค่านิยมและความเชื่อใหม่ๆที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพราะอิทธิพลจากสังคมภายนอกเข้ามามีบทบาทต่อการ ดำรงชีวิต ผู้วิจัยจะวิเคราะห์และนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ค่านิยมด้านการอบรมสั่งสอน

ผู้ที่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนบุตรส่วนใหญ่มักจะเป็นแม่ เนื่องจากแม่จะมีเวลาอยู่กับลูกมากกว่า เพราะพ่อจะใช้ชีวิตอยู่กับการทำงานและประกอบอาชีพมากกว่า ในบทเพลงกล่อมเด็กทำนองเพลงอมตุ เนื้อหากล่าวถึงสอนลูกสาวให้รักสามี รักครอบครัวและดูแลวงศ์ตระกูล ดังนี้

ตุจเอยชเรียตุจ (ข้า)	ลูกเอยลูกสาวน้อย
ออเนียงทมหรือปจ	ลูกของตระกูล
ปจเอยทนมปแต่ย	ตระกูลเอยถนอมผัว
ทนมแซมซัดัมเรีย	ถนมม้าช้าง
ปจตุจทนมปแต่ย	ตระกูลเล็กถนมผัว
ทนมเตียงบองพอง	ถนมตัวพี่ด้วย

เพลงกล่อมเด็ก ของนางเกียน ทองสวัสดิ์ เนื้อหาสอนให้หญิงระวังชายมาหลอกลวง ดังนี้

ชแอมชมอดน้อต	คนผิวสีน้ำตาล
เนยะ ล้วงปซือด	คนล่อลวง
ออยปโณล้วงปราน	ให้น้องเสียตัว
แม เอิว คางบอง	แม่พ่อช่างพี่
มินจ็องออยบาน	ไม่อยากให้ได้
ออยปโณล้วงปราน	ให้น้องเสียตัว

ออยแต่แคไค	ให้รีบแก้ไข
ชนีอฮเนียงกโม้ม	สงสารน้องสาว
กโม้มเด เตวีก็อมยุม	หนูนอนไปอย่าร้องไห้

ในบทเพลงเจียงอดีต ปัจจุบัน ปรากฏคำสั่งสอนของแม่ไม่ให้ลูกไปรับจ้างที่ไหนเพราะ ไม่อยากให้ลูกยากลำบาก และสอนให้ลูกผู้หญิงต้องเป็นคนที่มึระเบียบ เมื่อโตขึ้นก็สามารถ แต่งงานและดูแลสามีได้ ดังนี้

มึงกอก รับชนูลกี	กรุงเทพ ไปรับจ้างเขา
เมียนโกน เปราะเซรีย	มีลูกชายหญิง
มันออย เติวเต	ไม่ให้ไปหอรอก
มือจานมือชั่ง แม่สอนออยบาน	ให้ดูจานหม้อ แม่สอนให้ได้
แม่สอนออยบานระบับ โคนเซรีย	แม่สอนให้ได้ระเบียบลูกสาว
อัลนาโกนแมกระम्म ก็แม่ออยเนียง ยัวปะเด็ย	เมื่อโตเป็นสาวแม่ก็ให้เอาผ้า

ในบทเพลงวอนวัยรุ่น ปรากฏภาพการอบรมสั่งสอนวัยรุ่น ดังนี้

เกิดโมเจียมะนียากกรอมันทา	เกิดมาเป็นคนยากแค้นไม่ว่า
ป๊ะน้ำกยงนา มันกียกันเริกเมื่อด	ลำบากอย่างไร ก็ไม่เคยบ่น
จ๊ะตุ้มก็ทาออยจ้อตามเก็อด	ผู้แก่ท่านว่าให้เชื่อตามท่าน
ออยเมียนกำนืดกั๊ดแจ๊ะรัวซี	ให้มีความคิดและสามารถทำมาหากิน
วัยรุ่นเปราะเซรียสมัยซ็อบใจ	วัยรุ่นชายหญิงสมัยนี้
เมียนมอเตอร์ไซค์ดีรั้วแต่คะเนีย	มีมอเตอร์ไซค์ขี่ไปหากัน
เวียเมียนต็องจู เวียเมียนต็องเจีย	มันมีทั้งไม่ดีและมันมีทั้งดี
ปรั้นตุ้เรือนคะเนีย ต็อลเวเลี่ยน้องทา	บอกไว้ทุกคนถึงเวลาต้องว่าแล้ว
สลัญโกนคลังยุกมันกียจีทา	รักลูกมากไม่เคยด่าว่า
เวียโตวเพอะชรา ตามศาลาข้างเพลลา	มันไปกินเหล้าตามศาลาข้างทาง
ยุบโจรชเป็อนนา แซร์กลูแซร์กเฮา	ดึกตื่นยังงัย ร้องดังตะโกนดัง
เทิบต็องกระป็องกาว	ดมทั้งกระป็องกาว

ไค้มะนีไค้มะเนีย	เสียนคน
อันเยยตริองแน่น แจ้กึดสักนิต	พูดตรงนี้รู้จักคิดสักนิต
โพงยาเสพติด ก็อมกึดทาเจีย	พวกยาเสพติดอย่าคิดว่าดี
กฎหมายตามจับ เมียนโทษเดียดะเนีย	กฎหมายตามจับมีโทษเหมือนกัน
ระวังออยเจียตองแฮรียตองเปราะะ	ระวังให้ดีทั้งหญิงทั้งชาย
ชมวิงวอนวัยรุ่นหนุ่มสาว	ขอวิงวอนวัยรุ่นหนุ่มสาว
แดลชอลดคมกาวยออยสิ่งโตวเจ้าะ	ที่ขอบคมกาวยให้เลิกไปเถอะ
โมลิ่งกีฬา หรือพัฒนากระเบื้องเซราะะ	มาเล่นกีฬาพัฒนาหมู่บ้าน
นังเมียนความเซาะ ตองเปราะะตองแฮรีย	จะมีความสุขทั้งชายทั้งหญิง

จากเพลงวอนวัยรุ่น ได้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของการปลูกฝังให้ลูกหลานเป็นคนดีอยู่ในสังคมได้ แม้เกิดมาอยู่ด้วยความทุกข์ยากลำบากก็ไม่ต้องท้อแท้กับชีวิต ให้มีความคิดและขยันทำมาหากิน โดยเฉพาะวัยรุ่นสมัยนี้ถ้าพ่อแม่ไม่เคยดุคำ จะส่งผลให้เด็กไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ขับมอเตอร์ไซด์เที่ยวกินเหล้าเมายา ดมกาวยติดยาเสพติด จึงอยากให้วัยรุ่นที่หลงผิดกลับตัวเสียใหม่เลิกอบายมุขทั้งปวง หันมาเล่นกีฬาช่วยพัฒนาหมู่บ้านจะได้มีความสุขทุกคน

4.2 ค่านิยมด้านความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

ชาวเขมรทุกคนทุกคนรอบคร้วมีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ โดยเชื่อว่าบรรพบุรุษได้ให้ความรู้ ให้แนวทางในการดำเนินชีวิต ถ้าผู้ใดไม่กตัญญูต่อบรรพบุรุษแล้วจะไม่มีความสำเร็จรุ่งเรืองในชีวิต ปรากฏในบทเพลงแซนโดนตา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทาไมเวยโมโดนตา	ว่ามาเกิดผีตายาย
โมเวยโมโดนตา	มาเกิดมาผีตายาย
กันลื้อแฮรียงา เสราะะเอิง	หนุ่มสาวเด็กพร้อมหน้าบ้านเรา
เสราะะกราวกะน้องมึง	บ้านนอกและในเมือง
เอิงโมจุมโดนตา..อะ..เออย	เรามาร่วมกับบรรพบุรุษตายาย
มาชะนำ เมียนมะนอง	หนึ่งปีมีครั้งหนึ่ง
รวมบองรวมปะโอินรวมยัยตา	รวมพี่รวมน้องรวมตายาย
ละรือดเบียร์..นอละรือดสรา	รินเบียร์รินเหล้า
โดนตาเอิงด้อลเวยเฮย	งานโดนตามาถึงแล้ว

จากบทเพลงแซนโดนตานี้ ได้กล่าวถึงวันรวมญาติประเพณีแซนโดนตาหรือวันสารทเขมร ลูกหลานชาวเขมรไม่ว่าอยู่ที่ใดจะต้องมารวมกันที่บ้านเกิด เพื่อประกอบพิธีแซนโดนตา คือการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ไหว้วิญญาณปู่ย่าตายายที่ล่วงลับไปแล้วแต่ยังคงปกปักรักษาลูกหลาน เป็นการสำนึกถึงพระคุณและแสดงออกถึงความกตัญญูเพื่อความสุขในครอบครัว

ตัวอย่างบทเพลงเสี้ยมโดนตา

ช. สวัสดิ์ศรีรับหัวหน้า	สวัสดิ์ศรีรับหัวหน้า
ชมเสี้ยก่าปีบยงัย	ขอลางานสักสองสามวัน
ออยหัวหน้าเข้าใจ	ขอให้หัวหน้าเข้าใจ
ปรี๊วะทาดีอลงัยโดนตา..เออย	เพราะว่าถึงวันโดนตาแล้ว
ดิงทะนำจ๊ะพะเยอตา	ซื้อยาสูบฝากตา
ดิงมะลุสลาโตวพะเยอัย	ซื้อหมากพลูฝากยาย
แมเออาวทะมัยทะมัย	พ่อแม่ก็ให้เสื้อใหม่ ๆ
ดิงคอกะลี่ยพะเยอกะมม	ซื้อกางเกงขาสั้นฝากหญิง
ดิงซัสดิงตองตรัย	ซื้อเนื้อซื้อทั้งปลา
ดิงผลไม้ไมเป็นทม	ซื้อผลไม้มาในวันเพ็ญ
ตองกันลือตองกะมม	ทั้งหญิงและหนุ่ม
ดีอลเป็นทมไมโดนตา	ถึงวันเพ็ญเป็นวันโดนตา
ไมเวย..เออย	มาเกิด
ไมเวยโดนตา	มาเกิดโดนตา
โนวแอนาออยซับไม	อยู่ที่ไหนให้มา

จากบทเพลงเสี้ยมโดนตา ได้สะท้อนถึงชาวเขมรที่ไปทำงานต่างถิ่นต้องขอลางาน มาร่วมประเพณีอันสำคัญ ในการทำบุญให้กับบรรพบุรุษ ซื้อยาสูบ หมากพลู เสื้อผ้า เนื้อปลา ผลไม้ มาเป็นเครื่องเซ่นไหว้บรรพบุรุษ นี่คือการกตัญญูของชาวเขมรที่ไม่เคยลืมหนึ่งปีต้องมาประกอบพิธีหนึ่งครั้ง

4.3 ค่านิยมด้านความรักของพ่อแม่

ความรักความหวังดีของพ่อแม่มีให้ลูกทุกคนไม่ว่าลูกจะประพฤติตนอย่างไร ในบทเพลง ลูกเนรคุณ กล่าวถึงลูกชายที่จากบ้านไปเรียนต่อระดับปริญญาในเมืองหลวง แล้วเขียนจดหมาย

ให้แม่ส่งเงินไปให้เป็นค่าเล่าเรียน แต่ปรากฏว่าเงินที่พ่อแม่หาได้และส่งให้ลูกนั้นกลายเป็น
ค่าใช้จ่ายในการเที่ยวเตร่ ค่ายาเสพติด พ่อแม่เพียงหวังให้ลูกมีการศึกษาจบปริญญา กลับต้อง
เสียน้ำตาที่ลูกต้องติดยาเสพติดเรียนไม่จบ

ตัวอย่างเพลงลูกเนรคุณ

ไทงละเจียก ตระเจียะ	ตกเย็นอากาศหนาว
แม่อังกุย จำพลีอว	แม้นั่งรอทาง
ปีกวีวะเคนเนีย ปีเนี้ยะอ้อว	นั่งเป็นเพื่อนกับพ่อ
จำพลีอว โจนกันเล้าะ เดิวรีน	คอยลูกชายไปเรียน
มีอดแซร มีอดแต่ย	หมดนาหมดดิน
มีอดกวาง กระเบี้ย แม่อ้อวตาเฮียน	หมดวัวควาย แม่พ่อทำไมทำได้
ออยโจนกันเล้าะ บานรีน	ให้ลูกชายได้เรียน
แม่อ้อว มันก็ยกก็ตสตาย	แม่พ่อไม่คิดเสียดาย
จูบแคต้อลชน้ำ จำพลีอวอานาย	ถึงเดือนถึงปี เผ้ารอลูก
เคิญแต่จดหมาย	เห็นแต่จดหมาย
ตะเชร์ปรับแม่ ออยส่งสตาจคโม	เขียนบอกแม่ให้ส่งเงินมา
ค่าสมุดหนังสือ	ค่าสมุดหนังสือ
ค่าเทอมแตกกะเมา	ค่าเทอมดินสอ
แมซบสง สตาจคโม	แม่ให้ส่งเงินมา
ค่าไม้โปร เวียรคาเบี้ยเบือน	ค่าไม้โปรมันราคาสามพัน
แม่อ้อว ยากกรอ	แม่พ่อยากจน
มันแดงนึ่งเทอ ยางนา	ไม่รู้จะทำอย่างไร
รีวดกู่ จับประกีเซิน	วิ่งกู้เงินเขาก่อน
โจนต้องการ ประบันเต็อน	ลูกต้องการ ส่งไม่ทัน
กู่กีเซิน จำยัวปะกาชรีอว	กู่เขาก่อน ค่อยส่งดอกข้าว
จูบจนงเินะ บานรับข่าวปีชงาย	ถึงวันนี้ได้รับข่าวแดนไกล
เคนเนียคนี อานาย	เพื่อนลูกชาย
กีนิงใจรับปริญญา	เขาจะเข้ารับปริญญา
แมซุร์ดีอลโจน	แม่ไปหาลูก

ทาอานาย อาไลเจ็อบชรา	ว่าลูกชายมัวแต่ติดเหล้า
จ๊ะกะซี่ ดุดักัญชา	สูบกะท่อมักัญชา
กีปรับทา มั่นกียใจลริน	เขาบอกว่าไม่เคยเขาเรียน
ตีกเพนท แม้อีอว	น้ำตาแม่พ่อ
เสราะ ตีองโต๊ะกะมา	หยดตรงโต๊ะลูก
ลือเปี้ยะ ฟินโกนอันแยย	ได้รู้ฟังลูกพูด
แมชู จำพลีอว	แม่สู้ ฝัารอทาง
เทอบาปแม่อ้อว กำปุงยากกรอ	ทำบาปแม่พ่อ กำลั้งยากจน
แมกำซ็อด อ็อดเคลียน	แม่ยากจนไม่มีกิน
ออยเตโกน บานลออ	ให้แต่ลูกได้ดี

จากบทเพลงนี้ได้สะท้อนความรักของพ่อแม่ที่ให้ลูกได้ทุกอย่างเพื่อให้ลูกได้ดีมีการศึกษา มาพัฒนาบ้านหวังพึ่งลูกช่วงบั้นปลายชีวิต พ่อแม่นั่งรอลูกกลับมาแต่สิ่งที่ได้คือจดหมายขอเงิน ด้วยสภาพครอบครัวทุกข์ยากลำบากจึงต้องขายนาขายวัวขายควายเพื่อส่งลูกเรียน พ่อแม่เห็นว่า ลูกนำเงินไปใช้เป็นค่าเทอมค่าอุปกรณ์การเรียน ให้เท่าไรก็ไม่พอ ต้องกู้หนี้ยืมสิน ปรากฏว่าพบ เพื่อนลูกชายเรียนจบรับปริญญาแล้ว แต่ทำไมลูกชายตนยังไม่ได้รับปริญญา จึงเดินทางไปหาลูก พ่อแม่ต้องตกใจ เสียใจจนน้ำตาไหลเพราะภาพที่เห็นคือลูกชายมัวเมาติดยาติดเหล้าไม่เคยเข้า เรียน ความทุกข์ระทมจึงโหมกระหน่ำที่พ่อแม่ ลูกชายที่ตนรักทำตัวเหลวแหลกพ่อแม่จะหวังไปพึ่งใครได้

ในบทเพลงเจ็ดแม้อีอว ก็เช่นเดียวกัน ได้สะท้อนความรักของพ่อแม่ที่ทำทุกอย่างเพื่อลูก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โอ..ตรุงเอย เมียนกรรม	โอ..ใจเอยมีกรรม
โอ..แม้อีอวแนเจ็มโกน	โอ..แม่พ่อเลี้ยงลูก
จ็วนนา โจนเฮ้าะปีคลูน	เมื่อถึง ลูกก็จากอกแม่
แม้อีอวเจ็มโกน จังแก๊ะ มั่นเดลละแสง	แม่พ่อเลี้ยงลูก เหวไม่เคยคอด
โอ..จังแก๊ะแมแพด	โอ..เอวแม่ยก
เด็มตรุงแม เนียงตะเม	อกแม่เจ็บปวด
จ๊ะอาเฮย ทาบานเนิว	แก้แล้วแต่ยังอยู่

เทอแม เล้าะเลิว	ทำแม่ทรมาน
อันเจิมเงา ตอติต้อ	เลี้ยงหลานต้ออีก
ทุกข์อาการม ยางนา	ทุกข์กรรมอย่างนี้
แม้อ้อวชู ตรือเนีย	แม่พ่อสูไม่บ่น
ออยโกน เดิวรวี	ให้ลูกไปหากิน
เวียเลียตัจแค	เวลาสิ้นเดือน
โมเยียม โคนคละอ้อ	มาเยียมลูกบ้าง
อ.ฮอจรวยเป็อน	ให้ช่วยสักพัน
เกร็อนบานตึง ออยเงาซี	พอบรรเทาให้หลานกิน
บอ.. โคนโม ไตตะตี	ถ้าลูกกลับมาไม่มีอะไร
ลือบวิงอ้อวแม จุลคำรตติต้อ	กลับไปพ่อแมก็จะส่งค่ารถอีก
แม..อ้อวมันกียทา	แม่พ่อไม่เคยว่า
ยางนา ก็โคนอ้อวแม	ยังไงก็ลูกพ่อแม่
แตโคนคลัง แซรกจี	แต่ลูกทำไมร้องตา
อันเจิมโคนก็ แม็กเวียมันเพา	เลี้ยงลูกให้ทำไมไม่สมบูรณ์เลย
บาย..แมก็บั้นเงาเออย	ข้าวก็บ่อนให้กิน
นุม..แมก็ตึงออยซี	ขนม นมก็ซื้อให้กิน
ทาแมอ้อว มันเจีย	ว่าแม่พ่อไม่ดี
อันเจิมโคนก็ มีอมันลออ	เลี้ยงลูกเขาไม่ดี
มันบานเจิมคลุน กุลถนอมเจ็ด	ไม่ได้เลี้ยงตัวถนอมใจ
แม็กโคนมันกิด	ทำไมลูกไม่คิด

จากเพลงเจ็ดแม้อ้อว พ่อแม่เลี้ยงลูกตั้งแต่เล็กจนโต รักทะนุถนอมไม่เคยห่าง แต่เมื่อลูกโตขึ้นไม่เลี้ยงดูพ่อแม่ จากพ่อแม่ไปและยังทิ้งหลานให้พ่อแม่เลี้ยงดู เพราะหิวอกคนเป็นพ่อแม่ที่รัก ลูกรักหลานแม่เหนื่อยยากก็ต้องเลี้ยงดูไม่เคยบ่น เพียงให้ลูกกลับมาเยียมบ้างนำเงินมาช่วยเหลือ บ้างเท่านั้นพ่อแม่ก็ดีใจ แต่เมื่อกลับมาแล้วพ่อแม่ต้องถูกลูกด่าทอว่าเลี้ยงหลานไม่ดีอด ๆ อยาก ๆ ไม่ซื่อซนให้หลานกิน พ่อแม่สุดแสนเสียใจที่ลูกของตนไม่มีจิตสำนึกกลับมาสร้างความทุกข์ให้

4.4 ค่านิยมด้านความเป็นผู้นำของชาย

ชายชาวเขมรจะเป็นผู้นำครอบครัวเพราะมีความสามารถมากกว่าผู้หญิง ผู้หญิงจะให้

ความใส่ใจและพอใจกับชายที่ขยันขันแข็งทำงาน มีความสามารถในเรื่องทำมาหากิน ทำอย่างไร
ครอบครัวจึงจะมีกินมีใช้ ฉะนั้นชายชาวเขมรจะถูกสอนให้ทำงาน ทำนาทำไร่ ทำการเกษตรทุก
อย่าง เพื่อโตขึ้นจะสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพและครอบครัวได้

ตัวอย่างบทเพลงประกอบเรื่องมออันเร จังหวะจิ้งปี่

ปักษ์ว เลื่อนแอตโบง	ฟ้าลั่นทางทิศใต้
ตีแบ ลลุน	น้ำไหลหลาก
บองร้ว ตรู ตะ	ฟ้าหาลอบไล่
บองกัวลร้วเวือล	ฟ้าหาคเรือ
เมือนเอือรจัมเปือยะ	โกบินติด
บองร้วตรูตะ	ฟ้าหาลอบไล่
นเจ็มชเร็ยชเด็ง	เลี้ยงผู้หญิงบอบบาง
ตรูบองปรัมเปือน	ลอบฟ้าห่าพัน
เลือนบองปรัมรวย	เลือนฟ้าห่าร้อย
บองมันออยเนียงปรวย	ฟ้าไม่ให้ห้องกังวลใจ
ปบา กันชเนียง นเจือต	ไม่ต้องลำบากถือสวิงซ้อน

จากบทเพลงดังกล่าวได้สะท้อนถึงความเป็นผู้นำของชาย ไม่ยอมให้หญิงที่ตนรักต้อง
ลำบาก ชายจะเป็นผู้ทำงานหาอาหารไว้รับประทานในครัวเรือน เช่น การนำลอบดักจับปลา
ดักจับไก่ เพื่อนำมาให้ฝ่ายหญิงทำอาหารที่บ้านโดยไม่ต้องออกไปด้วยกัน

ตัวอย่างเพลงใหม่โรง ทำนองอันซงชแนญนู

เนียงเดือรตามเพลิว	น้องเดินตามทาง
ญเย็ย ปีริง ปรีอฮ	พูดถึงเรื่องผู้ชาย
เนียงมันเกร็งคลุนดือฮ	น้องไม่กลัวตัวผิด
คลุนเนียงจี ชเร็ย	ตัวน้องเป็นหญิง
คลุนบองจี ปรีอฮ	ตัวพี่เป็นชาย
ดือฮปีรเบ็ยกเด็ย	ผิดสองสามคดี
คลุนเนียงจี ชเร็ย	ตัวน้องเป็นหญิง

ดีอฮ มนองอีลกี

ผิดครั้งเดียววายเขา

จากบทเพลงนี้ได้สะท้อนถึงลักษณะความเป็นผู้นำครอบครัวของชาย ที่ให้เกียรติและปกป้องฝ่ายหญิง ถ้าชายทำผิดสองหรือสามครั้งจะไม่ใช่เป็นอะไรไม่มีใครใส่ใจ แต่ถ้าหญิงผิดเพียงครั้งเดียวจะต้องถูกคนอื่นนินทา

4.5 ค่านิยมด้านการเลือกคู่ครอง

การเลือกคู่ครองเพื่อมาเป็นคู่ชีวิตในความคิดของชายชาวเขมร จะต้องเป็นหญิงมีวงศ์ค้ำ เพราะเชื่อว่าหญิงที่มีผิวพรรณดำคล้ำจะอดทนต่อความทุกข์ยาก ช่วยเหลืองานของสามีได้ดี สามารถทำงานบ้าน เช่น หุงข้าว ทำอาหาร รอสามีกลับมาจากการทำงาน

ตัวอย่างบทเพลงเจรียงตรต

ขเรียมมาลออเจียง
บองชล์ญขเรียมมา

หญิงดำสวยดี
พี่รักหญิงดำ

ตัวอย่างบทเพลงอมตุ

บองแซร์กปดัมญีเยต
มีคมาบองพอง
ปดัมกิวลตังกิวต
ปดัมเบรื่อฮัดจัมนอง

พี่ร้องสั่งญาติ
คุณ้องดำให้พี่ด้วย
สั่งต่อไม้
สั่งปมเชือกหนึ่งควาย

มีอ คมา บองพอง
คลาจ ดัจ ชีกแซ

คุณ้องดำพี่ด้วย
กลัวขาดกินเชือก

ปดัมกิวลตคป

สั่งตันตะขบ

ปดัมกิวลซังแก

สั่งตันซังแก

คลาจเวียดัจชีกแซ

กลัวมันขาดกินเชือก

บานโฮยเดอะโม

ได้อะไรจุงมา

บองอมตุ เดวี

พี่พายเรือไป

ตุ โห้มจวาเวง

เรือใหญ่ไม้พายยาว

บองอมเนียมเนียงเดรลิ่ง

พี่พายพาน้องเดินเล่น

ทั้งสองบทเพลงได้แสดงให้เห็นว่าหญิงที่ชายรักมีลักษณะผิวดำ และนอกจากผิวดำแล้ว รูปร่างต้องบอบบางด้วย ดังตัวอย่างบทเพลงเรียมอันเร จังหวะจึงมุย ดังนี้

ชเรียชเติงชเลอะ	ผู้หญิงบางเหมือนใบไม้
เทอออยบองกิด	ทำให้พี่คิด
ปแดปดัม นื่องกี	ฝากฝังกับเขา
บองปดัม ชเราะะ ปิต	พี่ฝากบ้านใกล้
กี มินชเกือล	เขาไม่รู้จัก
บองปดัม นื่องคย็อด	พี่ฝากกับลม
มินดือลชเรียเลย	ไม่ถึงน้องเลย
มี มี ชตุ้ม	ดูเมซมีตครัม
มือ พนม ชตุล	ดูภูเขาสูงใหญ่
ชตั้งเบริยะ มูล	ห้วยน้ำมูล
เทอเม็ฮบองเฮียน ชลอง	ทำอย่างไรพี่กล้าข้าม
ตี เรียะ ชเมอะพลิว	น้ำตื่นแค่ขา
ตี จวีว ชเมอชมอง	น้ำลึกแค่หน้าแข้ง
เทอเม็ฮบองเฮียนชลอง	ทำอย่างไรพี่กล้าข้าม
โมรัวชเรียชเติง	มาหาผู้หญิงบอบบาง

ความสนใจของชายต่อลักษณะภายนอกของหญิงต้องบอบบาง สวยงาม คมขำ แม้ผู้หญิงนั้นจะอยู่ห่างไกลแต่ชายผู้รักจริงก็จะเดินทางข้ามน้ำข้ามเขาไปหาได้

ส่วนลักษณะของชายที่หญิงชาวเขมรต้องการนอกจากชายที่มีความเป็นผู้นำ ชยันทำงาน จะต้องรูปร่างหน้าตาดี ไม่เจ้าชู้ ดังตัวอย่างบทเพลงยืมเยม ดังนี้

ยืมเยมเติรโมยืมเยม	ยืมยั่วเดินมายืมยั่ว
โมชวนยืมเยมมุปะเตียเนียงสะไร	มายืมยั่วหน้าบ้านน้อง
เอากระฮอมติงโมทะมัย	เลื้อแดงซื้อมาใหม่
ตะโมออยสะไรเคินพองเคินพอง	ใสมาให้น้องเห็นด้วย

ท่าทางสะเบิมคั้งนะ	ท่าทางหล่อด้วยนะ
มันกระเมนมันจะโอยลลละบอง	ไม่เด็กไม่แก่นะพี
กัลเลาะบองโนวเสระนา	พีชยามาจากบ้านไหน
หุ่นเดกตาราเตราจัตเนียงพอง	หุ่นเหมือนดาราถูกใจน้องด้วย

จากบทเพลงยี่มเยม ได้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงมักชอบชายรูปร่างหน้าตาดี และที่สำคัญต้องหล่อด้วย แต่ในบทเพลงสลันมันบาน กล่าวว่าแม้ชายผู้นั้นจะหล่อแค่ไหนถ้าเจ้าชู้ มีแฟนหลายคน ก็ไม่ใช่ความต้องการของหญิง ดังตัวอย่างนี้

สลันมันบานเต	รักไม่ได้หรอก
บองโลเล พีเมียนกระम्म	พีโลเลพีมีหญิงแล้ว
บองเมียนแฟน ลออเจียงยม	พีมีแฟนแล้วสวยกว่าน้อง
บองเมียนกระम्मโนวเฮย	พีมีแฟนอยู่แล้ว
เนียงมันสลัน	น้องไม่รัก
สลันกัลปีเลาะเมียนกระम्म	รักหนุ่มพีมีแฟนแล้ว
บองลออทม เนียงมันสลัน	พีหล่อมากน้องก็ไม่รัก
แจงโตวเจาะ	ออกไปซะ
กัลเลาะจัตเจริญ	คนหลายใจ
แจงโตวเจาะกัลปีเลาะเมียนกระम्म	ออกไปซะคนมีแฟนแล้ว
สลันมันบานเต	รักไม่ได้หรอก
บองโลเล บองเมียนกระम्म	พีโลเล พีมีแฟนแล้ว

หญิงผู้มีจิตใจมั่นคงต้องการรักเดียวใจเดียว แม้ชายจะหล่อเพียงใดสิ่งสำคัญที่สุดจะต้องมีคนรักคนเดียว จึงจะมีชีวิตคู่ที่ยั่งยืน

4.6 ค่านิยมด้านการเลือกลูกเขย ลูกสะใภ้

ชาวเขมรส่วนมากพ่อแม่จะเป็นผู้หาคู่ครองให้กับลูก โดยเฉพาะลูกชายแม่จะเป็นผู้จัดการทุกอย่างตั้งแต่หาคู่ครองที่เหมาะสมและจัดงานแต่งงานให้ การเลือกลูกสะใภ้จะต้องมีคุณสมบัติทำงานบ้านงานเรือนได้เป็นอย่างดี ดูแลสามีในเรื่องอาหารการกินและความเป็นอยู่ เพราะชายจะเป็นผู้ทำงานนอกบ้านจึงต้องหาสะใภ้ที่เพียบพร้อมในการเป็นแม่บ้าน

ตัวอย่างบทเพลงระอือบมะนายสะตายปะไต

ญ.	บัวโกนกมมจองไดโกนเปราะาะ ตีกแพนกละระเคิโรโจ๊ะป๊ะเตียะ เนียงชมเสี่ยลงเปราะาะเตาซงาย เนามันมาน แมกะเมกบองระอือบ เทอสลอทามันจ้งย เทอปังแอมก็ทามันชอบ แมบองระอือบนอโกนปะชา เทอเจียยงนามันเคียทาเจียเต	จุ่มลูกสาวจุงแซนลูกชาย น้ำตาไหลเดินลงจากบ้าน น้องชอลาฟี่ไปไกล ทนอยู่ไม่ไหว เพราะแม่ผัวรังเกียจ ทำแกงก็ว่าไม่อร่อย ทำของหวานก็ว่าไม่ชอบ แม่ผัวเกลียดลูกสะไภ้ ทำดีไม่เคยเห็นความดี
----	--	---

จากบทเพลงนี้แสดงให้เห็นว่าแม่สามีต้องการสะไภ้ที่ทำอาหารอร่อย ทำของหวานอร่อย คือจะต้องเป็นแม่ศรีเรือน

ในปัจจุบันการเลือกลูกเขยไม่เหมือนอดีตที่เคยต้องการลูกเขยขยันขันแข็ง ทำงานด้วยความอดทนหาเงิน แต่ทุกวันนี้ค่านิยมที่ต้องการลูกเขยมีฐานะดี ครอบครัวยุคใหม่ไม่ต้องดิ้นรนให้ทุกข์ยากลำบาก ดังตัวอย่างในบทเพลงโกนประชากำซ้อด

ช.	กำนประชากำซ้อด เอยไค้ะเจิดแมกะเมก จีปรีกจีละเงื่อย เสณะบองเฮยเสณะคลวนเฮย ขมาดโมปีแซร ทาบองยากกรอ	ลูกเขยคนยาก น้องเอ้ยผิดใจแม่ยาย ดำเข้าดำเย็น น้องเอ้ยพี่สงสารตัวเองเหลือเกิน พี่กลับมาจากนา ว่าพี่มันจน
ญ.	ทาลือแม่จีปะไต กระम्मเดกยุมเซิบไง เสณะบองแบละเฮย มันเติงนึ่งจุยยังนา ทานึงจุยคางแม ทาไค้ะนึ่งปะไตเนียง จีดเนียงนึ่งแบก ไปริ้แมนึ่งปะไตมันเตราคะเนีย	ได้ยินแม่ดำว้าสามี น้องนอนร้องไห้ทุกวัน สงสารพี่จั่งเลย ไม่รู้จะทำยังไง ว่าจะเข้าข้างแม่ ว่าผิดกับสามี อกน้องจะแตก เพราะแม่กับสามีไม่ถูกกัน

ช.	โกนปะชานีเยะเมียน เนียงเออยูร ๗ โมมะนอง ออยปรัออยดีอบ แมประเซินทาเจีย โกนประกากำซ็อด รัวซ็ออยแมปรักละเจ็อย แมมันทาเจีย เด็งโจนเด็กจรุกจะแก	ลูกเขยคนรวย น้องเออยนาน ๗ มาที ให้ห้ำให้ลืบ แมซึ้นชมว่าดี ลูกเขยคนยาก หาเลี้ยงแม่เข้าเย็น แมไม่เคยว่าดี เสือกใส่ใส่ส่งเหมือนหมูหมา
----	---	---

ลูกเขยที่ยากจน แมจะทำงานขยันขันแข็ง แต่แมยายไม่ชอบ เพราะความจนทำให้ลูกสาว
ตนลำบาก จึงต้องการหาลูกเขยที่มีฐานะดี ซึ่งก็เป็นธรรมดาของพ่อแม่ทั่วไปที่ต้องการให้ลูกสาวสุข
สบาย

4.7 ค่านิยมด้านวัตถุและเทคโนโลยี

ความเจริญทางเทคโนโลยีก้าวเข้ามาในวิถีชีวิตของชาวเขมรอีสานใต้ มีไม่น้อยที่ยึดติด
และต้องการความสะดวกสบายของเทคโนโลยี เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าทุกประเภท โทรศัพท์มือถือ
อุปกรณ์ความทันสมัยทุกอย่าง ในบทเพลงละออแต่อาว ได้สะท้อนถึงหญิงวัยรุ่นชอบแต่งตัวให้
ทันสมัย ดังนี้

กระम्मวยรุ่นเซบงัยแต่งคูลูนลออนะ บองจ็องเคียคูลูนแซร์เรีย เนียงเป็ยะอาวลายลออนะเนียงแซร์เรีย แมกระम्मโกนทะมัลลออนะเนียงงา ลออนะ ลออนะ เนียงลออแต่อาว ตั้งแตขมาดทมโมมันกียเคียยังแจ๊ะ ลออโตริะ ลออแตระ ลออเติวไซบียง เมอมุกเมอเมือคมันตองปะกรังซำอาว ลออเอาะกรบอย่างโกนเจานะแมนา	สาว ๗ วัยรุ่นทุกวันแต่งตัวสวยเกิน พี่อยากจะเจอตัวน้องนาง น้องใส่เสื้อลายสวยจริงน้อง แมสาวน้อยสวยจริงนงคราญ สวยจั้ง ๆ ๆ ๆ น้องสวยแต่เสื้อ ตั้งแต่ผมโตมาไม่เคยเจออย่างนี้ สวยตรงนั้นตรงนี้สวยไปทุกอย่าง ดูหน้าดูปากไม่ต้องใช้เครื่องสำอาง สวยไปทุกอย่าง ลูกสาวใครหนอ
--	---

การแต่งตัวให้สวยงามมีความทันสมัยเป็นความปรารถนาของผู้หญิงส่วนใหญ่ รวมทั้งผู้หญิงชาวเขมรก็เช่นเดียวกับผู้หญิงชาวไทยทั่วไป ที่ได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมการแต่งกายที่เปลี่ยนไป ผู้หญิงโดยเฉพาะวัยรุ่นจึงไม่แต่งตัวแบบพื้นบ้าน จากบทเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงวัยรุ่นเขมรชอบแต่งตัวตามแฟชั่น

อีกบทเพลงหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่านอกจากวัยรุ่นแล้ว ผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้วก็แต่งตัวตามแฟชั่น

ตัวอย่างบทเพลงไฮโซ เซราะกราว

ฮะเอ..เฮ้อ..เออ..เอ..

จับไคบานประปิวณ

ลึนรืวดเทอแตคคูน

เนียงมันตระเนาะ โคนโกน

มันเติงน้องบาน ซี้จะแอต..อ้อ

ปะเตี้ยเพยอสดางค้ออย

กระम्मเนียงเปรอ โดยอ้อตเหตุ

โกนมันแคลบานซี้จะแอต

เนียงติงเตระเบ้าะ เทอคคูน

กะแซไคกะแซกอ

เนียงคะปะปริบ วาด้องคคูน

มันแคลสนเจ็ดโกน

ตุก จอลต้อ วาปีเนยะ ..เอ

ปรักเลิงเทอ คคูน

เนียงเจ้าอะอาเดอ แจ็งปีปะเตี้ยะ

ตุกโกน จอล ต้อปีร์เนยะ

แม็กเนียงมันเสนาะโกน อ้อ

ก็เฮาไฮโซ เซราะกราว

จับมือได้เมีย

วังทำตัวให้ดี

น้องไม่อายลูก ๆ

ไม่รู้จะได้อะไรกินอ้ม

ผัวฝากเงินให้

น้องใช้ทุกอย่าง

ลูกไม่ได้กินอ้ม

น้องซื้อแต่ของแต่งตัว

ทั้งสร้อยข้อมือ สร้อยคอ

น้องใส่เต็มตัว

ไม่สนใจลูก

ทั้งไว้ทั้งสองคน

ตีนก็แต่งตัว

น้องลงจากบ้าน

ทั้งลูกไว้ทั้งสองคน

ทำไมน้องไม่ดูแลลูก

เขาเรียกไฮโซบ้านนอก

จากบทเพลงนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าภรรยาใช้เงินฟุ่มเฟือยในเรื่องการแต่งกาย สามีฝากเงินให้เท่าไรก็นำไปซื้อเสื้อผ้า เครื่องประดับ โดยไม่สนใจเลี้ยงลูกเลย

ค่านิยมด้านวัตถุที่สะท้อนเด่นชัด คือ การซื้อรถ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกของชีวิต

ตัวอย่างบทเพลงลิ่วะแซรติงรด

ลิ่วะแซร ติงมอเตอร์ไซค์	ขายนาค้อมมอเตอร์ไซค์
ลิ่วะกัวกระเบียบ ติงรดไถโมปะจู้	ขายวัวควายซื้อรดไถมาไถ
ตั้งแต่นี้ทาเวียงนังซูล	ตั้งแต่นี้ว่ามันจะมีสุข
ลือบโมเดกปูล ซ้อจ้งแกะน้องมันริ่วะ	กลับมาอนบ่น ปวดเอวเกือบตาย
ปีเดิมปะจู้แซรนึ่งกระเบียบ	เมื่อก่อนไถนาใช้ควาย
แต่พอซ้อบง กียักรดไถโมปรี๊วะ	แต่พอทุกวันนี้เขาเอารดไถมาใช้หว่าน
มือเดิวเสมาเด๊ะโมเลิงเต๊ะ	ดูไปหญ้าขึ้นเต็ม
กียอนยั้งปรี๊วะ น้องรดไถ	ก็เพราะเราหว่านด้วยรดไถ
ชนานี้ ยั้งบานด็อบเบา	ปีนี้เราได้ลืบกระสอบ
ปีชนาเดิว ก็บานเลิงด็อบเดอะ	ปีที่แล้วก็ได้มากกว่าลืบ
เนี้ยะนาคลื้ออังกูยแต่เพือะ	บางคนก็นั่งแต่กินเหล้า
ม้อดปี่ร์เบียบเซือะ ด็อลไทงตริ่องไทงแบ	หมดสองสามขวด ถึงเที่ยงถึงบ่าย
ประปีวนเวียกโมตาม	เมียกมาตาม
แบกยี่ระฮาม เทอเพนกวี่ตระแง	เหงื่อแตกทำตาเซียว
เนียงจีปะเดียด ด็อลนาค้องเดิวแซร	น้องดำผัวเมื่อไหร่จะไปนา
ไทงตริ่องไทงแบ	เที่ยงบ่ายแล้ว
มันเดิวดอกเสมาออยม้อด	ไม่ไปถอดหญ้าให้หมด
เงินนู้ชอบตึงแซร	คนจีนชอบซื้อนา
โพงยั้งขแมร์อานู้ชอบตึงรด	พวกเขาเขมรชอบซื้อรถ
เนี้ยะนาคลื้อลิ่วะแซรเลิงม้อด	บางคนขายนาคจนหมด
มันเด็งทาคลูนกันซ้อด	ไม่รู้ว่าจะตัวเองยากจน
ออยบานแตรรถโมบอ	ให้ได้แต่รถมาขับ

เพลงลิ่วะแซรติงรด สะท้อนให้เห็นค่านิยมในวัตถุ เพราะความอยากได้รถจึงต้องขายที่นาเพื่อนำเงินไปซื้อรถมอเตอร์ไซค์ ขายวัวขายควายเพื่อซื้อรดไถ ซึ่งตรงกับคำกล่าวที่รู้จักกันทั่วไป

ว่า "คนจีนชอบซื้อนา คนเขมรชอบซื้อรถ" ทำให้คนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในดินแดนของคนเขมรมีชีวิตที่ร่ำรวย แต่คนเขมรเองอยากได้เพียงวัตถุอำนวยความสะดวกเท่านั้น โดยไม่รู้ว่ากำลังทำให้ตนเองยากจนลง

4.8 ค่านิยมการดื่มเหล้า

เหล้าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของชาวเขมรมาตั้งแต่โบราณ ชายชาวเขมรมักพบปะสังสรรค์กันโดยมีเหล้าเป็นเครื่องดื่มเสมอ หรือเวลาว่างงานบุญ งานรื่นเริงต่าง ๆ จะพบว่ามิมีเหล้าเป็นเครื่องดื่มที่ขาดไม่ได้ในงาน ผู้ที่ดื่มเหล้าจะรู้สึกผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าหลังจากการทำงานหนัก และเมื่อดื่มเหล้าควบคู่กับการร้องเพลงหรือเล่นดนตรีไปด้วยจะเกิดความสนุกสนาน คลายความตึงเครียดได้เป็นอย่างดี บางครั้งดื่มเหล้าเพื่อต้องการให้เกิดความกล้าพูดคุยกับหญิงที่ตนหมายปอง

ตัวอย่างเพลงสรา

สราเขี่ยสรา

อังกอสะงอกีเฮาทาบาย

ยั่วตะแมปละเลียบกีเฮาทาสรา

เพอะสราเพอะตาแองมันเจีย

ตอกริ้วคะเนียโมเพอะรวมพอง

มันทาบโอนทาบอง

โมรวมจวยเพอะจวยแพง

แมกะเมกยัวโมมาเซอะ

โกนปะชายัวโมมาแบบ

เอากะเมกเทอพะยัย

เทอกับแกลมโมจูน

ริงชราสะเวียงยังนากีคะวัย

แต่ริงแสริยเวียคะวัยมันบาน

สะเวียงชราซือกะบาล

มันยูประมาณก็บัด

สะเวียงสราบอนด้อบานแก๊

สะเวียงแสริยเวียแกมันบัดเต

เหล้าเอ้ยเหล้า

ข้าวสารถูกหุงเรียกว่าข้าวสวย

เอาเครื่องใส่เรียกว่าเหล้า

ดื่มเหล้าคนเดียวไม่ดี

ต้องหาเพื่อนร่วมดื่ม

จะเป็นน้องหรือพี่

มาร่วมกันดื่ม

แม่ยายเอามาซักขวด

ลูกเขยเอามาหนึ่งแบน

พ่อตาเป็นผู้ใหญ่

ทำกับแกลมมาส่ง

เรื่องเหล้าจะเมาก็ช่างมัน

แต่เรื่องหญิงไม่เอาไม่ได้

เมาเหล้าปวดศีรษะ

ไม่นานก็หาย

เหล้าเมาแล้วต้องแก้

แต่เมารักหญิงมันแก้ไม่หายหรอก

จากเพลงสรา สะท้อนให้เห็นว่า การตีหม้อเป็นความนิยมอย่างมากในหมู่ชายชาว
เขมร การทำหม้อตีเองเป็นภูมิปัญญาของคนเขมรที่ทำโดยการหมักข้าวสารในโองหรือไหเรียกว่า
สราโท หรือ เหล้าโท นอกจากนี้ในเนื้อเพลงยังกล่าวถึงการตีหม้อว่าจะต้องมีกับแก้ม
รับประทานด้วย

ในบทเพลง เดอ...เพอะโดนตา เป็นการเชิญชวนให้วิญญาณบรรพบุรุษปู่ย่าตายายมา
ตีหม้อที่เตรียมเป็นเครื่องเซ่นไหว้ ในพิธีเซ่นโดนตา ดังนี้

กันสรามุยเข็บ	ถือเหล้าสิบ
เพอะโนวน้องกะรงา	ตีหม้ออยู่ที่แคร่น้อง
บองเคิรเพอะโดนตา	พี่เดินตีตามงานโดนตา
กะมันเดือนทาบองเลย	อย่าเพิ่งดำพี่เลย
โอเนียงเคยกะมัยเดือนทาบองเลย	นะน้องอย่าเพิ่งดำพี่เลย
จิ่งเจ็อนกำจะเนอเดอะ	ขาเหยียบขึ้นบันได
เล็งปะเตียะเนียงแสร์ย	ขึ้นบนบ้านน้องหญิง
ทาลุงกะต้ายย	ว่ามาหายาย
แมเอาคังแสร์ยเนียงงา	แม่พ่อฝ่ายหญิง
กิดด็อลลั้งย	คิดถึงทุกวัน
กะมมเนียงเวยซงซาร	น้องไปรดสงสาร
บั้นระบัวยอนสรา	มาก็เพราะเหล้า
กิดด็อลแสร์ยงามเมนเตน	คิดถึงน้องหญิงจริงนะ
กิดด็อลแสร์ย กมมบอง	คิดถึงน้องหญิงของพี่
โมเวยโดนตา โดนตา	มาเถิดโดนตา
ตานังก้วงเสร์ดานังวงสรา	อยู่ในหมู่บ้านและห้องนา
โนวแอนา	อยู่ที่ไหน
อันเงินโมโอบโมปะซา	อัญเชิญมาตีหม้อ
จยโดนตาด็อลเฮย	วันโดนตามาถึงแล้ว

ประเพณีแซนโดนตา เป็นประเพณีที่รวมญาติพี่น้องพร้อมหน้ากัน จึงต้องมีการดื่มเหล้าสังสรรค์กัน และนำเหล้าไปเซ่นไหว้โดนตาด้วย เพราะเชื่อว่าโดนตาหรือวิญญาณบรรพบุรุษขึ้นขอการดื่มเหล้าจะต้องนำเหล้าเซ่นไหว้ด้วย

ในบทเพลงเกิด อย อาเอ ได้สะท้อนให้เห็นว่าคนวัยหนุ่มก็ชอบดื่มเหล้า ดังนี้

อาเอ แองโมปีนา	ไ้เอ เอ็งมาจากไหน
โมปีเพอะชรา ปะเตี้ยะอาทิว	มาจากกินเหล้าที่บ้านไ้ทิว
เพอะชราแม็กบานมู้คิว	กินเหล้าทำไมหน้าเขียว
มาดบ๊ะอาทิว เวียต้อบมาโด	ถูกไ้ทิวตอยมาหนึ่งหมัด

นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าฤทธิ์เหล้าทำให้ผู้ดื่มกระทำการโดยขาดสติ บางครั้งมีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น

4.9 พ่อแม่นิยมให้ลูกเรียนถึงระดับปริญญา

ชาวเขมรในยุคปัจจุบันมีค่านิยมให้บุตรหลานเรียนสูง ๆ อย่างน้อยให้ถึงระดับปริญญาตรี เพราะเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญอย่างมากสามารถทำให้เป็นเจ้าของคนนายคน พ่อแม่ตั้งความหวังไว้เพื่อลูกและทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกได้เรียน แม้ฐานะครอบครัวจะยากจนก็ต้องดิ้นรนเพื่อลูกเสมอ ในบทเพลงลูกเนรคุณ มีเนื้อหากล่าวถึงพ่อแม่ส่งลูกเรียนในระดับปริญญา ดังนี้

จูบจนเงาะเนาะ บานรับข่าวปีชงาย	ถึงวันนี้ได้รับข่าวแดนไกล
เคนี้ยคนี้ อานาย	เพื่อนลูกชาย
กีนึงใจลรับปริญญา	เขาจะเข้ารับปริญญา
แมชัวร์คือลโกน	แม่ไปหาลูก

และในบทเพลงปริญญาฝากแม่ สะท้อนถึงความรักของพ่อแม่และความตั้งใจที่จะหาเงินเพื่อส่งให้ลูกเรียนจบปริญญา ดังนี้

มันทาโกนเปรีะ วาโกนแฮรีย	ไม่ว่าลูกชายหรือลูกสาว
คอมรีนเดิวเจ้าะฮือ..	ให้เรียนไปเถิด
เดิวเจ้าะ แมมีอดแซร นอกี้แควีย	ไปเถิด แม่หมดนาก็ช่าง

ออยบานโกน เปราะแซรีย
ชมรินจ็อบ นอปริญญา

ให้ได้ลูกชายหญิง
ให้เรียนจบปริญญา

จากบทเพลงกล่าวถึงความรู้สึกของแม่ แม่ขายที่นาจนหมดแต่ขออย่างเดียวคือลูกจบ
ปริญญา แม่จะดีใจที่สุด

4.10 ผู้หญิงนิยมทาขมิ้น

ขมิ้นมีประโยชน์หลายอย่าง อีกหนึ่งภูมิปัญญาของชาวเขมร คือการนำขมิ้นมาบดเป็นผง
ใช้ทาหน้าทาตัวเพื่อรักษาผิวพรรณให้สวยเปล่งปลั่ง ปรากฏในบทเพลงเจียงขันตุง และเพลงเรือม
อันเร จังหะจิงปรี ดังนี้

กีชละ กีชเลา

กีเดารมีต

เนียงเตวีร์วักตีด

ดีอลนาห็องบาน

เขาสลักเสลา

เขาทาขมิ้น

น็องไปหาคู่อีก

เมื่อไหร่จะได้

ก่อนจะไปหาคู่อีก หญิงจะทาขมิ้นพอกผิวไว้ แสดงให้เห็นว่าดูแลรักษาผิวพรรณของ
ตนเองให้สวยงามเพื่อชายหนุ่มจะได้หลงรัก นอกจากนี้ยังปรากฏในบทเพลงกันจัญเจ ตุง
กล่าวถึงขมิ้น ดังนี้

เนียงมมายเบ็ยแค

รมีต แมเป็ย อ็อส

เป็ย ต็อง มีน รมีต

ชเลอะ ดีอล มันเปราะ

รมีตแมเป็ยอ็อส

น็องเป็นหม้ายสามเดือน

ขมิ้นแม่เสียหมด

หมดแม่หัวขมิ้น

เตลิตถึงหัวเปราะ

ขมิ้นแม่หมด

จากบทเพลงทำให้รู้ว่าขมิ้นเป็นสมุนไพรที่จำเป็นและต้องมีไว้ประจำบ้าน เพื่อการใช้
ประโยชน์

4.11 คำนิยมกินหมากกินพลู

ชาวเขมรวัยผู้ใหญ่ถึงวัยชราานิยมกินหมากกินพลู ซึ่งปรากฏในบทเพลงเจรีียงตรต ดังนี้

ปเคียมชวางชระ	ตอนเช้าสว่างไสว
จัสเนอ้ม เตวีปัดจ	คนแก่พาไปเด็ด
กร็อมเดิมปัวจรัอม	ใต้ต้นโพธิ์ช้า
ตตัวะชลาปัดจ	หมากขาด
ชลาปัดจมลูปัดจ	หมากขาดพลูขาด
ลือ เปียนพา	วางบนพานหมาก
จัสปัดจเตเปีย	คนแก่เคี้ยวไม่ขาดปาก

คนชราหมักขาดหมากขาดพลูไม่ได้ เพราะเชื่อว่าจะช่วยให้เสียงดี คอไม่แห้ง ร่างกาย กระชุ่มกระชวย และในบทเพลงมมีวัต ทำนองเพลงบันแซร มีเนื้อหาว่า

หังยลเจียจตเนียะ	ตะวันเย็น
แอ โบลกอ กอ	กาบ่นเสียงร้อง กอ๊ก กอ๊ก
คเมาบองดือลนา	น้องดำพี่ถึงไหน
ดือลไปตีมัน	ถึงต้นโพธิ์ที่พี่
โห้ปตะ ชีชลา	หยุดพักกินหมาก

จากบทเพลงนี้จะเห็นว่ากรกินหมากเป็นวิถีชีวิตของทั้งหญิงและชาย ต้องเคี้ยวกินอยู่เป็นประจำและในบทเพลงกันจัญเจ ตูจ ได้กล่าวถึงหมากพลูไว้ด้วย ดังนี้

ชลากลอม มลูเกล็ง	หมากกลม ๆ พลูเกลี้ยง ๆ
เบอเนียงแอ็งเค็ง	ถ้าน้องเห็น
บองเทอจีเจีย	พี่ทำเป็นคนดี
มลูชเลอะ ทั้ม	พลูใบใหญ่
กมีอรกร็อมชลาชเวีย	ทาปูนเอาหมากวางบนใบพลู
ก้องน้องบานเมียะ คเนีย	ให้ผสมกันเป็นคำ

การกินหมากพลูปัจจุบันยังเห็นอยู่ในชีวิตประจำวันไป โดยเฉพาะคนชราในชนบท และในเครื่องเซ่นไหว้ของคนเขมรจะต้องมีหมากผ่าซีก พลู่ม้วน รวมอยู่ด้วย

4.12 ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ชาวเขมรยึดถือปฏิบัติมาแต่โบราณ จึงมีความเชื่อเรื่องบุญและบาป เชื่อเรื่องชาติก่อน ชาติปัจจุบัน และชาติหน้า ดังปรากฏในบทเพลงต่อไปนี้

ตัวอย่างเพลงเบ็ดเตล็ด

อาเนตปรอฮบอง	สงสารพี
นี่คือแฮตกัม	นี่คือเหตุกรรม
แดลเมียนปจัมกาย	ที่มีประจำตัว
เปรงนิสเคอะ เนียม	บุญนี้จูงนำ
ปรือฮบองค้อลเฮย	ตัวพีถึงแล้ว
เนียงจ้อลฮอยชตป์	น้องทิ้งพี
เดเน็วนองแต่ย	ให้เอนตายอยู่กับดิน
ด้ เกิดเจียตทเม็ย	ถ้าเกิดชาติใหม่
ฮอยบานเน็วรัมคเน็ย	ให้ได้อยู่ร่วมกัน

ตัวอย่างเพลงงูตตี

ปรือฮบองมินคาน	พีไม่ทิ้ง
รางจอลเนียง	จากน้องไปเลย
จดหมายลายล์ เจียฮ์ ซอน	จดหมายลายลักษณ์เป็นอักษร
จอลปโอินปุมเจียเจียกูเปรง	ทิ้งน้องคู่บุญ
ปรือฮบองเกิดโม	ตัวพีเกิดมา
จีเจียตเน็ยละลิ่ง	เป็นชาตินักเลง
ตามลเมลรีงรีง	ตามนิสัยเรื่อย ๆ

จากบทเพลงเบ็ดเตล็ดและเพลงงูตตี มีความเชื่อเรื่องกรรมที่มีประจำตัวของแต่ละคน ถ้ามีบุญจะเป็นเนื้อคู่กันในชาตินี้ แต่ถ้าชาตินี้ไม่ได้เป็นคู่กันก็ขอให้เกิดชาติหน้าเป็นคู่กัน

การกล่าวถึงชาติภพ และบุญวาสนา มักปรากฏในเรื่องของความรัก ดังตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นในเพลงทานอเนียงนอและเพลงเขมรอกหัก ดังนี้

ตัวอย่างเพลงทานอเนียงนอ

อ้นนอเนียงนอ อ้นยะนอเนียงนอ	หนอน้องหนอ
เนียงเอย บนบองมันด็อล	น้องเอยบุญพี่ไม่ถึง
ชะเต็งเนียงเอย	น้องบางเอย
ไต้ยะบองมันด็อล แม่โหวข้างเนียง	พี่ไม่ถึงแม่พ้อข้างน้อง
เนียงเอยก็ดคะเนียรุดจ็อด เอย	น้องเอยคิดถึงกัน
พะเนกบนบองมันด็อล	ตาบุญพี่ไม่ถึง
กระम्मย้งก็โตวจ็อก	หญิงอย่างเธอไปเถอะ
ชะเต็งเนียงเอยกระम्मย้งก็เจ็ดโตวจ็อก	น้องบางเอยหญิงอย่างน้องไปเถอะ
บนบองเวียเตียบ	บุญพี่มันสั้น

ตัวอย่างเพลงเขมรอกหัก

เกิดโมเจียดนิ ชะเนาะคลุน	เกิดมาชาตินี้ ทุกข์ระทมตัวเอง
เจียดปีมนบองเทอบนมันพอ	ชาติก่อนพี่ทำบุญไม่พอ
รือมันเมนกูปีรงวาสนาของมันพอ	หรือไม่มีคู่วาสนาพี่ไม่พอ
มันด็อลเนียงนอเนียงแซรีย	ไม่ถึงน้องหญิง

จากตัวอย่างภาพสะท้อนที่ปรากฏในบทเพลงดังกล่าว จะเห็นว่าความเชื่อในเรื่องบุญวาสนา ความเชื่อในเรื่องเวรกรรม ความเชื่อในเรื่องชาติภพ ความเชื่อในเรื่องความรักของชาย – หญิง เกิดจากการทำบุญร่วมกันมาตั้งแต่ชาติปางก่อน ชาตินี้จึงมีวาสนาได้พบรัก เป็นความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมของชาวเขมร

4.13 ความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์

บทเพลงเจรียง กันตรึม ได้สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์(หมายถึงรวมถึงครูบาอาจารย์ที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำหรับกราบไหว้บูชาด้วย) เพราะคนในสังคมเชื่อถือในอำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติ ว่าคอยปกป้องรักษาอำนวยความสะดวก ค้ำครองดูแลบ้าน และชีวิตให้อยู่ร่มเย็น

เป็นสุข ปรากฏในบทเพลงเรือกันตรึม เพลงบัวรั้อัปรธา เพลงเจี๋ยงนอรแกว เพลงเจี๋ยงบังนา เพลงไหว้ครุทำนองชเรียชเดีร เพลงเรือกมะโนโปดิงต็อง เพลงเรือกมอไยและเพลงเรือกอันเร ดังนี้

ตัวอย่างเพลงเรือกันตรึม

ทาโกนจา ติวบ็อด	ว่าลูกหลานสวดบท
นอเปรียะปุด รือติวดา	ไหว้พระพุทธร หรือเทวดา
โกนจา ติวบ็อด	ว่าลูกหลานสวดบท
นอเปรียะปุด รือติวดา	ไหว้พระพุทธร หรือเทวดา
โกนจา นอบองเฮย แมนา	ลูกหลานเอ๋ย แม่คนไหน
ทาลออล ละฮ๊ะ อย เจียงกี	ว่าสวดยกว่าใคร

ตัวอย่างเพลงบัวรั้อัปรธา

ขยี้ม ลักไดประนีอม ตะลือเกศา	ข้าพเจ้ายกมือพนมไว้เหนือเกศา
ขยี้ม ลักไดประนีอม ตะนอลือเกศา	ข้าพเจ้ายกมือพนมไว้เหนือเกศา
อันเจีญกรูบา เจาะโมจูย โจนพอง	อัญเชิญครุบาลมาช่วยลูกด้วย
ชมอันเจีญกรูบา เจาะโมจูย โจนพอง	ขออัญเชิญครุบาลมาช่วยลูกด้วย

ตัวอย่างเพลงเจี๋ยงนอรแกว

ลี ดัยประนม	ยกมือประนม
ทวายบังค้อม	ถวายบังคม
กรูบาอาจารย์	ครูบาอาจารย์
ต็องเตียวริต	ทั้งเทวฤทธิ์
ชเทิตกรบชทาน	สถิตทุกสถาน
ใช้มจูยบันดาล	ขอช่วยบันดาล
บ้มเปียปรัดญา	ไฝ่เป็นความรู้
คณูมใช้มชเทิต	ข้าขอสถิตย์
จรีญกลอนปเดิต	ซ้บกลอนประดิษฐ์
ปเดิมเปียะทา	ประเดิมคำว่า
ตัมนองนอรแกว	ทำนองนอรแกว

ตัวอย่างเพลงเจริญงังนา

ลี ดัย บังค้อม
 ตะ ลี เซรซา
 อัณเจิญกูรบา
 โมจุยคณุมพอง

ยกมือวันทา
 วางไว้เหนือหัว
 อัณเจิญกูรบา
 มาช่วยลูกด้วย

ตัวอย่างเพลงไหว้ครูทำนองชเรีซเดีร

อาหังอัณขณุม
 ทเวิตทวายบังค้อม
 กุนกรุมจะทลัย

ตัวข้าพเจ้า
 ขอสักการะ ถวายบังคม
 คุณครูที่นับถือ

ตัวอย่างเพลงเรือมกะโน้ปติงต็อง

ลี ดัยบังค้อม
 (สร้อย) โซงซารบองเอย
 ตะ ลี เซรซา
 อัณเจิญกูรบา

ยกมือบังคม
 คู่รักพี่เอย
 วางไว้เหนือหัว
 อัณเจิญกูรบา

ตัวอย่างเพลงเรือมอาโย

ลี ดัยบังค้อม
 ตะ ลี เซรซา
 อัณเจิญกูรบา
 โมจุยคณุมพอง

ยกมือวันทา
 เหนือเกศา
 อัณเจิญกูรบาอาจารย์
 มาช่วยข้าด้วย

ตัวอย่างเพลงเรือมอันเร

ไอยา..เล็กโต ประนีอม
 บังคมเวือนเตีย
 อันนอเจิญ ลูกกูรบา
 เจาะโมจุย นนอโกนพอง
 แกวหนอ บองนอ

ยกมือประนม
 กราบไหว้
 อัณเจิญกูรบา
 ลงมาช่วยลูกด้วย
 แก้วหนอพี่หนอ

จากตัวอย่างในบทเพลงต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าชาวเขมรมีความเคารพในเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่หมายรวมถึงครูบาอาจารย์ การขับร้องเพลงเจรีียง เพลงกันตริ้ม ทุกครั้งจะต้องขึ้นด้วยบทไหว้ครู การกล่าวถึง เทวดา ครูเพลงผู้ล่วงลับไปแล้วนั้นถือเป็นสิริมงคลให้กับผู้ขับร้องและคณะ การขออำนาจจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือให้ช่วยดลบันดาลให้ทำการแสดงสำเร็จลุล่วงด้วยดี

4.14 ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์

ความเชื่อที่อยู่คู่กับคนเขมรอีสานใต้ คือความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นคาถาเวทมนตร์ที่คนเขมรสืบทอดต่อกันมา โดยผู้ที่มีคาถาอาคมมักจะสักยันต์ตามตัว และกินหมากกินพลู ดังปรากฏในบทเพลงไหว้ครูมมืตทำนองเพลงเพ็ลียง เพลงไหมโรงทำนองอันซงซแนญญู ดังนี้

ตัวอย่างเพลงไหว้ครูมมืต ทำนองเพลงเพ็ลียง

ทังยลเจ็ยจตุล	ตะวันเย็นอ่อน
บองแจ็ญรีนม้วน	พื่อออกเรียนคาถา
รีนมฮาซลาลือบ	เรียนคาถาสะกตจิต
บองบังออนเจ็ตซเร็ย	พื่อให้ใจหญิงอ่อน

ตัวอย่างเพลงไหมโรง ทำนองอันซงซแนญญู

ทังยลเจ็ยต ซติวน	ตะวันเย็นโปล้เพ็ล
บองแจ็ญรีนม้วน	พื่อออกมาเรียนคาถา
รีนมฮา ซลาลือบ	เรียนคาถาสะกตจิต
รีนทังยมินบาน	เรียนกลางวันไม่ได้
บองซุรีนยุบ	พื่อสู้เรียนกลางคืน
รีนมฮาซลาลือบ	เรียนคาถาสะกตจิต
บังออนเจ็ตซเร็ย	อ่อนใจหญิง

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงว่าคนเขมรโดยเฉพาะชายมักสนใจเรื่องไสยศาสตร์ เรียนคาถาสะกตจิตเพื่อนำไปใช้กับหญิงที่ตนสนใจ หญิงจะได้ใจอ่อนรักตน

4.15 ความเชื่อเรื่องคำสาบาน

คำสาบานมักพบในการพูดของชายชาวเขมร เมื่อหญิงคนรักไม่เชื่อคำพูดของตน จึงต้องมีการสาบานแสดงความจริงใจให้หญิงที่ตนรักเชื่อใจในความรักที่มีให้ ปรากฏในบทเพลงเจรียง นอรแกว เจรียงปังกาและเพลงยังโสคนะจีะ ดังนี้

ตัวอย่างเพลงเจรียงนอรแกว

ตี ไฮร มั่นแดงเสาะ
ปรอฮขอปชบือต
เลยะ ปี่ คลูนแอง
ชเรียนามันเตียน

น้ำไหลไม่เคยหลับ
ผู้ชายชอบสาบาน
ช่อนนีสัยตัวเอง
หญิงใดไม่ทัน

ตัวอย่างเพลงเจรียงปังกา

ทาเบอบองบานเฮย
บองปุมเลงเลย
ชลัปรีวฮพองคเนีย
แต่จเปียะ ชบือต

ว่าถ้าพี่ได้ไป
พี่ไม่ทิ้งเลย
ตายเป็นด้วยกัน
เหมือนคำสาบาน

ตัวอย่างเพลงยังโสคนะจีะ

บอมันเมียนแมน
เหียนสะบือตคละระออย
ออยปะกับเดกเดย์
ออยก็วปูเกียติกำกอ

ถ้าไม่จริง
กล้าสาบานหรือไม่
ให้นอนคว่ำดิน
ให้เกี่ยวคว่ำคอ

จากตัวอย่างบทเพลง ปรากฏคำว่า "สาบาน" เป็นคำพูดที่ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งมั่นใจในความรักความจริงใจ และก็มีมักสาบานในเรื่องคอขาดบาดตาย โดยมากฝ่ายชายจะเป็นผู้ให้คำมั่นสัญญาหรือสาบานกับฝ่ายหญิง

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมกลุ่มชนเขมรอีสานใต้ จากเพลงเจรียง กันตริม โดย
สรุปภาพสะท้อนสังคมออกเป็น 4 ด้าน ดังตารางต่อไปนี้

- คำชี้แจง 1 หมายถึง ภาพสะท้อนสังคมเด่นชัดในด้านสภาพชีวิตและความเป็นอยู่
2 หมายถึง ภาพสะท้อนสังคมเด่นชัดในด้านเศรษฐกิจและอาชีพ
3 หมายถึง ภาพสะท้อนสังคมเด่นชัดในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี
4 หมายถึง ภาพสะท้อนสังคมเด่นชัดในด้านค่านิยมและความเชื่อ

ตาราง 1 แสดงจำนวนเพลงเจรียง กันตริม และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏ

ลำดับที่	ชื่อเพลงเจรียง กันตริม	ภาพสะท้อนสังคม			
		1	2	3	4
1	เพลงเจรียงนอรแกว				/
2	เพลงเจรียงบังกา				/
3	เพลงเจรียงขันตุง	/			
4	เพลงเจรียงตรต			/	
5	เพลงไหว้ครุยมมีวด ทำนองเพลงเพลียง				/
6	เพลงมมีวด ทำนองเพลงปิ่นแชร	/			
7	เพลงมมีวด ทำนองเพลงเซียม	/			
8	เพลงมมีวด ทำนองเพลงกาปเป	/			
9	เพลงมมีวด ทำนองเพลงซาปตาน				/
10	เพลงกล่อมเด็กทำนองเพลงอมตุดู				/
11	เพลงกล่อมเด็ก เพลงอาอูจ	/			
12	เพลงกล่อมเด็ก นางเกียน ทองสวัสดิ์		/		
13	เพลงกล่อมเด็ก นายสมบุรณ์ เพิ่มพูน				/
14	เพลงเจรียงโดนตา			/	
15	เพลงเจรียงอดีต ปัจจุบัน	/			
16	เพลงไหว้ครู ทำนองชเรียชเดิร				/
17	เพลงโหมโรง ทำนองเพลงรัมพาย	/			
18	เพลงโหมโรง ทำนองอันซของชแนญนู				/
19	เพลงเบ็ดเตล็ด				/

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเพลงเจี๋ยง กันตริ้ม	ภาพสะท้อนสังคม			
		1	2	3	4
20	เพลงงูตตี		/		
21	เพลงอายัยกลาย				/
22	เพลงนอรแกว		/		
23	เพลงคเมามาแม				/
24	เพลงกะโน้ปติงต็อง				/
25	เพลงกันจัญเจ ตูจ		/		
26	เพลงสักรวา				/
27	เพลงรัมเปย		/		
28	เพลงอมตุ	/			
29	เพลงปการันเจ				/
30	เพลงไหว้ครูเรือมอันเร ทำนองอาโยพิมพวง	/			
31	เพลงประกอบเรือมอันเร จังหวะกัตปกาศาปदान		/		
32	เพลงประกอบเรือมอันเร จังหวะจั้งมูย				/
33	เพลงประกอบเรือมอันเร จังหวะมลปโดง	/			
34	เพลงประกอบเรือมอันเร จังหวะจั้งปี้ร		/		
35	เพลงเรือมกะโน้ปติงต็อง				/
36	เพลงเรือมอาโย				/
37	เพลงแซนโดนตา			/	
38	เพลงโมไว๊ย โดนตา			/	
39	เพลงสะตุยสะไย	/			
40	เพลงชะเมาอัยกะบัย				/
41	เพลงเดอ เพอะโดนตา			/	
42	เพลงสรา				/
43	เพลงเลียโมโดนตา			/	
44	เพลงความกระम्म				/
45	เพลงเคล็ยนระบืออกกะจัย				/

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเพลงเจี๋ยกัณฑ์	ภาพสะท้อนสังคม			
		1	2	3	4
46	เพลงระออบมะนายสะดาปะไต				/
47	เพลงโกนประชาทำซ็อด				/
48	เพลงบัวรั้อัปชรา				/
49	เพลงเรือมอันเร				/
50	เพลงแกล มอ				/
51	เพลงเรือมกันตรึม			/	
52	เพลงศรีไผทมนต์		/		
53	เพลงมังกิวลจองได			/	
54	เพลงเกิด อย อาเอ				/
55	เพลงโกนเจ็อบ	/			
56	เพลงเลงดัจเป็ด		/		
57	เพลงกันเ้าะชราเบ็ด				/
58	เพลงจับโดกรู				/
59	เพลงโมปีนา				/
60	เพลงคลายบองจางยี่				/
61	เพลงโคจคูลุนปรั้วปะเตี้ยกี				/
62	เพลงรั้วปะเนา				/
63	เพลงหนิงหน่อง		/		
64	เพลงละออเตอว				/
65	เพลงปะโอนปราบบอง				/
66	เพลงสลันมันบาน				/
67	เพลงเดกตาแอง	/			
68	เพลงยืมเยม				/
69	เพลงร็อก เอี้ยยะ		/		
70	เพลงกัมพูชาถึงเวียงจันทร์	/			
71	เพลงยังโสดนะจ๊ะ				/

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเพลงเจรีียง กันตรึม	ภาพสะท้อนสังคม			
		1	2	3	4
72	เพลงสาวตึกแตน				/
73	เพลงรักสาวกันตรึม				/
74	เพลงแบกเซราะ				/
75	เพลงบานปะเดียแบกเซราะ				/
76	เพลงจ็องบาน				/
77	เพลงทำกินหาเก็บ	/			
78	เพลงลูกเนรคุณ	/			
79	เพลงรักลาเมื่อยามจน				/
80	เพลงเดิมตรงบักโมสลัญบอง				/
81	เพลงบทรินโกนแฮร์ย				/
82	เพลงเจ็ดแม่อ็อว				/
83	เพลงสลัญเนียงนา...บอง				/
84	เพลงไฮโซ เซราะกราว				/
85	เพลงก๊ก				/
86	เพลงคลื่นใหญ่ได้วันทด	/			
87	เพลงน้ำตาตุ๊ก ๆ		/		
88	เพลงปริญญาฝากแม่				/
89	เพลงลี้วะแฮรติงรถ				/
90	เพลงปะปวนเฮาชะมั่วะลิ่ง				/
91	เพลงมนี้ ซี่ มนี้				/
92	เพลงยืมเขามายึด				/
93	เพลงเจ็ดอ๋อยเจ็ด				/
94	เพลงเสียวไว้ว				/
95	เพลงไอ้หนุ่มก่อสร้าง		/		
96	เพลงทานอเนียงนอ				/
97	เพลงเขมรอกหัก				/

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเพลงเจี๋ยง กันตริ้ม	ภาพสะท้อนสังคม			
		1	2	3	4
98	เพลงกลองยาวคงคย				/
99	เพลงวอนวัยรุ่น				/
100	เพลงรักมีพิษ				/
รวมทั้งหมด		17	13	8	62

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมกลุ่มชนเขมรอีสานใต้ จากเพลงเจี๋ยง กันตริ้ม โดยสรุปภาพสะท้อนสังคมออกเป็น 4 ด้าน ดังตารางต่อไปนี้

- 1 ภาพสะท้อนสังคมเด่นชัดในด้านสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ คิดเป็นร้อยละ 17
- 2 ภาพสะท้อนสังคมเด่นชัดในด้านเศรษฐกิจและอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 13
- 3 ภาพสะท้อนสังคมเด่นชัดในด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี คิดเป็นร้อยละ 8
- 4 ภาพสะท้อนสังคมเด่นชัดในด้านค่านิยมและความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 62

การแพร่กระจายของวงเจรียง กันตรึม

เจรียง กันตรึม เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของกลุ่มชาวเขมรอีสานใต้ คือ จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และ ศรีสะเกษ โดยเฉพาะในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมแห่งวัฒนธรรมเขมรเนื่องจากเป็นดินแดนที่มีชาวเขมรอาศัยอยู่มากที่สุด ความเจริญด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตถูกถ่ายทอดมาเป็นการร้องรำทำเพลง ที่เรียกว่า เจรียง และกันตรึม กลายเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวเขมร

เพลงเจรียง เพลงกันตรึม จะบ่งบอกถึงช่วงยุค 200 ปีก่อน จนถึงปัจจุบัน ที่คนผ่านความยากลำบาก แม้จะมีความครึกครื้นสนุกสนานก็แฝงความเศร้า ต้นเค้าของเพลงเกิดมาจากแรงบันดาลของความอดอยาก ความทุกข์ ส่วนเพลงรื่นเริงมาจากการทำมาหากิน การเลี้ยงชีพ และการยังชีพ ต้นแบบของเพลงจะมีลักษณะโหยหวน หรือครึกครื้นอย่างไรเพราะมีศิลปะไม่โฉบฉ่าง แสดงว่าคนตัดความทุกข์ออกไม่หมดสิ้น จึงทำให้รู้ว่าจิตวิญญาณของคนโบราณ แม้จะมีความสุข แต่ก็สุขได้ชั่วคราวชั่วยาม แต่ความทุกข์นี้ยาวนาน เพราะฉะนั้นเพลงเศร้าจึงมีมากกว่า เนื้อร้องส่วนใหญ่ต้องการให้ลูกหลานกินอยู่สุขสบายในรูปแบบวิถีประเพณีดั้งเดิม มีกฎหมายพื้นบ้านที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านบทเพลงบทกลอนเหล่านั้น

ปัจจุบันรูปแบบของเจรียง กันตรึมแม้จะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เพราะกระแสเทคโนโลยี ความเจริญที่ทำให้ยุคสมัยเปลี่ยนไป คนในยุคเก่าผู้สืบทอดศิลปะการแสดงที่แท้จริงนั้นล้มหายตายจากเหลืออยู่ไม่กี่คน แต่การแสดงก็ยังคงเอกลักษณ์ของชาวเขมรได้เป็นอย่างดี ผู้ศึกษาได้ศึกษาการแพร่กระจายของวงเจรียงและวงกันตรึม ไว้ดังนี้

การแพร่กระจายของวงเจรียง

1. ลักษณะทั่วไปของเจรียง

เจรียง หรือจำเรียง ซึ่งเป็นคำภาษาเขมรแปลว่า ร้อง เป็นการขับร้องเป็นทำนองเสนาะแบบการอ่านทำนองเสนาะใช้ในการเล่าเรื่องโบราณวัฒนธรรมความเป็นอยู่และประเพณี หรือเล่านิทานเป็นการสั่งสอนให้คนทำความดี ลักษณะของเจรียงจึงคล้ายกับหมอลำและเพลงโคราชดนตรีที่ใช้ประกอบคือ แคน การแสดงประกอบด้วยผู้ร้อง(เนียะจรียง)ฝ่ายชาย 1 คน และฝ่ายหญิง 1 คน คนเป่าแคน(เนียะกิน) อีก 1 คน การแสดงอย่างเดียวกันนี้ในประเทศกัมพูชาเรียกว่า"โอะกัญโตล" ภาษาหรือเนื้อร้องเป็นภาษาเขมร ซึ่งเป็นภาษาประจำถิ่นเขมรในไทย หรือเขมรสูง(เขมรลือ) ในเขตจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ ไม่มีภาษาเขียนแต่จะใช้อักษรไทยเขียนแทน

การเจี๋ยงจะเริ่มต้นด้วยบทไหว้ครูเป็นการรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ แล้วเริ่มบทปฏิสันถารกับผู้ฟังบอกเล่าถึงความสำคัญของการแสดงว่างานนั้นๆ มีการบำเพ็ญกุศลอะไร บางครั้งก็ยกนิทานประกอบ การเจี๋ยงอาจจะเจี๋ยงเป็นกระทู้ ถามตอบ ในช่วงหลัง ๆ จะเพิ่มความสนุกสนานโดยใช้บทหยอกล้อกระทบทกระเทียบในลักษณะตลกคะนอง การเจี๋ยงแบ่งออกได้หลายแบบ เช่น

1. **เจี๋ยงขันตู่จ** เป็นการร้องเล่นในเทศกาลต่างๆ โดยชายหนุ่มจะหาคนเบ็ดมาหนึ่งคน แล้วใช้ขนมต้มหรือผลไม้ผูกไว้ที่เชือกเบ็ด แล้วนำเบ็ดไปหย่อนล่อหญิงสาวถ้าหญิงสาวผู้ใดรับเหยื่อก็แสดงว่ารัก
2. **เจี๋ยงกันตรอบกัย** (เพลงปรบไก) เป็นการเล่นเจี๋ยงคนเดียว ไม่มีดนตรีเป็นแบบแผน ส่วนใหญ่ใช้วิธีตีบมือหรือสีซอเป็นการเจี๋ยงแบบตลก
3. **เจี๋ยงตรัว** เป็นการขับร้องเดี่ยวเป็นนิทาน ประกอบซอ คล้ายการลำพื้น ของชาวอีสานเหนือ ผู้ขับร้องจะสีซอไปด้วย
4. **เจี๋ยงจเปย** เป็นการขับร้องเดี่ยวเป็นนิทาน ประกอบพิณ กระจับปี มีผู้เล่นคนเดียวเป็นผู้ขับร้องและตีคจเปย
5. **เจี๋ยงจรวง** แปลว่าขับร้องโดยปีจรวงเปาประกอบ เป็นการขับร้องได้ถากันเป็นเรื่องตำนาน สุภาชิตต่างๆ เดิมใช้ปีจรวงประกอบแต่ปัจจุบันใช้ซอแทน
6. **เจี๋ยงนอรแกว** มีผู้แสดงประกอบด้วยชาย 2 คน หญิง 2 คน เป็นการเล่นโต้ตอบระหว่างชายหญิง โดยแต่ละฝ่ายจะมีฟอเพลงและแม่เพลงร้องนำและมีลูกคู่ร้องตาม ต่อจากนั้น ชาย-หญิงแต่ละฝ่ายจึงร้องโต้ตอบกันเป็นคู่ๆ โดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบ
7. **เจี๋ยงป้งนา** เป็นการขับร้องคล้ายกับเจี๋ยงนอรแกว แต่มีจังหวะเร็วกว่า มีผู้แสดงประกอบด้วยชาย 1 คน หญิง 1 คน กลองโทน 1 คน ขับร้องโดยบรรยายเรื่องราวตามต้องการ
8. **เจี๋ยงเบริน** เป็นการร้องเพลงคลอกับแคนแบบร้องคู่ชาย-หญิง คล้าย "หมอลำกลอน" ของชาวอีสานเป็นทำนองขับลำนำเรื่องราวหรือโต้ตอบซักถามนิทานชาดก
9. **เจี๋ยงตรต** เป็นการร้องรำเป็นกลุ่มในวันขึ้นปีใหม่ (13 เมษายน) โดยมีฟอเพลงร้องนำแล้วลูกคู่ก็ร้องตาม หรือร้องรับเดินทางเป็นคณะไปร้องอวยพรตามบ้านต่างๆ

เมื่ออวยพรเสร็จ ก็จะขอบริจาคเงินเพื่อไปทำสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ลักษณะการร้องรำอันนี้ คล้ายกับการเซ็งบั้งไฟของชาวอีสานเหนือ

10. **เจรียงไปยออ** เป็นการขับร้องโต้ตอบ ระหว่าง ชาย หญิง เกี่ยว พาราฮี ซึ่งฝ่ายชาย ต้องการให้ฝ่ายหญิงรับรักตน ฝ่ายชายนั้นจะต้องมีชั้นเชิงมีปฏิภาณไหวพริบ และคารมคมคายเป็นอย่างมาก มีเครื่องดนตรี ปี่อ้อ เป่าประกอบ

2. การแต่งกายของนักแสดง

การแต่งกายแบบพื้นเมือง

ฝ่ายหญิง จะนุ่งโจงกระเบนเสื้อคอกลมแขนกระบอกมีผ้าสไบไหมพาดไหล่มัดรวบไว้ด้านข้างระหว่างเอว หรือบางครั้งใช้ผ้าสไบคล้องคอปล่อยชายเท่ากันทั้งสองไว้ด้านหน้า ต่อมาเปลี่ยนจากนุ่งโจงกระเบนมาเป็นนุ่งผ้าถุงไหมที่ทอเอง ซึ่งเรียกว่า ผ้าถุงโฮล ชาวไทยเขมรเรียกว่า ชัมปิวลโฮล ใส่ตุ้มหู ภาษาเขมรเรียกว่า ตะเกา หรือกระจอน ทรงผมส่วนมากจะตัดผมทรงไร แบบโบราณ คือ ปล่อยจอนยาวไว้ตรงข้างหูสองข้าง

ฝ่ายชาย จะนุ่งโจงกระเบนด้วยผ้ากระเนียว(ผ้าหางกระรอก) สวมเสื้อคอกลมคล้องด้วยผ้าขาวม้าไหม ทั้งชายไปข้างหลังสองชาย มีผ้าขาวม้าคาดเอว 1 ผืน ต่อมาเปลี่ยนจากนุ่งโจงกระเบนมาเป็นนุ่งโจงไหมแทนมีผ้าขาวม้าคาดเอว

หมอแคน ในอดีตจะนุ่งผ้าโจง สวมเสื้อหม้อฮ่อมมีผ้าขาวม้า (สไบสอดเปราะฮ์) คาดเอว

การแต่งกายแบบสมัยนิยม

ฝ่ายหญิง จะนุ่งผ้าไหมยาวหรือสั้นตามสมัยนิยมในปัจจุบัน

ฝ่ายชาย จะสวมชุดสากลผูกเน็คไท หรือสวมเสื้อเชิ้ตแขนยาวแบบสุภาพ

หมอแคน ในปัจจุบันได้พัฒนามาเป็นการสวมเสื้อเชิ้ตสีขาวเก็บชายเสื้อเข้าข้างใน กางเกง นุ่งกางเกงขาวาวสีเข้มมีเข็มขัดคาดเอว

3. ลักษณะของการแสดง

การเจรียง ประกอบด้วย ฝ่ายชาย 1 คน และฝ่ายหญิง 1 คน และคนเป่าแคนอีก 1 คน ก่อนทำการเจรียงจะต้องประกอบพิธีไหว้ครูเจรียง มีเครื่องเช่นหรือเครื่องบูชาครูเจรียง แต่ละคณะ จะแตกต่างกันบ้างตามแต่เจ้าภาพจะเป็นผู้ตระเตรียมให้ ซึ่งประกอบด้วย กรวยดอกไม้ กรวยรูป 5 ดอก เทียน 2 คู่ หมากพลู 5 คำ เหล้าขาว 1 ขวด ผ้าขาวยาว 5 ศอก 1 ผืน เงินกำนัน 22 บาท น้ำ 1 ชัน นูหรี 1 ซอง ไก่ต้ม 1 ตัว จากนั้นขึ้นเวทีเริ่มเจรียงโต้ตอบกันไปมา การเจรียงจะเริ่มต้นด้วยบทไหว้ครู ปฏิสันถารกับผู้ฟัง และเจรียงเป็นการบอกกล่าวถึงความสำคัญของงานนั้น ๆ ว่ามี

การบำเพ็ญกุศลอะไร มีอันใดสิ่งอย่างไร บางครั้งก็มีการยกนิทานประกอบก็ได้บางครั้งการเจี๋ยง อาจเป็นเชิงกระทู้ถาม คือฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ถามอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตอบทำนองการ ปูจจา – วิสัชนา จะร้องโต้ตอบกันระหว่าง ชาย – หญิง เนื้อหาที่เจี๋ยงจะเป็นเนื้อหาสาระตรงตามงานบุญนั้น ๆ โดยยึดจากคัมภีร์ของพระที่ถ่ายทอดมาตามความเชื่อในพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราว เกี่ยวกับพุทธประวัติ การกำเนิดคนและสัตว์โลก ความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา การอบรมสั่งสอน ดูแลบุตรของพ่อแม่ การปฏิบัติตนของลูกที่ดี หลังจากนั้นจึงเจี๋ยงโดยทั่วไป

ชั้นเจี๋ยงทั่วไปนี้ ในขณะที่เจี๋ยงฝ่ายชายจะรำเกี่ยวฝ่ายหญิงพะเนอคล้องเคล้ากันไป ตามจังหวะลีลาของเสียงแคน เล่นไปจนถึงเวลาหยุดพักเที่ยงคืน เพื่อรับประทานอาหารและดื่มน้ำ ประมาณ 15 – 20 นาที เมื่อรับประทานเสร็จจึงเริ่มเล่นใหม่ โดยเริ่มเจี๋ยงด้วยภาษาที่ออกสอง แ่งสองง่าม กระทบกระเทียบเปรียบเปรยโต้ตอบกันไปมาระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยใช้ ปฏิภาณไหวพริบ การเจี๋ยงในสมัยก่อนถ้าเป็นเจี๋ยงที่ออกสองแ่งสองง่าม จะใช้คำเปรียบเปรย เป็นส่วนใหญ่ใช้ภาษาหรือใช้คำที่ค่อนข้างสุภาพ ต้องคิดหลายชั้นซึ่งคนฟังจะไม่รู้ถ้าไม่คิดตามและ วิเคราะห์และคิดให้ลึก การใช้ภาษาไม่หยาบโหลน เมื่อผู้ฟังคิดได้ทันก็จะสนุกเฮฮา ส่งเสียงหัวเราะ ให้ร้องและพากันปรบมือ

ลักษณะการเจี๋ยงในตอนหลังจะเพิ่มรสสนุกสนานด้วยการใช้คำเป็นที่พอกพอกใจแก่ ผู้ฟัง เรียกเสียงเฮฮา จึงมักเป็นการหยอกล้อกระทบกระเทียบกระเด็ดไปทางตลกคะนองตามแบบ ฉบับของการละเล่นพื้นเมืองโดยทั่วไป การเจี๋ยงแบบนี้บางที่ เรียกว่า “เจี๋ยงเบริน” มีการเจี๋ยง อีกประเภทหนึ่งที่เคยได้รับความนิยมมาก คือ การเจี๋ยงนิทาน ผู้เจี๋ยงจะนำนิทานเก่า ๆ มาเจี๋ยง เช่น กตามซอ (ปูขาว) ซังเซลจ้อย (สังข์ศิลป์ชัย) ฯลฯ มาเจี๋ยง การเจี๋ยงแบบนี้ได้รับความนิยม เท่ากับกันตรึม ลักษณะการเล่นคล้าย ๆ หมอลำ คือ มีแคนประกอบ ภาษาที่ใช้ภาษาเขมร ปัจจุบัน คนที่เล่นเจี๋ยงได้มักเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งนับวันก็จะหมดไป

4. เวลาที่ใช้ในการแสดง

การแสดงปกติจะแสดงในเวลากลางคืน เริ่มในเวลา 21 นาฬิกา ถึง 6 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น แต่ก็มีแสดงในช่วงกลางวันเช่นกัน แต่จะแสดงไม่เกิน 3 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นการแสดง เฉพาะกิจนั้น ๆ ศิลปินเจี๋ยงเล่าให้ฟังว่า การแสดงเจี๋ยง ผู้แสดงจะมีครูเจี๋ยง คือถือเอาวิชา ความรู้ความสามารถทางด้านนี้จากครูบาอาจารย์ที่ได้ถ่ายทอดมา จึงมีการไหว้ครูก่อนการแสดง และจะให้เกิดความขลัง จะต้องเป็นเวลากลางคืน ผู้แสดงจะมีกำลังไม่เหน็ดเหนื่อย มีไหวพริบ ปฏิภาณขับร้องด้วยถ้อยคำสำนวนมากมายถูกต้อง และสะกดใจผู้ชมได้ตลอดการแสดง ช่วงที่มีการว่าจ้างเจี๋ยงส่วนใหญ่คือช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว เทศกาลออกพรรษา และงานบุญสำคัญต่าง ๆ

5. ประเภทของงานและสถานที่แสดง

ช่วงที่มีการว่าจ้างเจียรยงส่วนใหญ่คือช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว เทศกาลออกพรรษา และงานบุญสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ งานบวช งานกฐิน งานขึ้นบ้านใหม่ ต่อบายศรีคนชรา งานฉลองในวัด หรือแม้กระทั่งงานศพ งานทำบุญอุทิศ การเล่นเจียรยงมีบทบาทสำคัญ คือ จะช่วยผ่อนคลายความทุกข์ความโศกเศร้าเสียใจ สำหรับงานมงคลสมรสชาวสุรินทร์ปัจจุบันไม่นิยมนำเจียรยงไปเล่น เพราะถือว่าไม่เหมาะสม ส่วนมากจะนำการเล่นกันตรึมมาเล่นแทน

สถานที่ทำการแสดงคือ บริเวณที่เจ้าภาพจัดขึ้น ยกเว้นมีหลังคาพื้นที่ไม่กว้างมาแต่สามารถร้องรำได้ มีเครื่องขยายเสียง ไมโครโฟน สำหรับผู้เจียรยง สถานที่ทำการแสดงนั้นจะอยู่ภายในงานบุญนั้น ๆ ในชุมชนชาวเขมรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ กระจายออกไปในจังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และจังหวัดที่มีชุมชนชาวเขมรอาศัยอยู่ทั่วประเทศไทย ส่วนสถานที่ทำการแสดงที่ไกลที่สุดคือต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศกัมพูชา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการแสดงที่ผู้ว่าจ้างนำไปแสดงในกลุ่มชาวเขมรที่อยู่ต่างประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมศิลปะการแสดงพื้นบ้านเจียรยง ให้เป็นที่รู้จักอีกด้วย

6. ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการแสดง

ค่าตอบแทนของศิลปินที่มีชื่อเสียง เช่น ครูไทยรุ่ง ครูสายรุ่ง ครูแหวนเพชร ในแต่ละงานจะได้ค่าตอบแทนประมาณ 12,000 - 20,000 บาท / วง ผู้เจียรยงได้ค่าตอบแทนคนละ 4,000 บาท ส่วนผู้เป่าแคนได้ค่าตอบแทน 1,500 บาท นอกจากนี้ถ้าวงเจียรยงใดว่าจ้างรถรับส่ง ก็จะต้อง มีค่าตอบแทนให้กับคนขับรถด้วย ค่าตอบแทนดังกล่าวเป็นค่าตอบแทนสำหรับศิลปินที่มีชื่อเสียง ส่วนศิลปินที่ไม่มีชื่อเสียงก็จะได้ค่าตอบแทนลดหลั่นกันลงมา

สำหรับศิลปินที่มีชื่อเสียงที่ได้ไปทำการแสดง ณ ต่างประเทศ ก็จะได้ค่าตอบแทนสูงกว่าปกติ เช่น ครูไทยรุ่ง ครูสายรุ่ง ครูแหวนเพชร จะได้ค่าตอบแทนเป็นหลักแสน ต่อคน

7. แนวคิดและการพัฒนางานให้คงอยู่ได้

เนื่องจากการที่ศิลปินเจียรยงทุกคนเติบโตมากับศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ซึ่งเป็นศิลปินชั้นครู ได้ถ่ายทอดความสามารถทางด้านนี้มาสู่รุ่นลูกหลานในปัจจุบัน ซึ่งลูกหลานในวันนี้มีอายุมากแล้ว ครูสายอาทิตย์เป็นคนที่อายุน้อยที่สุดคือ 40 ปี บุคคลเหล่านี้มีใจรักในการเจียรยง และเหตุผลที่ชื่นชอบอีกอย่างก็เพราะเจียรยงสามารถหารายได้จุนเจือชีวิต トラาบไคที่ยังมีการว่าจ้าง แต่ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีก้าวไกล ยุคสมัยเปลี่ยนแปลง คนที่ฟังและชมการแสดงเจียรยงมีน้อยลง หลงเหลือเพียงคนกลุ่มผู้สูงวัยเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมเขมรได้เป็นอย่างดี ชาว

วงเจี๋ยต่าง ๆ จึงต้องมีการพัฒนารูปแบบของวงเจี๋ยให้มีความทันสมัย ใช้เครื่องดนตรีสากลมาประยุกต์ร่วมกับดนตรีพื้นบ้าน การเพิ่มจังหวะที่รวดเร็ว มีหางเครื่องหรือนักเต้นประกอบ กลายเป็นการส่งผลเสีย เนื่องจากผู้ชมสูงวัยไม่ชอบ นั่นหมายความว่าเมื่อคนรุ่นตายาย รุ่นลูกป้า รุ่นพ่อแม่ ไม่ดูแล้วก็จะไม่มีใครดู ถึงแม้จะเป็นการปรับเพื่อเอาใจวัยรุ่นปัจจุบัน แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะวัยรุ่นชื่นชอบบทเพลงและการแสดงของศิลปินวัยรุ่นไทยมากกว่า วงเจี๋ยจึงยุติการเปลี่ยนแปลงหันกลับมาแสดงในรูปแบบเดิม เป็นการเอาใจเฉพาะกลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่ที่ยังฟังและชมการแสดงอยู่ หากสิ้นกลุ่มคนเหล่านี้เจี๋ยก็หมด หมายความว่าถ้าไม่มีคนดูคนชมการแสดง คนฟังภาษาเขมรรู้เรื่องแล้ว เจี๋ยก็สูญสิ้น ปัจจุบันจึงได้มีการจัดตั้งชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านสุรินทร์ขึ้น เพื่อเป็นการรวมกลุ่มศิลปินและวงเจี๋ยให้ได้อยู่ร่วมกันถ่ายทอดความรู้สู่ผู้ที่สนใจและอยากเป็นศิลปินเจี๋ยซึ่งมีไม่กี่คน

8. การพัฒนารูปแบบของเพลงพื้นบ้านเจี๋ยเป็นเจี๋ยซิง

การพัฒนารูปแบบของเพลงพื้นบ้านเจี๋ยเป็นเจี๋ยซิง โดยการนำเอาเครื่องดนตรีสากลมาผสมผสานกับแคนเพื่อให้ครึกครื้นมีจังหวะที่รวดเร็วและสนุกสนานยิ่งขึ้น ลักษณะการเล่นยังคงรูปแบบการร้องโต้ตอบระหว่าง ชาย – หญิง เหมือนเดิม เนื้อหาสอดแทรกแง่คิดและคติเตือนใจ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา และเหตุการณ์ปัจจุบัน

ความเป็นมาของเจี๋ยซิงไม่ปรากฏชัดเจนเหมือนกันตรึมร็อก แต่จะพัฒนาไปเป็นเจี๋ยซิงในระหว่างที่กันตรึมร็อกเริ่มโด่งดังและมีการว่าจ้างไปเล่นอย่างแพร่หลาย ผู้ที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ดาร์กี้ หรือนายสมชาย คงสุชาติ ศิลปินผู้ริเริ่มพัฒนากันตรึมและเจี๋ยให้เป็นที่กันตรึมร็อก ซึ่งเกิดในตระกูลศิลปิน คุณพ่อคือ นายแสงจันทร์ คงสุชาติ เป็นนักกันตรึมอาชีพ และคุณแม่ คือ นางประยูรญาติ คงสุชาติ เป็นนักเจี๋ยอาชีพ ดาร์กี้ได้ซึมซับความเป็นศิลปินมาโดยสายเลือดในครอบครัวของดาร์กี้มี 10 ชีวิต ทั้งชายและหญิง เป็นนักร้อง นักดนตรีทั้งหมด

เมื่อเพลงกันตรึมได้รับความนิยมเจี๋ยพื้นบ้านเริ่มชบเซามาก ศิลปินเจี๋ยจึงพยายามพัฒนาการเล่นของตนเองใหม่ จากเดิมที่มีการร้องโต้ – ตอบ ระหว่างชาย – หญิง โดยมีแคนเป็นเครื่องดนตรีประกอบ และก็พัฒนาให้มีเครื่องดนตรีสากลอย่างอื่นเข้ามาผสม แต่ยังคงเครื่องดนตรีแคนไว้เหมือนเดิม เพิ่มการเดินหางเครื่องเข้ามาให้เหมือนหมอลำซึ่ง บทร้องใช้ลักษณะการร้องเร็วตามจังหวะดนตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบจังหวะในการเล่นเจี๋ยได้แก่ แคน กลองกันตรึม ซอกันตรึม และเครื่องประกอบจังหวะ ผู้เล่น 3 – 4 คน แล้วมีหางเครื่อง 2 – 4 คน หรือมากกว่านี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละคณะ การแต่งกายในการเล่นเจี๋ยซิงจะแต่งกายตามสมัยนิยม เช่น หญิง สวมเสื้อรัดรูป กระโปรงสั้น ชายก็อาจจะสวมเสื้อแขนยาวธรรมดา ปู่กางเกงขายาว

เหมือนเดิม ส่วนทางเครื่องจะใส่กระโปรงสั้นเข้ารูป เสื้อรัดรูป สวมรองเท้ารัดข้อมีล้น ซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามสมัย

9. วงหรือคณะเจริญในปัจจุบัน

คณะเจริญในจังหวัดสุรินทร์มีดังนี้

คณะเจริญที่มีชื่อเสียงในอดีตคือ คณะเจริญพ่อแสงจันทร์แม่ประยูรญาติ คณะเจริญแม่ทองพลอน ซึ่งมีลูกศิษย์สืบทอดมาเป็นคณะเจริญในปัจจุบัน ได้แก่ 1. คณะเจริญไทยรุ่ง 2. คณะเจริญสายรุ่ง 3. คณะเจริญแหวนเพชร 4. คณะเจริญสายอาทิตย์ 5. คณะเจริญสมหวัง 6. คณะเจริญสุวรรณณี เป็นต้น

เจริญไม่ใช่เป็นเพียงการแสดงเพื่อความบันเทิงแก่ผู้ชมแต่เพียงอย่างเดียว แต่เจริญยังสอนให้ผู้ชมได้รู้จักชีวิต และการใช้ชีวิตให้มีความสุขตามความจริงของชีวิต การรู้จักบาปบุญคุณโทษ และการปฏิบัติตนตามแนวทางของพระพุทธศาสนา กระทำความดีจึงจะมีชีวิตที่เป็นสุข

การแพร่กระจายของวงกันตรึม

1. ลักษณะทั่วไปของกันตรึม

กันตรึมเป็นชื่อการเล่นดนตรีประกอบคำร้องของชนชาวเขมร (คนไทยที่พูดภาษากีนเขมร) ที่อาศัยใน 3 จังหวัด คือ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ กันตรึมมีการเล่นแตกต่างกันไปตามสมัยและนิยมเป็นคณะ ๆ คือ เมื่อคณะกันตรึมในหมู่บ้านหนึ่งหมดลงด้วยเหตุผู้เล่นชราภาพก็ทยอยย้ายถิ่นฐานก็ดี ฯลฯ ก็จะมีคณะอื่นหมู่บ้านอื่นได้รับความนิยมแทน

กันตรึมเรียกตามเสียงกลองหรือเสียงโทนที่ทางสุรินทร์เรียกว่า สก๊วล ซึ่งตั้งโจ๊ะ-ครึม-ครึม เวลาตี อาจารย์โฆสิต ดีสม ผู้จัดการคณะน้ำผึ้ง เมืองสุรินทร์ ให้สัมภาษณ์ว่า เพลงกันตรึมพัฒนามาจากเพลงในพิธีกรรมรักษาคนไข้มาเล่นในพิธีมัจฉลสมรส ต่อมาพัฒนาให้เข้ากับสถานการณ์หรือโอกาสต่าง ๆ แล้วมีการพัฒนาให้เป็นกันตรึมประยุกต์ กันตรึมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ กันตรึมแบบโบราณ มีนักร้องชายและหญิง ประกอบเครื่องดนตรีคือ กลอง (สก๊วล) และปี่อ้อ (ไปยอ) กันตรึมประยุกต์ มีนักร้องทั้งชายและหญิง มีนางรำและนักเต้น ประกอบเครื่องดนตรีสากลที่ใช้บรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีโบราณ ส่วนกันตรึมร็อก เป็นการผสมผสานเครื่องดนตรีสากลมาใช้บรรเลงให้มีจังหวะรวดเร็วสนุกสนานมากยิ่งขึ้น เป็นการดัดแปลงมาจากเพลงร็อกสากล

ภาษาที่ใช้ขับร้องเป็นภาษาเขมรถิ่นไทยหรือเขมรสูง บางเพลงใช้ภาษาเขมรล้วน ๆ แต่บางเพลงก็ใช้ภาษาเขมรปนภาษาไทยเพื่อให้คนไทยที่พูดภาษาเขมรไม่ได้ เกิดความเข้าใจในความหมายของเพลง ซึ่งเนื้อเพลงจะแต่งตามสภาพชีวิตทั้งอดีตและปัจจุบัน

2. การแต่งกายของผู้แสดง

ชาย นุ่งผ้าโจงกระเบน มีผ้าไหมคาดและมีผ้าไหมอีกผืนหนึ่งพาดผ่านไหล่ทั้งสองข้าง โดยให้ชายผ้าห้อยอยู่ทางด้านหลัง ส่วนเสื้อใช้เสื้อแพรคอกลมแขนสั้น ส่วนกันตริมประยุกต์ก็จะสวมใส่ตามสมัยปัจจุบัน คือใส่เสื้อเชิ้ตนุ่งกางเกงขายาวที่เข้าชุดกันและกันตริมร็อกนักร้อง จะสวมใส่เสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ตนุ่งกางเกงยีน

หญิง นุ่งผ้าซิ่นไหมพื้นเมือง เสื้อแขนกระบอก อาจมีสไบเฉียงก็ได้ ส่วนกันตริมประยุกต์ก็จะสวมใส่ชุดตามสมัยนิยม และกันตริมร็อกนักร้องจะสวมใส่เสื้อรัดรูปนุ่งกางเกงยีน

3. ลักษณะของการแสดง

โอกาสที่เล่น กันตริมเล่นได้ในโอกาสทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นงานมงคลหรืองานอวมงคล รวมทั้งการเล่นตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น โจลมมืวด บ็องบ็อด เป็นต้น แต่ที่นิยมนำไปเล่นกันมากได้แก่งานมงคลต่าง ๆ งานรื่นเริงประจำปีต่าง ๆ

เครื่องดนตรีประกอบด้วย กลองกันตริม (สก็วล) 2 ใบ ปี่อ้อ 1 เล้า ซอดู้้ 1 คัน ฉิ่ง 1 คู่ (เครื่องเป่าอาจเพิ่มขลุ่ยอีก 1 เล้า ก็ได้ และปัจจุบันมักนิยมเพิ่มกรับเข้าไปด้วย)

ลักษณะการเล่น การเล่นกันตริมแต่เดิมเจ้าภาพในงานนั้นจะจัดให้เล่นบนบ้าน โดยมีแขกห้อมล้อมฟังและชมอยู่ใกล้ ๆ แต่ต่อมามีการปลูกโรงหรือยกเวทีสูง ผู้ชมก็ชมอยู่รอบ ๆ ข้าง การจัดวงผู้เล่นดนตรีจะนั่งเป็นวงอยู่กับพื้น ส่วนผู้ร้องและผู้รำจะยืน

เนื้อร้องและคำบรรยาย เนื้อหาที่ร้องในเพลงกันตริมนั้น ไม่นิยมร้องเป็นเรื่องราว มักจะร้องเป็นบทเบ็ดเตล็ด โดยเริ่มจากบทไหว้ครู แล้วจึงเล่นบทเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เช่น บทสั่งสอน บทเกี่ยวพาราดี บทพรรณนา บทรำพัน ฯลฯ แต่ละบทก็จะมีจังหวะที่แตกต่างกันออกไป และมีลีลาที่เหมาะสมกับคำร้องด้วย บทที่ร้องแต่เดิมมีชื่อหลายอย่าง เช่น แซรียปะเชร ชมโปง จานแบก สวายจุมเวียด เป็นต้น การเล่นเดิมที่ใช้กลอง 3 ใบ และไม่มีผู้หญิงร่วมเล่นด้วย ปัจจุบันกันตริมนิยมให้ผู้หญิงร่วมเล่นด้วย ตามธรรมดาใช้ผู้เล่นจำนวน 4-6 คน โดยแยกหน้าที่เป็น ตีกลอง 2 คน เป่าปี่อ้อ 1 คน ซอดู้้ 1 คน ขลุ่ย 1 คน กรับและฉิ่ง 1 คน ผู้ร้องชายและหญิงทำหน้าที่ร้องและรำด้วย

4. เวลาที่ใช้ในการแสดง

การแสดงกันตรึมหรือการเล่นกันตรึมโดยมากจะเล่นในช่วงเวลาค่ำ ประมาณ 5 – 6 ชั่วโมง หรือบางที่ก็แสดงถึงเช้า แต่กันตรึมที่เล่นในช่วงกลางวันก็มีแล้วแต่โอกาสในการเล่น

5. ประเภทของงานและสถานที่แสดง

นิยมเล่นกันตรึมในงานบุญสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ งานบวช งานกุฐิน งานขึ้นบ้านใหม่ งานทำบุญอุทิศ ต่ออายุคนชรา งานฉลองโนวัด งานแต่งงาน หรือแม้กระทั่งงานศพ และงานบุญต่าง ๆ ตามแต่โอกาสสมควร โดยเฉพาะงานแต่งงานจะต้องมีการเล่นกันตรึมเป็นการเล่นกล่อมหอนจนถือเป็นประเพณีปฏิบัติหากไม่มีการเล่นกันตรึมถือว่าเป็นงานแต่งงานที่ไม่สมบูรณ์แบบ

สถานที่ทำการแสดงคือ บริเวณที่เจ้าภาพจัดขึ้น หรือบางคณะจะนำเวทีการแสดงไปตั้งยังบ้านเจ้าภาพเอง ส่วนใหญ่ผู้ว่าจ้างจะเป็นคนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และชาวเขมรที่อยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยที่มีกลุ่มชาวเขมรอาศัยอยู่ กันตรึมคณะที่มีชื่อเสียง ก็จะมีผู้ว่าจ้างให้ไปแสดงยังต่างประเทศ เช่น กันตรึมคณะศรีฟ้า ดารณี คณะน้ำผึ้ง เมืองสุรินทร์ ได้ไปทำการแสดงที่ประเทศอิตาลี สหรัฐอเมริกา กัมพูชา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เยอรมัน อังกฤษ ซึ่งศิลปินศรีฟ้ากล่าวว่าการแสดงที่ต่างประเทศเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านของคนไทยเชื้อสายเขมรให้ชาวต่างชาติได้รับรู้ด้วย

6. ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการแสดง

ค่าตอบแทนของวงกันตรึมที่มีชื่อเสียง เช่น ดาร์ก็กันตรึมร็อก สมานชัย น้ำผึ้งเมืองสุรินทร์ ศรีฟ้า ดารณี กันตรึมร็อกคงคย เป็นต้น ในแต่ละงานจะได้ค่าตอบแทนประมาณ 15,000 - 30,000 บาท / วง ผู้ขับร้องได้ค่าตอบแทนคนละ 5,000 บาท ส่วนนักดนตรีได้ค่าตอบแทน 1,000 บาท นักเต้นหรือหางเครื่องได้ค่าตอบแทนคนละ 200 บาท

สำหรับศิลปินที่มีชื่อเสียงที่ได้ไปทำการแสดง ณ ต่างประเทศ ก็จะได้ค่าตอบแทนสูงกว่าปกติ เป็นจำนวนเงินหลักหมื่นถึงหลักแสน ต่อคน

7. แนวคิดและการพัฒนาวงกันตรึม

วงกันตรึมในยุคปัจจุบันแตกต่างจากวงกันตรึมในอดีต เนื่องจากปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทชีวิตของคนเขมรถิ่นไทย ศิลปะการแสดงกันตรึมจึงมีการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยมีการดัดแปลงรูปแบบเนื้อร้อง ทำนอง และการแสดง ให้เกิดความสนุกสนาน สวยงาม น่าชมมากยิ่งขึ้น อาจารย์โฮสิต ดีสม และศิลปินน้ำผึ้ง เมืองสุรินทร์(คุณสำรวม ดีสม) อธิบายว่า

คณะน้ำผึ้ง เมืองสุรินทร์ หรือวงกันตรึมบ้านดงมันก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 เพื่ออนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านและส่งเสริมรายได้ระหว่างภาคการศึกษาของนักเรียน นอกจากนี้ยังได้ผลักดันกันตรึมให้เข้าสู่การเรียนการสอนในโรงเรียนอีกด้วย จะเห็นได้ว่าสมาชิกในวงนอกจากจะมีผู้ใหญ่แล้ว ยังมีเด็กชาย เด็กหญิงมากหน้าหลายตา ผู้ที่มีบทบาททำให้คณะกันตรึมคณะนี้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ก็คือคุณสำรวม ดีสม หรือที่รู้จักกันในนาม “น้ำผึ้ง เมืองสุรินทร์” เธอเติบโตขึ้นมาในครอบครัวนักดนตรีและนักร้อง ฝึกร้องเพลงเจี๋ยเป็นครั้งแรกตอนอายุ 9 ขวบ โดยมีคุณแม่เป็นครูผู้ฝึกสอน ก่อนที่จะได้เข้าร่วมกับวงกันตรึมบ้านดงมันหรือคณะน้ำผึ้ง เมืองสุรินทร์ในที่สุด คุณสำรวม ดีสม ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “พื้นฐานครอบครัวเป็นศิลปินมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คุณปู่เล่นเพลงปี่พาทย์ คุณแม่รับการถ่ายทอดมา ร้องเพลงเจี๋ยเบริน ฉันทอาจะเป็นคนที่โชคดีที่เกิดมาก็อยากจะทำเพลงแต่เพลงพื้นบ้าน จึงสนใจตรงนี้ เห็นพ่อกับแม่ร้องแล้วรู้สึกมีความประทับใจมาก เลยร้องเพลงมาตั้งแต่อายุ 9 ขวบ” คุณสำรวม ดีสมเล่าประวัติตลอด 25 ปี นับตั้งแต่ก่อตั้ง คณะน้ำผึ้ง เมืองสุรินทร์ประสบความสำเร็จในเกณฑ์น่าพอใจ ได้ออกแสดงเผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ และเกียรติสูงสุดของคณะคือรางวัลไฉ่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในตำแหน่งชนะเลิศอันดับ 1 จากการเข้าแข่งขันวงดนตรีพื้นบ้านชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยครั้งที่ 1 เมื่อปี พ.ศ.2549 วงกันตรึมแบบครบชุดประกอบไปด้วย กลองกันตรึมหรือสก็วล, ซอกันตรึม, ปี่อ้อ, ขลุ่ย, ฉิ่ง, กรับ และฉาบ นอกจากนี้ยังมีนักร้องและคณะฟ้อนรำสร้างความบันเทิงแบบครบครันให้กับการแสดงอีกด้วย แต่เอกลักษณ์เฉพาะตัวที่บ่งบอกถึงความเป็นกันตรึมคือสก็วล, ซอและปี่อ้อนั่นเอง

การรักษาศิลปะการแสดงพื้นบ้านนี้เริ่มจากศิลปินกันตรึมผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านการร้องและการแสดง รวมทั้งการเล่นดนตรี ต้องพัฒนาและอนุรักษ์รูปแบบดั้งเดิมไว้ โดยฝึกให้แก่เยาวชนรุ่นหลังได้รู้จักกันตรึมและเปิดโอกาสให้มีการแสดงของเยาวชนบ่อย ๆ คนรุ่นใหม่หากเป็นลูกหลานชาวเขมรแล้ว จะต้องหันมาสนใจและเก็บรักษามรดกของบรรพบุรุษไม่ให้อ่อนแอ โดยการเรียนรู้สร้างจิตสำนึกให้รักในศิลปะแขนงนี้

ผู้ชมหรือคนดู มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าไม่มีคนดูกันตรึมก็ไม่สามารถแสดงได้ ซึ่งคนดูส่วนใหญ่สามารถพูดและฟังภาษาเขมรได้ หรือมีความชื่นชอบในศิลปะการแสดงกันตรึม จะต้องให้ความสำคัญ ช่วยกันอนุรักษ์กันตรึมไว้

8. พัฒนาการของเพลงพื้นบ้านกันตรึมเป็นกันตรึมร็อก

กันตรึมเป็นวงดนตรีพื้นเมืองที่นำเอาจังหวะตีโทน(สก็วล) โฉ๊ะ – คะครึม – ครึม มาเป็นชื่อวงดนตรี เรียกว่า “กันตรึม” ซึ่งหมายถึงโทนนั่นเอง และทำนองของวงกันตรึมเป็นแม่บทของเพลงพื้นเมือง และการละเล่นพื้นเมืองอื่น ๆ ของจังหวัดสุรินทร์ด้วย

การเล่นกันตรึมนิยมเล่นในงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน โขนจุก บวชนาค หรือ งานเทศกาลต่าง ๆ ในสมัยโบราณนั้น งานแต่งงานจะต้องมีวงดนตรีเล่นกล่อมหอนจนถึงเป็น ประเพณี

“เพลงกันตรึม” เป็นชื่อเพลงพื้นเมืองเก่าแก่ของจังหวัดสุรินทร์ และในแถบอีสานใต้ เพลงกันตรึมมีหลายทำนอง ซึ่งมีเรียกแตกต่างกันไปทุกทำนองตามลักษณะของเพลง มีทั้งจังหวะ ช้า ปานกลาง และเร็ว กันตรึมแต่ละวงจะมีการบรรเลงได้ไม่หมดทุกทำนอง จะเลือกเฉพาะที่ จำเป็นจะร้องให้อยู่เสมอ และเป็นเพลงที่นิยมชมชอบของชาวบ้านในแต่ละละแวกนั้น ๆ แต่เดิมนั้น การละเล่นกันตรึมมีแต่บทร้องล้วน ๆ โดยผู้ร้องจะมีลีลาการรำประกอบในบทเพลง และผู้ร่วม วงที่ไม่เล่นดนตรีก็จะร่วมรำประกอบการร้องบ้าง ต่อมาให้ผู้แสดงเป็นผู้หญิงมาร่วมแสดงประกอบการ ร้องเพลงในบางเพลงที่สามารถจะรำได้ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งการรำ ประกอบนี้เรียกว่า “เรียมกันตรึม” และได้พัฒนาให้ทำรำมีระเบียบสวยงามขึ้น

กันตรึมประกอบด้วยเครื่องดนตรี ดังนี้

1. โทน(สก็วอล) 1 คู่	2. ปี่อ้อ 1 เล้า
3. ปี่ชลีย์(ปี่โน) 1 เล้า	4. ฉิ่ง 1 คู่
5. กรับ 1 คู่	6. ฉาบ 1 คู่

ผู้เล่นโดยทั่วไป 4 คน จะเป็นชายหรือหญิงก็ได้ แต่ส่วนใหญ่เป็นชาย ส่วนหญิงก็มี หน้าที่ร้องและรำไปตามจังหวะเพลง การแต่งกายในการเล่นกันตรึมจะแต่งกายตามสบาย หาก จะแต่งตามประเพณีนิยมของท้องถิ่นก็ได้ เช่น

ผู้ชายใส่เสื้อคอกลม นุ่งโจงกระเบน ผ้าขาวม้าคาดเอว

ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่น ใส่เสื้อรัดรูปแขนกระบอก สวมเครื่องประดับ เช่น สร้อยทอง เข็มขัด

ตุ้มหู

ทำนองและจังหวะเพลงในการเล่นกันตรึมมีหลายทำนอง แบ่งเป็นดังนี้

1. ทำนองและจังหวะเพื่อเล่นบทไหว้ครู มีทำนองสวายจุมเวือด ชเรียวเดิร ชเรียวเดิง กัมปรอย
2. ทำนองและจังหวะใช้บรรเลงเข้าขบวนแห่ในงานพิธีต่าง ๆ มีทำนอง รัมพาย ตร้อมตุ้ม อ้นของชเนญญู เกาะเป็อนเปง อีเกต เกาะกรอก ออกยุม พนมชรีวจ
3. ทำนองและจังหวะบรรเลงบนเวทีแสดงหรือบรรเลงในโรงเปะรำพิธี เรียกว่า ทำนอง เบ็ดเตล็ด มี กันเตรย โมเวญตุตตี คเมามา บทอาโยต่าง ๆ เช่น อาโยรำแบ อาโยพิมพ์วง

อาโยกลาย อาโยซารย้ง อาโยจ้อ อาโยทเมีย สักรวา อมตุกตุจ รัมเบย กันจัญเจก ปการันเจก
กะไน่ปดิงต้อง นอรแกวกลาย มงกิวลจ้องได โอละเลย์ จันตต พนีอง จองนารี ฮวงจัมปา

กันตริมร็อก

กันตริมร็อก เป็นการเล่นกันตริมที่พัฒนามาจากการเล่นกันตริมแบบดั้งเดิมโดยมีการ
ประยุกต์ขึ้นใหม่ ด้วยการนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาผสมและเล่นจังหวะที่เร้าใจ สนุกสนาน
เพลงร้องยังเป็นภาษาท้องถิ่นที่ฟังเข้าใจง่าย แต่งเรียบเรียงทำนองขึ้นจะร้องไปโดยไม่มีการร้อง
โต้ตอบ เพียงแต่ผลัดกันร้องระหว่าง ชาย หญิง และมีหางเครื่องมาเดินประกอบ ลักษณะเพลง
เป็นเพลงแนวลูกทุ่ง

การพัฒนากันตริมเป็นกันตริมร็อก เกิดขึ้นมาในช่วงปี พ.ศ.2539 ซึ่งริเริ่มพัฒนาขึ้นโดย
วงของดาร์กี้ ต่อมามีวงร็อกคองคย โดย นายสังวร พรหมบุตร ได้ร่วมกับนายคง ซึ่งปัจจุบันเป็น
หัวหน้าวงร็อกคองคย จัดตั้งเป็นวงกันตริมขึ้นมา ใช้ชื่อว่า กันตริมร็อกคองคย มีนักร้องประมาณ
7 คน และหางเครื่องประมาณ 24 คน รับแสดงตามงานต่าง ๆ ส่วนมากจะเป็นงานรื่นเริง

องค์ประกอบของกันตริมร็อก

การแสดงกันตริมร็อกมีองค์ประกอบที่สำคัญในการแสดง ดังนี้

1. ผู้แสดง ผู้แสดงกันตริมร็อกมีทั้งหญิงและชาย ที่เป็นคนร้องประมาณ 5 – 7 คน มี
หางเครื่องประมาณ 15 – 25 คน ทั้งนี้แล้วแต่คณะที่แสดง
2. การแต่งกาย การแต่งกายในการเล่นกันตริมร็อก นักร้องฝ่ายชายจะใส่เสื้อสูทผูก
เน็คไท นุ่งกางเกงขายาว สวมรองเท้าหนัง ส่วนนักร้องฝ่ายหญิงจะใส่เสื้อตามสมัยนิยม นุ่ง
กระโปรงสั้น ใส่รองเท้าส้นสูง ส่วนหางเครื่องจะใส่เสื้อรัดรูป นุ่งกระโปรงสั้นเหนือเข่าขึ้นมา
ใส่รองเท้าผ้าใบ หรือรองเท้าส้นสูง
3. สถานที่แสดง สถานที่แสดงกันตริมร็อกจะเป็นเวทียกพื้นสูงระดับสายตาตามองเห็น
คือระดับศีรษะ ดูได้ 3 ด้าน ด้านหลังจะเป็นที่วางเครื่องดนตรีสากล ตกแต่งเวทีให้ดูสวยงามมี
แสงสีประกอบเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ บางคณะมีมานกันเขียนชื่อคณะ
4. โอกาสที่แสดง แสดงในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานบุญประเพณี งานขึ้นบ้านใหม่ งาน
แต่งงาน งานรื่นเริงต่าง ๆ
5. ดนตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงกันตริมร็อก ประกอบด้วย กลองกันตริม
ซอ ฉิ่ง ฉาบ กลองซุด กีตาร์ อีเล็กโทน

เพลงที่ใช้ร้องเป็นเพลงภาษาท้องถิ่น คือ ภาษาเขมรผสมกับภาษาไทย ฟังเข้าใจง่าย
แต่งขึ้นเอง ทำนองจังหวะสมัยนิยมในปัจจุบัน ดึงดูดใจคนดูให้อยากพ่อนรำ ประยุกต์จากกันตริม
ดั้งเดิมให้มีคนร้อง คนรำ และคนเต้น

6. วิธีแสดง การแสดงกันตรึมร็อกจะเริ่มด้วยการไหว้ครูเหมือนการแสดงกันตรึมแบบดั้งเดิม จากนั้นจึงเริ่มการแสดง ส่วนมากจะเป็นการร้องเพลงประกอบการเต้นของหางเครื่อง เวลาร้องกันตรึมร็อกจะไม่ค่อยหยุด เพลงที่ใช้ร้องมีการผสมผสานระหว่างภาษาเขมรกับภาษาไทย เนื้อร้องส่วนมากเป็นการเกี่ยวพาราตี

7. อัตราค่าจ้าง การแสดงกันตรึมร็อกในแต่ละงานที่ว่าจ้าง ประมาณ 15.000 - 30.000 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงานที่ไปและระยะทางใกล้ - ไกล ในการไปแสดง

ตัวอย่างเพลงกันตรึมที่เป็นภาษาเขมรทั้งหมด

เพลงเขมรพริกคลุน

กระम्मซ็อบใจ	สาวทุกวันนี้
บองมันเข้าใจโงงเขรียเซระกราว	พี่ไม่เข้าใจพวกหญิงบ้านนอก
เจ็ดคลุนเทอการมังกอก	ใจกายทำงานกรุงเทพ
ลือบโม มุกขอจะอว	กลับมาหน้าขาว
กระम्मเซระกราวพลิดคลุน	สาวบ้านลิมตัว
กระม็อมพลิดคะแม	สาวลิมความเป็นเขมร
มันเต็อนเร็อนแคฆ่าอางแต่หุ่น	ยังไม่ถึงเดือนทำตัวล้าอางและดูแลหุ่น
มุกเม็อดเนียงเขรียกัชะน็อม	หน้าตาน้องก็ดี
ครบกคะเนียงชอบแต่แต่คลุน	ครบกันก็ชอบแต่งตัว
เทอขางวัยรूंนทมะเม็ย	ทำตัวเหมือนวัยรूंนโตใหม่
แม่วอยอ็อวเอยมันยุกันขาด	แม่พ่อเอยห้ามไม่ได้
เม็ยนเปราะมารับเนียงเขรีย	มีชายมารับน้องหญิง
กระบูนเย็ยแต่ซ็ิม	พูดแต่ภาษาไทย
อ็อยตายอ็อยตาย	อ็อยตายอ็อยตาย
แม่อ็อวตายัยชะดัมมันเต็อน	แม่พ่อตายายฟังไม่ทัน
กระम्मแจะสลัญ	สาวรู้จักความรัก
แจ๊ะสลัญเน็ยะเก็ร็อน	รู้จักรักเขาด้วย
แม่อ็อวคองเปราะโมตะเน็ง	แม่พ่อฝ่ายชายมาถาม
เย็ยซ็ิมพองกัมันเต็อน	พูดไทยกับเขาไม่ทัน
เออชะแต่เก็ร็อนกระम्मคะแม	เออเข็ยนเถอะสาวเขมร

(ศิลปิน กันตรึมร็อกคงคย)

ตัวอย่างกัณฑ์ที่มีภาษาเขมรผสมภาษาไทย

เพลงสาวชะแมร์

ขอฝากหัวใจ	คิดดีแล้วหรือรักสาวสุรินทร
ปากหวานเสียจริง	พี่ชาย
กระम्मชะแมร์	ไม่งามแต่ไม่อายใคร
ปีนั้นที่เล็งพนมสวาย	ยังจำฝังใจไม่ลืม
บานจะดัลเพลง	กัล นากิดคัลอดีต
ครั้นหนึ่งยังฝังจิต	อดีตที่ไม่เคยลืม
ไต่กะตวมรวมคะเนีย	คืนนั้นเห็นพี่เศร้าซึม
ทุกวันน้องจำไม่ลืม	ไม่ลืมเกลาะเสราะชะงาย
โง่แยะบองแอง	บองแองบัดโตวฮินา
หรือบองพลิกโองงา	สาวสุรินทรพี่จำได้ไหม
บองแองเกิดกรู	คลุณเนียงเป็นคนยากไร้
กลัวจริงน้องกลัวหัวใจ	กรูชะระชะงายลืมคำ
ขอฝากหัวใจ	ดวงน้อยละห้อยไปถึง
จากสาวสุรินทรคนหนึ่ง	รำพึงคิดถึงประจำ
หากพี่จริงใจ	ถึงแม้เจริดแค่ชัณัม
คิดถึงพี่ทุกเช้าค่ำ	จากใจของสาวชะแมร์

(ศิลปิน ศรีฟ้า ดารณี)

ตัวอย่างเพลงกัณฑ์ที่เป็นภาษาไทยทั้งหมด

เพลงเปิดกรูอีสานใต้

เออเอ้อเอ็งเอย	สะเออสะเออสะเออสะเอย	สะเออ เออเอ็งเอย เออ เอ้อเอ็งเอย..
อีสานตอนเหนือ	แม่เอ้ยเขามีหมอลำ	
อีสานใต้แม่งามขำ	เขามีศิลปะกัณฑ์	
เราเป็นเพื่อนร่วมดินแดน	ดินแดนไทยเรา	
ไม่ว่าเขมรสวยลาว	ไฉ่เราก็กลุ่มเดียวกัน	
ยามมีสุขร่วมสุข	ยามทุกข์ช่วยเธอช่วยฉัน เออ..	
มีอะไรสมัครสมาน	เพื่อนได้อีสานบ้านเอง	

มาฟังคำโฆษณา
 พอสั่งเขปแก้มปลั่ง
 บุรีรัมย์เมืองแมน
 เราต่างรู้ได้ยิน
 ที่ฝรั่งเขาเอาไป
 เป็นปราสาทโบราณ
 ลวดลายแกะหินสวยสม
 ย้ายมาเมืองสุรินทร์
 แต่ละปีเขามิงาน
 ช้างเตะบอลชักเย่อ
 มีช้างวิ่งเก็บของ
 ประวัติชนช้างศึก
 ดำนาน
 มีคนเด่นคนดัง
 เฉลิมพลด้วยชื
 ย้ายไปศรีสะเกษ
 เขาลือให้พร่าวเอธิโอเปีย
 แต่เดี๋ยวนี้ไม่แล้งแล้ว
 ลือทั่วแดนอีสาน
 ยังมีน้ำตกธารไหลเรียกได้
 น้ำเย็นชื่นชาน
 น้ำเย็นชื่นชาน
 หมอลำก็ดังแล้ว
 ด้วยความแห้งแล้ง
 จึงยึดพื้นเมือง
 ใ้หนุ่มชายแดน
 เมตตาเห็นใจ
 เออเอ้อเอ็งเอย สะเออสะเออสะเออสะเอย สะเออ เออเอ็งเอย เออ เอ้อเอ็งเอย..

ดาร์ก็จะร้องเป็นเพลง
 สาวเมืองอีสานตอนใต้
 แดนถ้าปราสาทหิน
 เรื่องทับหลังนารายณ์ เออ..
 เดี่ยวนี้ได้กลับมาตุภูมิ
 ตั้งตระหง่านบนพนม
 ขอมช่างศิลป์ถีนวรมัน
 ถิ่นช่างโตแม่ขวัญ
 บ้านฉันเขาจัดใหญ่โต เออ..
 แถมเด่นระบำน้ำกั้น
 คล้องช้างแบบโบราณ
 เมืองสุพรรณ
 สลามองค์เจดีย์
 ชื่อไอ้เขี้ยวดาร์ก็
 มีแต่พระเอกหน้าดำ..เออ
 ดินแดนอาเพศที่เคยซ่า
 เมืองอีสาน
 แว่วข่าวพีชพันธุ้ัญญาหาร
 ว่าเป็นราชากระเทียมไทย
 น้ำตกห้วยจันทร์ สะ..เออ..เอย
 เลื่อนชั้นเป็นที่ท่องเที่ยวไทย
 เลื่อนชั้นเป็นที่ท่องเที่ยวไทย
 สากลลูกทุ่งก็มากมาย
 หน้่าเหลือง
 เลี้ยงกาย
 อีสานใต้
 ขอให้ช่วยฟัง

(ศิลปิน ดาร์ก็กันตรึม)

9. วงหรือคณะกันตรึมในปัจจุบัน

วงกันตรึมในจังหวัดสุรินทร์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปมีดังนี้

1. คณะดาร์กั กันตรึมร็อก
2. คณะกันตรึมน้ำผึ้ง เมืองสุรินทร์
3. คณะกันตรึมศรีฟ้า ดารณี
4. คณะกันตรึมขอประยุกต์ สังวร พรสวรรค์
5. คณะกันตรึมสมานชัย
6. คณะก้องสุรินทร์
7. คณะกันตรึมบุญเฮือ เสียงสวรรค์
8. คณะกันตรึมจันทรา เสียงเสน่ห์
9. คณะกันตรึมยอดรัก โคนาสาม
10. คณะกันตรึมลอยทอง
11. คณะกันตรึมสองแสง
12. คณะกันตรึมไพโรจน์
13. คณะกันตรึมร็อกคงคย

กันตรึมได้รับความนิยมมากกว่าเจรีียง เพราะมีจังหวะที่รวดเร็ว สนุกสนานกว่าการแสดง มีความหลากหลายดึงดูดผู้ชมได้ดีกว่า การเป็นกันตรึมประยุกต์และกันตรึมร็อกในปัจจุบัน เกิดจากศิลปินได้ให้ความสำคัญกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป มีการดัดแปลงให้เข้ากับความต้องการของผู้ชม เช่น วงดาร์กักันตรึมร็อก กันตรึมร็อกคงคย เป็นต้น งานเพลงที่มีทั้งภาษาเขมรและภาษาไทย ผสมกันทำให้คนเขมรและคนไทยฟังเข้าใจ เกิดความบันเทิงทางเสียงเพลง วงกันตรึม ดังกล่าวจึงได้รับความนิยม ศิลปินไทยเชื้อสายเขมร คือ ยี่งยง ยอดบัวงาม ได้สร้างผลงานเพลงภาษาเขมร ร้องแปลเป็นภาษาไทย ในเพลงเจรีียง"ยี่งยงสอนน้อง" ใช้จังหวะเจรีียง กันตรึม สร้างผลงานเพลงที่มีชื่อเสียงได้ ฉะนั้นกันตรึมยังคงมีบทบาทมากกับวิถีชีวิตของชาวเขมร

เราต้องยอมรับกันว่าเจรีียง กันตรึม ยังคงอยู่ได้เพราะมีผู้ชม ผู้ฟังที่ยังชื่นชอบ และความเชื่อทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษที่ต้องการให้มีการแสดงเจรีียง กันตรึม ในงานบุญและงานสำคัญต่าง ๆ จึงเชื่อแน่ว่าการแพร่กระจายของเจรีียง กันตรึม จะอยู่เฉพาะกลุ่มของชาวเขมรเท่านั้น ตราบใดชาวเขมรยังอยู่และชื่นชอบ เจรีียง กันตรึมก็สามารถทำการแสดงต่อไปได้ แต่ตราบใดแม้จะมีชาวเขมรแต่ไม่ชื่นชมชื่นชอบ ไม่ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมดั้งเดิม เจรีียง กันตรึม ต้องสูญสิ้นอย่างแน่นอน